

ΑΝΑΒΑΘΜΙΣΗ ΚΑΙ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΤΟΥ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ

ΟΙ ΟΚΤΩ ΑΞΟΝΕΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΚΑΙ ΑΝΑΛΥΣΗ

Η ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ του Περιβάλλοντος έχει αποκτήσει ύψιστη σημασία μετά την ένταξη της Κύπρου στην Ε.Ε., αφού μαζί με την Οικονομία και την Κοινωνική Συνοχή, αποτελούν τους τρεις βασικούς άξονες της ευρωπαϊκής πολιτικής, που εκφράζεται σε στρατηγικές, όπως της Αειφόρου Ανάπτυξης και της Λισαβόνας. Ενώ πριν από την ένταξη στην Ε.Ε. υπήρχαν για το Περιβάλλον μόνο μερικές εξειδικευμένες νομοθετικές ρυθμίσεις ή αποσπασματικές πρόνοιες σε γενικές νομοθεσίες, μετά την ένταξη υπάρχουν στην Κύπρο 200 περίπου νομοθετήματα για την προστασία του Περιβάλλοντος. Βασικές προϋποθέσεις των νέων νομοθεσιών είναι η διενέργεια μελετών περιβαλλοντικών επιπτώσεων, καθώς και η ουσιαστική εμπλοκή του κοινού στον καθορισμό και την εφαρμογή της περιβαλλοντικής πολιτικής. Παράλληλα συστάθηκαν οι μηχανισμοί, οι δομές και οι θεσμοί που απαιτούνται για την εφαρμογή της. Ο Επίτροπος Περιβάλλοντος που διορίστηκε έχει αρμοδιότητα να παρακολουθεί τη σωστή εφαρμογή της Νομοθεσίας. Η ταχεία οικονομική ανάπτυξη των τεσσάρων τελευταίων δεκαετιών, το υψηλό βιοτικό επίπεδο και οι σημαντικές αλλαγές στον τρόπο ζωής, έχουν οδηγήσει σε πληθώρα περιβαλλοντικών πιέσεων και εντάσεων στους φυσικούς πόρους και το περιβάλλον της Κύπρου. Φυσικά πρέπει να τονιστεί ότι προς το παρόν και σε σχέση με τις ανεπτυγμένες βιομηχανικά χώρες, η καταπόνηση και υποβάθμιση του περιβάλλοντος στην Κύπρο, είναι συγκριτικά περιορισμένη. Τα πιο σοβαρά προβλήματα προέρχονται από τον τρόπο ζωής, που

απαιτεί υπερβολική χρήση πόρων και ενέργειας και είναι τα ακόλουθα:

- **Η αστικοποίηση** (70% σχεδόν του πληθυσμού ζει στις πόλεις) σε συνδυασμό με τη μαζική εισροή τουριστών, που συντέλεσε στην αστικοποίηση των παράλιων περιοχών, είχαν ως αποτέλεσμα την αύξηση των περιβαλλοντικών προβλημάτων, που σχετίζονται με τα απόβλητα, το νερό, τον αέρα και τη χρήση της γης, με αρνητικές επίσης επιπτώσεις στη βιοποικιλότητα και στο θαλάσσιο περιβάλλον.
- **Οι ανάγκες** της Οικονομίας για ενέργεια, ικανοποιούνται σχεδόν αποκλειστικά (96%) με την εισαγωγή πετρελαιοειδών, γεγονός που δεν συντείνει στις παγκόσμιες προσπάθειες για περιορισμό των εκπομπών θερμοκηπιακών αερίων.
- **Η σχεδόν** αποκλειστική και αντιπαραγωγική για την Οικονομία εξάρτηση από τις οδικές μεταφορές, προκαλεί ρύπανση, υπέρμετρη παραγωγή διοξειδίου του άνθρακα, θόρυβο και συμφόρηση της κυκλοφορίας, επιβαρύνοντας το Περιβάλλον.
- **Η κοινωνικο-οικονομική** ανάπτυξη και οι συνεπακόλουθες αυξημένες καταναλωτικές συνήθειες, προκαλούν αυξημένη παραγωγή στερεών αποβλήτων.

Η Κύπρος παράγει πολύ περισσότερα απόβλητα κατά άτομο από τον μέσο όρο της Ε.Ε.

ΤΟ ΘΕΤΙΚΟ είναι ότι ήδη, λόγω και της ένταξης στην Ε.Ε., έχουν δρομολογηθεί πολιτικές και μέτρα για βελτίωση της κατάστασης σε όλους τους τομείς, όπως είναι τα πιο κάτω:

- **Για τον έλεγχο της επέκτασης των πόλεων** τα τελευταία πέντε χρόνια ακολουθείται πιο συντηρητική πολιτική στην αναθεώρηση των τοπικών σχεδίων, που αναμένεται να γίνει περιβαλλοντικά πιο φιλική, αφού το 2006 υιοθετήθηκε η Ευρωπαϊκή Στρατηγική για το αστικό περιβάλλον.
- **Στον τομέα της Ενέργειας** προωθείται η διαφοροποίηση του ενεργειακού ισοζυγίου, με έργα που θα επιτρέψουν εισαγωγή και χρήση φυσικού αερίου, ως εναλλακτικής πηγής ενέργειας, αποδοτικότερης και πιο φιλικής προς το Περιβάλλον.

Προωθούνται επίσης μέτρα για ενθάρρυνση των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας, καθώς και εξοικονόμησης ενέργειας.

- **Στις Μεταφορές** προωθούνται μέτρα για βελτίωση των δημόσιων μεταφορών και της ενθάρρυνσης της αγοράς πιο μικρών αυτοκινήτων, καθώς και υβριδικών και ηλεκτρικών αυτοκινήτων.
- **Για τα απόβλητα** δημιουργήθηκαν σε πιλοτικό επίπεδο, νησίδες ανακύκλωσης και προωθείται η κατασκευή Κέντρων Ολοκληρωμένης Διαχείρισης Αποβλήτων, με σκοπό να αυξηθούν οι ανακυκλωμένες ποσότητες.
- **Για την ποιότητα του αέρα** έχουν αδειοδοτηθεί όλες οι βιομηχανικές μονάδες, που εμπίπτουν στους σκοπούς της Νομοθεσίας για τον Ολοκληρωμένο Έλεγχο και Πρόληψη της Ρύπανσης και έχουν ληφθεί από τις μονάδες αυτές όλα τα κατάλληλα μέτρα λειτουργίας, εντός των όρων της άδειάς τους. Έχει εγκατασταθεί επίσης σύγχρονο δίκτυο παρακολούθησης της ποιότητας του αέρα, αποτελούμενο από εννέα μονάδες, καθώς και μηχανισμός ενημέρωσης των πολιτών για τα αποτελέσματα μέτρησης από τις μονάδες αυτές.
- **Επίσης έχει εγκατασταθεί και λειτουργεί** σύγχρονο δίκτυο παρακολούθησης των επιπέδων γ-ακτινοβολίας στην ατμόσφαιρα της Κύπρου, αποτελούμενο από επτά σταθμούς μέτρησης.

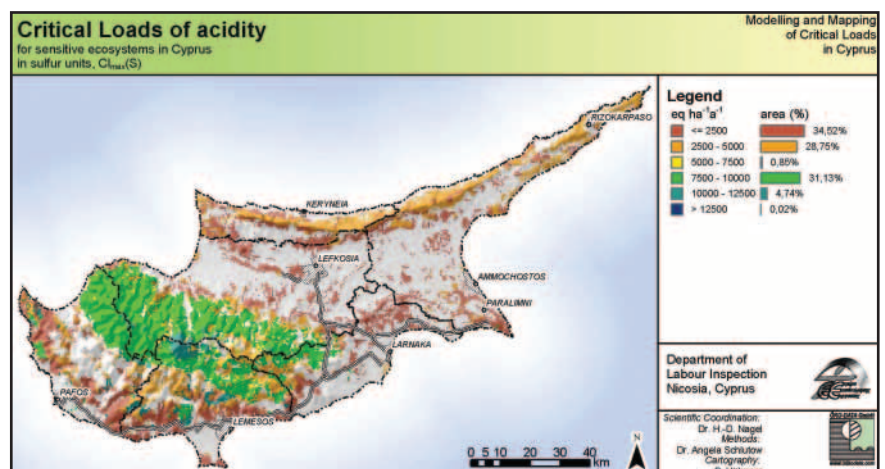
Σταθμός Μέτρησης Ποιότητας Ατμοσφαιρικού Αέρα

Η ΟΛΗ ΠΡΟΣΠΑΘΕΙΑ βρίσκεται σε αρχικά στάδια και απαιτείται ακόμη πολλή εργασία. Η πιο επείγουσα και πιεστική πρόκληση που πρέπει να αντιμετωπιστεί, είναι η σωστή διαχείριση των αστικών και βιομηχανικών αποβλήτων (στερεών και υγρών) η βελτίωση της ποιότητας της ατμόσφαιρας στα κέντρα των πόλεων, η προστασία των παραλιών και της

φύσης, έργο που απαιτεί πολύ υψηλές δαπάνες για την εφαρμογή του.

Ειδική μελέτη υπολογίζει ότι για την εκτέλεση όλων των απαιτούμενων έργων και εναρμόνιση με το Κοινοτικό Κεκτημένο στον τομέα του Περιβάλλοντος, θα απαιτηθούν πέραν των £653 εκ. έως το 2012.

Χάρτης Κρίσιμων Περιβαλλοντικών Φορτίων Οξίνισης στην Κύπρο

Στερεά και Επικίνδυνα Απόβλητα

Η ΑΠΟΥΣΙΑ συστημάτων διαχείρισης των στερεών αποβλήτων και οι ελλείψεις σε βασική υποδομή αποτελούν σήμερα το σημαντικότερο περιβαλλοντικό πρόβλημα στην Κύπρο. Από μελέτη που έγινε διαφαίνεται ότι η παραγωγή αποβλήτων στην Κύπρο ανήλθε το 2004 σε **730 κιλά/άτομο**, ποσότητα πολύ υψηλότερη από τον αντίστοιχο μέσο όρο της Ε.Ε. (537 κιλά/άτομο). Η άνοδος του βιοτικού επιπέδου σε συνδυασμό με το συνεχώς αυξανόμενο τουριστικό ρεύμα στην Κύπρο, είχαν ως αποτέλεσμα την αύξηση της παραγόμενης ποσότητας από 590 κιλά/άτομο το 1995 (ή 387.000 τόνους

σύνολο) σε 720 κιλά/άτομο το 2003 (ή 517.630 τόνους σύνολο). Πλείστες από αυτές τις ποσότητες σήμερα θάβονται, γι' αυτό και τα αστικά απόβλητα σε χώρους απόρριψης ανήλθαν το 2004 σε **657 κιλά/άτομο**, που είναι κατά πολύ υψηλότερο από τον αντίστοιχο μέσο όρο της Ε.Ε. (247 κιλά/άτομο) όπου τα συστήματα ανακύκλωσης περιορίζουν πολύ τις ποσότητες για θάψιμο. Η ανακύκλωση που γίνεται τώρα στη Κύπρο είναι πολύ περιορισμένη και μόλις ανέρχεται στα 3% των αποβλήτων, σε σχέση με 15% που είναι το ελάχιστο που καθορίζει η Ε.Ε.

Η ΟΡΘΟΛΟΓΙΣΤΙΚΗ διαχείριση που απαιτεί η ισχύουσα Νομοθεσία, συμβάλλει στη μείωση της ρύπανσης των νερών, του αέρα και του εδάφους, στην προστασία της δημόσιας υγείας και στην εξοικονόμηση πρώτων υλών.

Το Εθνικό Σχέδιο Δράσης για τη Διαχείριση των Στερεών και Επικίνδυνων Αποβλήτων, που εγκρίθηκε από το Υπουργικό Συμβούλιο (Απρίλιος 2004) περιλαμβάνει όλα τα μέτρα που απαιτούνται, για ολοκληρωμένη διαχείριση όλων των ρευμάτων αποβλήτων και ικανοποίηση των δεσμεύσεων προς την Ε.Ε. Η προσπάθεια αποσκοπεί στην εφαρμογή και ολοκλήρωση αυτών των μέτρων, στα χρονικά πλαίσια που απαιτεί η δέσμευση προς την Ε.Ε.

Για την ενθάρρυνση της ανακύκλωσης και επίτευξη των ποσοτικών στόχων, το Υπουργικό Συμβούλιο ενέκρινε Ειδικό Πρόγραμμα Χορηγιών και παράλληλα, από τον Οκτώβριο του 2006 άρχισε η λειτουργία του Προγράμματος για την Διαχείριση Αποβλήτων Συσκευασίας πάνω σε πιλοτική βάση σε 13 Δήμους και τέσσερις κοινότητες των Επαρχιών Λευκωσίας και Λεμεσού.

Σε τελική φάση η ευθύνη θα μεταβιβαστεί στους παραγωγούς των αποβλήτων, όπως προβλέπει και ο Νόμος.

Για την ορθολογική διαχείριση υπάρχει προς το παρόν μόνο ένας χώρος **υγειονομικής ταφής**, που είναι κατασκευασμένος σύμφωνα με τα ευρωπαϊκά πρότυπα, στην Πάφο, όπου όμως τα απόβλητα θάβονται χωρίς προηγουμένως να έχουν τηρηθεί όλοι οι απαιτούμενοι από τη Νομοθεσία κανόνες για διαλογή, επαναχρησιμοποίηση, ανακύκλωση.

Με ευρωπαϊκή συγχρηματοδότηση προωθείται η κατασκευή ενός ολοκληρωμένου Συστήματος Διαχείρισης, που θα περιλαμβάνει και εργοστάσιο ανακύκλωσης, για τις ανάγκες των Επαρχιών Λάρνακας και Αμμοχώστου, που αναμένεται να λειτουργήσει το 2008.

Στους υπόλοιπους Δήμους και Κοινότητες, η απόρριψη γίνεται προς το παρόν σε εγκεκριμένους μεν χώρους υγειονομικής ταφής, που παρουσιάζουν όμως ουσιαστικά προβλήματα και αποτελούν πηγές ρύπανσης, γι' αυτό και χρήζουν ουσιαστικής αναβάθμισης. Οι μελέτες για αναβάθμισή τους έχουν ολοκληρωθεί. Επίσης θα τερματιστεί η λειτουργία παράνομων χώρων.

Τα έργα αυτά προγραμματίζεται να κατασκευαστούν έως το 2009, όπως είναι και η δέσμευση της Κύπρου προς την Ε.Ε.

Αναφορικά με τα επικίνδυνα απόβλητα πρέπει να σημειωθεί ότι, έχει αρχίσει η μελέτη για την κατασκευή ολοκληρωμένου συστήματος διαχείρισής τους.

Υγρά Απόβλητα Αστικών και Αγροτικών Περιοχών

ΠΑΡΟΛΟ που έχουν γίνει σημαντικά έργα στην κατασκευή αποχετευτικών συστημάτων, ιδιαίτερα στις πόλεις και μεγάλα τουριστικά κέντρα, με στόχο την προστασία του περιβάλλοντος και της δημόσιας υγείας, αλλά και γενικότερα την αναβάθμιση της ποιότητας ζωής, οι ανάγκες εξακολουθούν να είναι πολύ μεγάλες. Το 2002 ποσοστό 65% του πληθυσμού δεν ήταν συνδεδεμένο με κεντρικό αποχετευτικό σύστημα, σε σύγκριση με 10% στην Ε.Ε.

Σύμφωνα με την Οδηγία 91/271/ΕΕC κάθε κοινότητα με πληθυσμό πέραν των 2.000 ατόμων, που αντιμετωπίζει αποχετευτικό πρόβλημα, πρέπει έως το 2012, να εγκαταστήσει και να λειτουργεί κεντρικό αποχετευτικό σύστημα.

Το Τμήμα Αναπτύξεως Υδάτων έχει ετοιμάσει πρόγραμμα με χρονοδιαγράμματα για σταδιακή εφαρμογή της Οδηγίας, που περιλαμβάνει τις τέσσερις ευρύτερες αστικές περιοχές Λευκωσίας, Λεμεσού, Λάρνακας και Πάφου, τις δύο τουριστικές περιοχές της Αγίας Νάπας και Παραλιμνίου και 36 αγροτικές κοινότητες με ισοδύναμο πληθυσμό μεγαλύτερο των 2.000 ατόμων, ή με εποχιακό πληθυσμό μεγαλύτερο των 2.000 ατόμων. Από τις 36 κοινότητες μόνο πέντε έχουν θέσει σε λειτουργία τα αποχετευτικά τους δίκτυα.

Για την εφαρμογή αυτής της Οδηγίας, υπολογίζεται ότι θα απαιτηθούν πέραν των £400 εκ. έως το έτος 2012, λόγω και των τοπογραφικών και γεωλογικών συνθηκών, ιδιαίτερα στις ορεινές περιοχές, όπου η δαπάνη κατασκευής είναι πολύ πιο υψηλή.

Προστασία της Φύσης (Βιοποικιλότητα) Παράκτιες Περιοχές

Η ΚΥΠΡΟΣ βρίσκεται στο σταυροδρόμι τριών ηπείρων και είναι προικισμένη με πλούσια πανίδα και χλωρίδα και με στοιχεία από όλες τις ηπείρους που την περικλείουν.

Το 2003 είχαν αναφερθεί 3.859 γνωστά είδη πανίδας και 2.125 είδη χλωρίδας.

Η Κύπρος αποτελεί επίσης σταθμό για τα αποδημητικά πουλιά, που ταξιδεύουν από το βορρά στο νότο,

λόγω των δύο πολύ σημαντικών υδροβιότοπων που διαθέτει, των αλυκών της Λάρνακας και του Ακρωτηρίου.

Το νομικό πλαίσιο για τη διαχείριση του φυσικού Περιβάλλοντος καλύπτεται από αριθμό νομοθετημάτων, με σημαντικότερα το Νόμο Αριθ. 153(Ι)/2003 για την Προστασία και Διαχείριση της Φύσης και της Άγριας Ζωής και το Νόμο με Αριθ. 152(Ι)/2003 για την Προστασία και Διαχείριση Άγριων Πτηνών και Θηραμάτων.

ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ της βιοποικιλότητας και των παράκτιων περιοχών, έχουν ήδη επιλεγεί στο πλαίσιο του Δικτύου **ΦΥΣΗ 2000**, 38 συνολικά περιοχές που καλύπτουν τα 14% περίπου της συνολικής έκτασης του εδάφους, που ελέγχεται από την Κυπριακή Δημοκρατία. Επίσης άρχισε το 2004 και θα ολοκληρωθεί το 2008, η ετοιμασία των διαχειριστικών σχεδίων για τις περιοχές αυτές.

Για την αειφόρο διαχείριση της παράκτιας περιοχής της Κύπρου βρίσκεται σε εξέλιξη το Πρόγραμμα

CAMP, (Coastal Area Management Programme) που αποσκοπεί στη ενδυνάμωση των υφιστάμενων πολιτικών, μέσα από δράσεις όπως η Ενοποιημένη Διαχείριση, η Αξιολόγηση της Φέρουσας Ικανότητας, η Χρήση Οικονομικών Εργαλείων κ.ά.

Η αστικοποίηση των παραθαλάσσιων περιοχών αποτελεί σημαντική απειλή, όχι μόνο για το θαλάσσιο Περιβάλλον αλλά και για τη βιοποικιλότητα, γενικότερα.

Ενέργεια / Κλιματικές Αλλαγές

Η ΥΠΕΡΘΕΡΜΑΝΣΗ του πλανήτη που προκαλείται από τις εκπομπές διοξειδίου του άνθρακα, αναδεικνύεται μια από τις σοβαρότερες απειλές που μπορεί να αντιμετωπίσει η ανθρωπότητα.

Δέκα χρόνια μετά την υπογραφή του Πρωτοκόλλου του Κιότο το 1997, οι εκπομπές διοξειδίου του άνθρακα εξακολουθούν να αυξάνονται, αφού χώρες που παράγουν μεγάλες ποσότητες ρύπων δεν έχουν προσυπογράψει το Πρωτόκολλο.

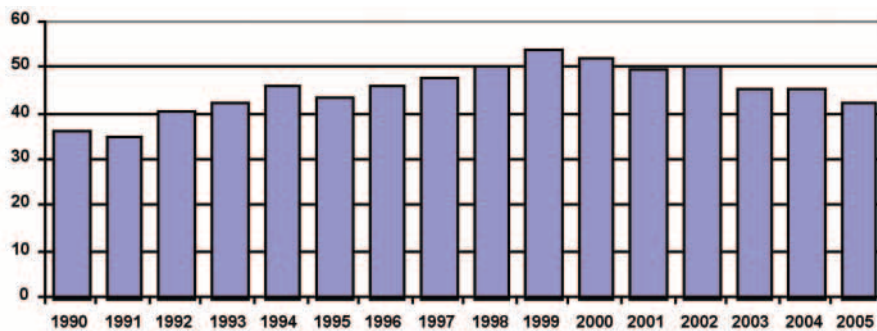
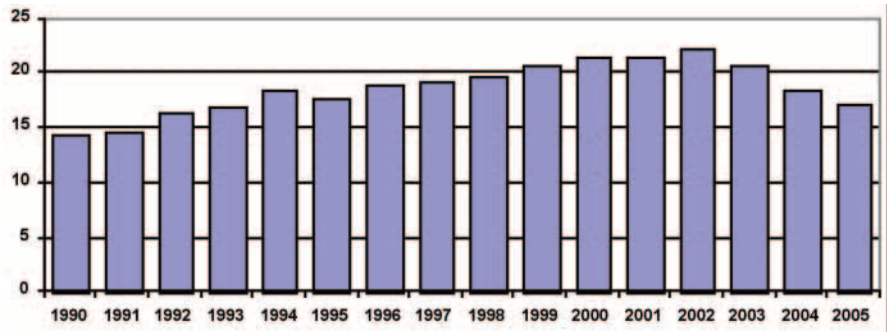
Η Κύπρος έχει αναλάβει δράσεις για μείωση των ρύπων. Τον Σεπτέμβριο του 2003 το Υπουργικό Συμβούλιο ενέκρινε Στρατηγικό Σχέδιο για τη μείωση των αερίων του θερμοκηπίου.

Προβλέπονται μέτρα για τη μείωση των εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου από τον τομέα παραγωγής ενέργειας με τη χρήση φυσικού αερίου, τη μείωση της κατανάλωσης ενέργειας με βελτίωση της ενεργειακής απόδοσης των κτιρίων, καθώς και με την εξοικονόμηση ενέργειας και προώθηση των ανανεώσιμων πηγών

ενέργειας και ενθάρρυνση της ανανέωσης και χρήσης των μέσων μαζικής κυκλοφορίας και των μικρού κυβισμού οχημάτων.

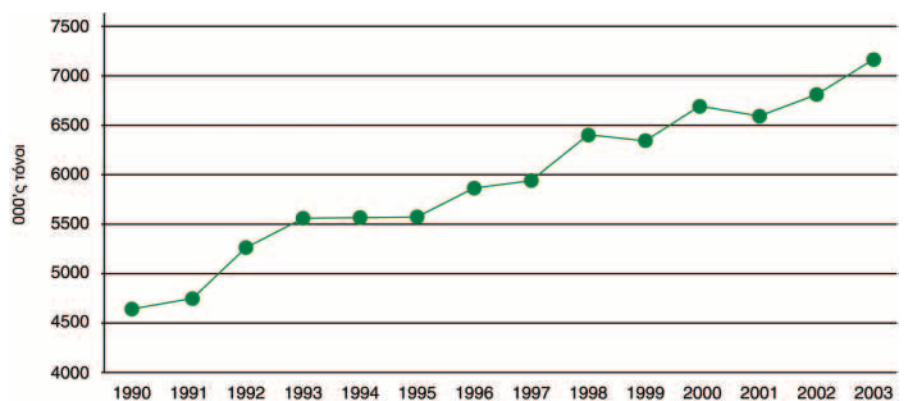
Παράλληλα ολοκληρώθηκε η αδειοδότηση (Άδεια Εκπομπής Αερίων Αποβλήτων) όλων των μεγάλων βιομηχανικών εγκαταστάσεων που υπάγονται στις διατάξεις του περί Ελέγχου της Ρύπανσης της Ατμόσφαιρας Νόμου του 2002, καθώς και του περί Ολοκληρωμένου Ελέγχου και Πρόληψης της Ρύπανσης Νόμου του 2003. Ήδη, έχει τεθεί σε λειτουργία η υποδομή που απαιτείται για παρακολούθηση της βιομηχανικής ρύπανσης και της ποιότητας του ατμοσφαιρικού αέρα, με την εξασφάλιση του απαιτούμενου εξοπλισμού και την εκπαίδευση προσωπικού. Επίσης προχωρεί η δημιουργία κατάλληλων βάσεων πληροφοριών και δεδομένων, για σωστή και έγκαιρη ετοιμασία εκθέσεων, όπως απαιτεί η Ε.Ε.

**Συνολικές Ετήσιες Εκπομπές
Οξειδίων του Αζώτου (NOx)
κατά την Περίοδο 1990 - 2005**

**Συνολικές Ετήσιες Εκπομπές
Διοξειδίου του Θείου (SO2)
κατά την Περίοδο 1990 - 2005**

**Αέριες Εκπομπές Διοξειδίου
του Άνθρακα (CO2), 1990 - 2003**

Πηγή: Στατιστική Υπηρεσία Κύπρου, Στατιστικές
Περιβάλλοντος 2006

ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΟΙ ΣΤΟΧΟΙ

ΒΑΣΙΚΗ ΕΠΙΔΙΩΞΗ του Στρατηγικού Σχεδίου Ανάπτυξης 2007 - 2013 είναι η διαφύλαξη του περιβαλλοντικού πλούτου της χώρας και η εφαρμογή της αρχής της αειφόρου ανάπτυξης. Θα επιδιωχθεί όπως η ανάπτυξη προωθείται με σεβασμό προς το φυσικό Περιβάλλον, για να επιτευχθεί διαφύλαξή του και στο μέλλον.

Για την ένταξη της περιβαλλοντικής διάστασης σε όλους τους τομείς της οικονομικής ανάπτυξης, θα προωθηθεί η καθοριστική στροφή στην εφαρμογή της περιβαλλοντικής Νομοθεσίας, που υιοθετεί τις πρόνοιες του Ευρωπαϊκού Περιβαλλοντικού Κεκτημένου. Θα εντατικοποιηθούν οι διαδικασίες και τα μέτρα για τη διασφάλιση

ουσιαστικής εφαρμογής και επιβολής της Νομοθεσίας, τη χρησιμοποίηση των μηχανισμών της αγοράς, την υιοθέτηση της στρατηγικής αξιολόγησης των επιπτώσεων από σχέδια και προγράμματα και τη διασφάλιση της συμμετοχής της κοινωνίας των πολιτών στις διαδικασίες λήψης αποφάσεων.

Στο πλαίσιο αυτό οι επιχειρήσεις αναμένεται να διαδραματίσουν τον δικό τους ρόλο, με την επίδειξη υψηλού αισθήματος κοινωνικής ευθύνης και ανάληψη της υποχρέωσής τους προς τις επόμενες γενεές.

Έλεγχος της Ρύπανσης από Στερεά και Επικίνδυνα Απόβλητα

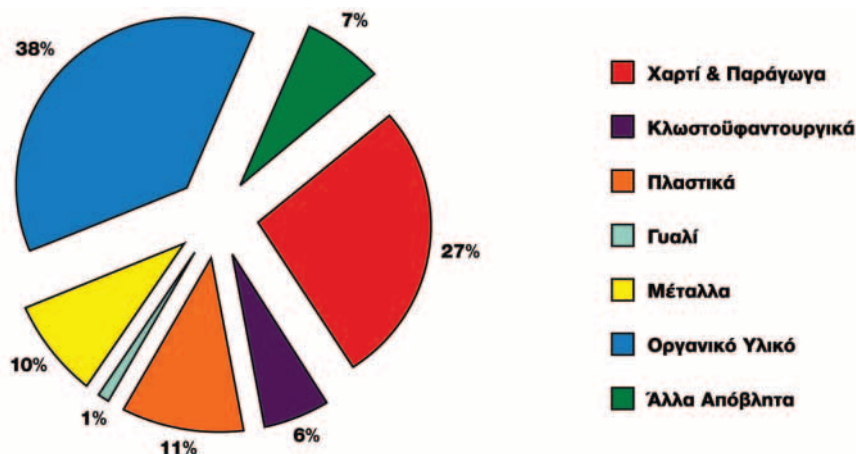
Η ΕΘΝΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ για τα στερεά και επικίνδυνα απόβλητα στοχεύει στην εφαρμογή προγράμματος ανάκτησης ενέργειας και πρώτων υλών, μέσω της ανακύκλωσης μέρους των παραγόμενων απορριμμάτων και του περιορισμού του όγκου τους, που εναποτίθεται σε σκυβαλότοπους. (Εφαρμογή της Νομοθεσίας για τη Διαχείριση των Στερεών και Επικίνδυνων Αποβλήτων, Νόμος 215(Ι)/2002, που υιοθετεί τις Οδηγίες της Ε.Ε. 99/31 και 91/689 και την Απόφαση 94/904).

Συγκεκριμένα πρέπει να ανακυκλώνεται έως τις 31 Δεκεμβρίου 2012 τουλάχιστον 25% κάθε κατηγορίας (γυαλί, χαρτί, μέταλλα, πλαστικό) αντί 3% που είναι σήμερα.

Σε αυτό το πλαίσιο θα προωθηθεί η κατασκευή της απαιτούμενης υποδομής (σύγχρονων και ολοκληρωμένων συστημάτων διαχείρισης και αποκατάστασης των υφιστάμενων σκυβαλότοπων) και ενημέρωση /εκπαίδευση του κοινού.

Υφιστάμενη Σύθεση Στερεών Αποβλήτων

Πηγή: Στατιστική Υπηρεσία Κύπρου, Στατιστικές Περιβάλλοντος 2006

Υγρά Απόβλητα

ΒΑΣΙΚΗ ΕΠΙΔΙΩΞΗ είναι η σταδιακή εναρμόνιση με την Οδηγία της Ε.Ε. (91/271/ΕΟΚ) για τα αστικά λύματα και που αφορά εγκατάσταση κεντρικών αποχετευτικών συστημάτων συλλογής και επεξεργασίας λυμάτων σε όλους τους οικισμούς με ισοδύναμο πληθυσμό μεγαλύτερο των 2.000 ατόμων, που αντιμετωπίζουν προβλήματα αποχέτευσης, έως το έτος 2012.

Συγκεκριμένα, θα προωθηθεί η σταδιακή επέκταση του δικτύου των ευρύτερων περιοχών των Συμβουλίων Αποχετεύσεων, με προτεραιότητα περιοχές πυκνοκατοικημένες ή προβληματικές, καθώς και η ικανοποιητική κάλυψη των χωριών

της Κύπρου, τα οποία αντιμετωπίζουν αποχετευτικό πρόβλημα. Αυτό θα συμβάλει στην προστασία του Περιβάλλοντος και της δημόσιας υγείας, αλλά και των υπόγειων υδάτινων πόρων και στην αναβάθμιση του βιοτικού επιπέδου.

Παράλληλα θα προωθηθεί η αξιοποίηση του παραγόμενου επεξεργασμένου νερού και η ένταξή του στο ισοζύγιο νερού.

Ενέργεια και Κλιματικές Αλλαγές

ΒΑΣΙΚΟΣ ΣΤΟΧΟΣ της ενεργειακής πολιτικής είναι η δημιουργία των αναγκαίων υποδομών, που θα επιτρέψουν την ικανοποίηση των πρόσθετων ενεργειακών αναγκών και τη χρήση υπαλλακτικών μορφών ενέργειας, με σκοπό τη μείωση του κόστους και την προστασία του Περιβάλλοντος.

Αναλυτικότερα οι στόχοι είναι:

- **Η εξασφάλιση** επαρκών ποσοτήτων ενέργειας για ικανοποίηση των ενεργειακών αναγκών της χώρας, στο χαμηλότερο δυνατό κόστος, με σεβασμό προς το Περιβάλλον
- **Πληρέστερη** εκμετάλλευση των οικονομικά εκμεταλλεύσιμων

εγχώριων ανανεώσιμων πηγών ενέργειας (ΑΠΕ) και ειδικότερα :

- **Αύξηση** της συνεισφοράς των ΑΠΕ στη συνολική ενεργειακή κατανάλωση της Κύπρου, από 4,5% που ήταν το 1994 σε 9% έως το 2010.

- **Αύξηση** της παραγωγής ηλεκτρισμού από ΑΠΕ, από μηδενική που είναι σήμερα, σε 6% της συνολικής παραγωγής ηλεκτρισμού έως το 2010.

- **Βελτίωση** της απόδοσης του ενεργειακού τομέα της χώρας, με μέτρα ορθολογικής χρήσης της ενέργειας, τόσο στο στάδιο της παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας όσο και στο στάδιο τελικής χρήσης.

ΠΡΟΤΕΙΝΟΜΕΝΑ ΜΕΤΡΑ

Έλεγχος της Ρύπανσης από Στερεά και Επικίνδυνα Απόβλητα

ΓΙΑ ΕΓΚΑΙΡΗ ικανοποίηση των δεσμεύσεων προς την Ε.Ε., θα προωθηθεί η εφαρμογή των ακόλουθων μέτρων, κατά την περίοδο 2007 – 2010.

- **Δημιουργία** Κέντρων Ολοκληρωμένης Διαχείρισης Οικιακών Αποβλήτων, που θα περιλαμβάνουν χώρο υγειονομικής ταφής οικιακών αποβλήτων,

εργοστάσιο διαλογής, κομποστοποίησης και καύσης και τους αναγκαίους διαμετακομιστικούς σταθμούς. (Τέσσερα Κέντρα για τις ανάγκες όλων των επαρχιών) .

- **Αποκατάσταση** όλων των χώρων μη ελεγχόμενης ταφής (100 περίπου) και μέτρα ανάπλάσής τους.

- **Δημιουργία** υποδομής για συνολική διαχείριση επικίνδυνων αποβλήτων, που περιλαμβάνει την κατασκευή Κεντρικής Μονάδας Επεξεργασίας Επικίνδυνων Αποβλήτων.
- **Ίδρυση** και λειτουργία κέντρων συλλογής και διαχείρισης στερεών αποβλήτων, όπως αμιάντου, οχημάτων στο τέλος του κύκλου ζωής τους, ελαστικών, μπαταριών, ηλεκτρικών/ ηλεκτρονικών συσκευών, κ.ά..
- **Δημιουργία** χώρων υγειονομικής ταφής και εργοστασίου διαλογής αδρανών υλικών (Demolition Waste) για κάλυψη των αναγκών όλων των επαρχιών.
- **Πρωώθηση** προγραμμάτων για μείωση του όγκου των αποβλήτων που θα απορρίπτονται στους ΧΥΤΑ με πρόγραμμα διαλογής στην πηγή ή στους χώρους διάθεσης, με συνεργασία των τοπικών αρχών.
- **Ενεργότερη** εμπλοκή Εθελοντικών Οργανώσεων και πολιτών στη συλλογή αποβλήτων για ανακύκλωση.
- **Ανάπτυξη** ολοκληρωμένης στρατηγικής επικοινωνίας, ενημέρωσης και εκπαίδευσης του κοινού, που θα συμβάλει αποφασιστικά στην αντιμετώπιση του προβλήματος διαχείρισης των στερεών αποβλήτων.

Έλεγχος της Ρύπανσης από Υγρά Απόβλητα

- **Επέκταση** των αποχετευτικών συστημάτων λυμάτων των αστικών περιοχών σε Λευκωσία, Λεμεσό, Λάρνακα και Πάφο, με υπολογιζόμενο κεφαλαιουχικό κόστος **430 εκ. ευρώ** (£250 εκ.) για εναρμόνιση με την Οδηγία 91/271/ΕΟΚ.
- **Κατασκευή** αποχετευτικών συστημάτων στις αγροτικές περιοχές, ειδικά σε κοινότητες με πληθυσμό μεγαλύτερο των 2.000 κατοίκων, που έχουν συμπεριληφθεί στο πρόγραμμα εφαρμογής της Οδηγίας 91/271/ΕΟΚ έως το 2012. Το συνολικό κόστος του έργου για τα έτη 2007 - 2013, υπολογίζεται σε **260 εκ. ευρώ** (£150 εκ.)
- **Πρωώθηση** της χρήσης ανακυκλωμένου νερού και λυματολάσσης από την επεξεργασία λυμάτων και ένταξη της παραγόμενης ποσότητας στο ισοζύγιο νερού. Ενημερωτικές εκστρατείες για καταπολέμηση της όποιας προκατάληψης εναντίον της χρήσης τους.
- **Δημιουργία** Λογισμικών Προγραμμάτων για την παρακολούθηση των απορρίψεων ανακυκλωμένου νερού και επεξεργασμένης λάσσης.
- **Βελτίωση** της διαχείρισης των υδάτινων πόρων, περιλαμβανομένης της αντικατάστασης των προβληματικών δικτύων ύδρευσης, για περιορισμό απωλειών και προστασία της δημόσιας υγείας.

- **Μείωση** των επικίνδυνων ουσιών στο υδάτινο Περιβάλλον. Με βάση τις Οδηγίες για τις επικίνδυνες ουσίες, θα προωθηθούν μέτρα για εξάλειψη, κατά το δυνατό, ή ουσιαστική μείωση των εισροών επικίνδυνων ουσιών και ουσιών προτεραιότητας στο υδάτινο Περιβάλλον.
- **Δημιουργία** Μητρώου Έκλυσης και Μεταφοράς Ρύπων (E – PRTR) που έχει γίνει Κανονισμός της Ε.Ε. (166/2006) και απαιτεί τον εντοπισμό, την καταγραφή και τον υπολογισμό σειράς χημικών ουσιών σε απόβλητα, που διοχετεύονται στα νερά, το έδαφος ή / και μεταφέρονται αλλού.
- **Εφαρμογή** Προγράμματος Δράσης για Έλεγχο των απορρίψεων αποβλήτων των βιομηχανιών τροφίμων και των βιολογικών σταθμών επεξεργασίας αστικών λυμάτων. Το Πρόγραμμα θα αρχίσει έως το 2008, με σκοπό την παρακολούθηση των απορρίψεων από σταθμούς επεξεργασίας αστικών λυμάτων και αποβλήτων βιομηχανιών τροφίμων και έλεγχο ότι δεν επηρεάζουν αρνητικά το Περιβάλλον.
- **Αδειοδοτήσεις** / Έλεγχοι των απορρίψεων από τις εγκαταστάσεις που καλύπτονται από το Νόμο για Ολοκληρωμένη Πρόληψη / Έλεγχο της Ρύπανσης.
- **Διασφάλιση** της εγκατάστασης συστημάτων επεξεργασίας υγρών αποβλήτων, διαχείρισης ενέργειας, θορύβου, κλπ., σε βιομηχανίες και κτηνοτροφικά υποστατικά.

Προστασία της Φύσης και Διατήρηση των Παραλιών

- **Ετοιμασία** και εφαρμογή Διαχειριστικών Σχεδίων των Περιοχών «Φύση 2000». Ήδη άρχισε από το 2006 και θα ολοκληρωθεί στα τέλη του 2008, η εργασία για την ετοιμασία διαχειριστικών σχεδίων και εφαρμογή δράσεων για τις περιοχές του Δικτύου. Ετοιμάστηκε επίσης διαχειριστικό σχέδιο για το Εθνικό Πάρκο Ακάμα, καθώς και για την Αλυκή Λάρνακας. Στόχος είναι να εφαρμόζονται σταδιακά οι δράσεις που θα προτείνονται στα διαχειριστικά σχέδια, με μερική χρηματοδότηση από τα Ευρωπαϊκά Ταμεία.
- **Ολοκλήρωση** και εφαρμογή του σχεδίου για το Πρόγραμμα CAMP (Coastal Area Management Plan) μέσω του οποίου προωθείται η ενδυνάμωση των υφιστάμενων πολιτικών και πρακτικών, μέσα από δράσεις όπως η Ενοποιημένη Διαχείριση, η Αξιολόγηση της Φέρουσας Ικανότητας, η Στρατηγική Περιβαλλοντική Αξιολόγηση, η Χρήση Οικονομικών Εργαλείων, η Αειφόρος Ανάλυση, η Περιβαλλοντική Ενημέρωση, κλπ.

- **Πρωώθηση** Εθνικού Προγράμματος Δράσης για την καταπολέμηση της απερίημωσης, ώστε να προσδιοριστούν οι παράγοντες που συντελούν στην απερίημωση και τα μέτρα που χρειάζονται για την καταπολέμησή της, καθώς και για την απόμεινση των επιπτώσεων από την ξηρασία.
- **Αναβάθμιση** του Περιβάλλοντος και του Τοπίου στις αγροτικές περιοχές, μέσω μέτρων από το νέο Σχέδιο Αγροτικής Ανάπτυξης, για την τήρηση
- αγροπεριβαλλοντικών υποχρεώσεων, δασώσεις, προστασία των δασών από τις πυρκαγιές και αναδάσωση καμένων περιοχών, καθώς και διατήρηση και βελτίωση του οικολογικού ρόλου των δασών. Παροχή εξισωτικών πληρωμών σε μειονεκτικές περιοχές και περιοχές ΦΥΣΗ 2000.
- **Αναδάσωση** και επαναφορά του περιβάλλοντος σε υποβαθμισμένες περιοχές.

Μέτρα για την Ενέργεια και τις Κλιματικές Αλλαγές

ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΦΑΡΜΟΓΗ του Στρατηγικού Σχεδίου για τον Περιορισμό των Εκπομπών Αερίων του Θερμοκηπίου, προωθούνται τα ακόλουθα μέτρα:

- **Διαφοροποίηση** των Πηγών Ενέργειας, με τη δημιουργία Ενεργειακού Κέντρου στο Βασιλικό, το οποίο θα φιλοξενεί τις εγκαταστάσεις του φυσικού αερίου και των αποθεμάτων πετρελαιοειδών. Στόχος είναι η απεξάρτηση της εθνικής Οικονομίας από μια μοναδική πηγή ενέργειας (το πετρέλαιο) και η βελτίωση του φυσικού Περιβάλλοντος.
- **Εισαγωγή** φυσικού αερίου.
- **Επέκταση** των υποδομών ηλεκτροπαραγωγής με πιο αποδοτικά συστήματα. Βασικοί στόχοι είναι η εξασφάλιση ενεργειακής επάρκειας με αύξηση της εγκατεστημένης δυναμικότητας των μονάδων παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας με αποδοτικότερα συστήματα και ταυτόχρονη προώθηση του
- ανταγωνισμού, στο πλαίσιο των αρμοδιοτήτων της Ρυθμιστικής Αρχής Ενέργειας Κύπρου.
- **Εφαρμογή** Προγραμμάτων αποδοτικότερης χρήσης της Ενέργειας. Βασικοί στόχοι είναι η βελτίωση του βαθμού χρήσης της ενέργειας, τόσο στο στάδιο της παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας, όσο και στο στάδιο της τελικής χρήσης. Ενδεικτικές δράσεις που προωθούνται, είναι:
 - συστήματα ενεργειακής πιστοποίησης κτιρίων,
 - χρήση των οχημάτων διπλής προώσεως και των ηλεκτρικών οχημάτων,
 - προώθηση της χρήσης βιοκαυσίμων,
 - επέκταση του θεσμού του Σχολικού Λεωφορείου,
 - εξοικονόμηση ενέργειας στα δημόσια κτίρια,
 - διεξαγωγή εκστρατειών διαφώτισης και ενημέρωσης του κοινού, για την εξοικονόμηση Ενέργειας.

- **Εκμετάλλευση** του Δυναμικού των Ανανεώσιμων Πηγών Ενέργειας (ΑΠΕ). Για αντικατάσταση μέρους των συμβατικών καυσίμων κίνησης από βιοκαύσιμα, θα προωθηθούν τα ακόλουθα:

- Εκμετάλλευση του αιολικού δυναμικού της Κύπρου με στόχο τη λειτουργία ανεμογεννητριών συνολικής δυναμικότητας 150 MW.
- Εκμετάλλευση των γεωργοκτηνοτροφικών αποβλήτων. Στο πλαίσιο ειδικού Σχεδίου Επιδοτήσεων, προωθείται η δημιουργία συγκεντρωτικών μονάδων επεξεργασίας γεωργοκτηνοτροφικών αποβλήτων από ανεξάρτητους επενδυτές για παραγωγή βιοαερίου και άλλων βιοαποικοδομήσιμων προϊόντων.

- Συνέχιση του Σχεδίου Χορηγιών για Εξοικονόμηση Ενέργειας και Προώθηση της Χρήσης Ανανεώσιμων Πηγών Ενέργειας για την περαιτέρω χρήση των ΑΠΕ. Προϋπόθεση για την ορθότερη λειτουργία του Σχεδίου, είναι η διενέργεια τροποποιήσεων τόσο σε επίπεδο διαφοροποίησης της ενίσχυσης/επιχορήγησης όσο και σε επίπεδο διοικητικής λειτουργίας.

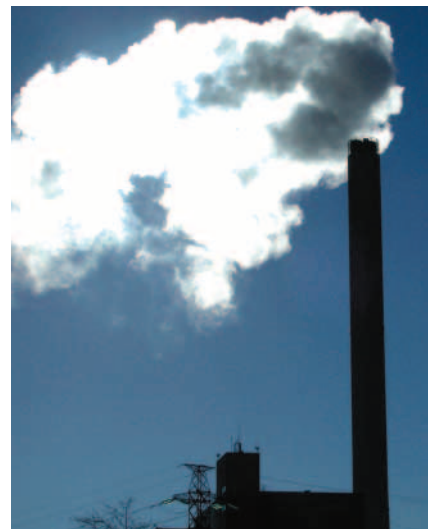
Μέτρα Ελέγχου Βιομηχανικής Ρύπανσης, Ποιότητας του Αέρα και Χημικών Ουσιών

ΣΤΟΝ ΤΟΜΕΑ ΕΛΕΓΧΟΥ της βιομηχανικής ρύπανσης και ποιότητας του αέρα, θα προωθηθούν τα ακόλουθα:

- **Επιστημονική** υποστήριξη των επιχειρήσεων, για την υιοθέτηση και την εισαγωγή νέων τεχνολογιών και τεχνικών μείωσης των αερίων αποβλήτων και εγκαθίδρυση συστημάτων περιβαλλοντικής διαχείρισης, για μείωση της ρύπανσης, σύμφωνα με τις πρόνοιες της Νομοθεσίας.
- **Υποβοήθηση** στην κατάρτιση των οργανισμών παροχής συμβουλευτικών υπηρεσιών, σε θέματα ελέγχου βιομηχανικής ρύπανσης.
- **Ετοιμασία** ολοκληρωμένου στρατηγικού σχεδίου για διαχείριση της ποιότητας του αέρα στην Κύπρο και τη διερεύνηση της προέλευσης και επίδρασης των διαφόρων ρύπων, ιδιαίτερα των λεπτόκοκκων αιωρούμενων σωματιδίων και του όζοντος, ώστε να αναπτυχθεί η σωστή στρατηγική αντιμετώπισής του.
- **Εφαρμογή** Προγραμμάτων Δράσης για μείωση των συνολικών εκπομπών της Κύπρου κάτω από τα καθορισμένα από την Ε.Ε. Ετήσια Ανώτατα Όρια Εκπομπών και διασφάλιση ικανοποιητικής ποιότητας ατμοσφαιρικού αέρα, που να μη προκαλεί επιπτώσεις στην ανθρώπινη υγεία και στο Περιβάλλον.

ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΠΙΚΕΙΜΕΝΗ εφαρμογή του νέου Ευρωπαϊκού Κανονισμού για τη διαχείριση και τον έλεγχο χημικών ουσιών REACH (Registration, Evaluation and Authorization of Chemicals) αλλά και την εκτέλεση της δέσμευσης της Ε.Ε. προς τον ΟΗΕ για την υιοθέτηση του παγκόσμια Εναρμονισμένου Συστήματος Σήμανσης Χημικών Ουσιών (Globally Harmonized System – GHS) έως το 2008, πρέπει εκτός από την απαραίτητη νομοθετική εργασία, να γίνουν οι ακόλουθες ενέργειες:

- **Δημιουργία** μηχανισμού ελέγχου και επιθεώρησης των παραγωγών, εισαγωγέων και διανομέων χημικών ουσιών.
- **Εγκατάσταση** και χρήση λογισμικού συστήματος, το οποίο θα χρησιμοποιείται από όλες τις αρμόδιες Αρχές για την ανταλλαγή των πληροφοριών με τον Ευρωπαϊκό Οργανισμό Χημικών (Agency) καθώς και δημιουργία Βάσεων Δεδομένων για τις χημικές ουσίες και τα παρασκευάσματα, που παράγονται, εισάγονται και χρησιμοποιούνται στην Κυπριακή Δημοκρατία.
- **Δημιουργία** μηχανισμού για έγκαιρη ενημέρωση της βιομηχανίας. Ειδικά για το REACH, προβλέπεται από τον Κανονισμό, ότι πρέπει να υπάρξει σε κάθε κράτος-μέλος, Γραφείο Εξυπηρέτησης της Βιομηχανίας (Helpdesk).

Μέτρα για Ακτινοπροστασία

ΣΤΟΝ ΤΟΜΕΑ της **Ακτινοπροστασίας** και **Πυρηνικής Ασφάλειας** θα ενισχυθεί περαιτέρω το Σύστημα Ακτινοπροστασίας, για πιο αποτελεσματική εφαρμογή της ισχύουσας Νομοθεσίας για Ακτινοπροστασία και Πυρηνική Ασφάλεια, που έχει ως στόχο την προστασία των εργαζομένων, του κοινού, των ασθενών και του Περιβάλλοντος από τους κινδύνους που εγκυμονεί η έκθεση σε ιονίζουσες ακτινοβολίες από φυσικές ή τεχνητές πηγές.

Για την εφαρμογή αυτής της πολιτικής, θα συνεχιστούν ή θα ληφθούν, μεταξύ άλλων, τα πιο κάτω μέτρα:

- **Αδειοδότηση** όλων των πηγών ιονίζουσας ακτινοβολίας και των δραστηριοτήτων, στις οποίες χρησιμοποιούνται πηγές ιονίζουσας ακτινοβολίας, ή συμβαίνει έκθεση σε ιονίζουσες ακτινοβολίες.

- **Κατάρτιση** και εκπαίδευση κρίσιμων ομάδων του πληθυσμού και των εργαζομένων.

- **Εφαρμογή** ειδικών προγραμμάτων σε συνεργασία με τον Διεθνή Οργανισμό Ατομικής Ενέργειας (ΔΟΑΕ) και την Ευρωπαϊκή Επιτροπή.

- **Διεξαγωγή** ειδικών μελετών για την εκτίμηση των επιπέδων έκθεσης σε ιονίζουσα ακτινοβολία και των επιπέδων ραδιενέργειας στο Περιβάλλον.

- **Διεξαγωγή** μελετών για την εκτίμηση των επιπέδων έκθεσης κρίσιμων ομάδων του πληθυσμού, καθώς και την παρακολούθηση των επιπέδων ραδιενέργειας στο Περιβάλλον (αέρας, νερό, έδαφος, τρόφιμα, αγαθά, κλπ.)

Οριζόντια Μέτρα για την Αειφόρο Ανάπτυξη

- **Ετοιμασία** Στρατηγικής για την Αειφόρο Ανάπτυξη, όπου θα καθορίζονται όλες οι προτεραιότητες για Αειφόρο Ανάπτυξη, έως τον Ιούνιο 2007 και υποβολή της στην Ε.Ε. για συμμόρφωση προς την Απόφαση του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου, του Μαρτίου 2006.
- **Ετοιμασία** Σχεδίου Δράσης για τις Πράσινες Δημόσιες Αγορές, με εφαρμογή από το 2007, για προώθηση μέτρων, που θα ευνοούν την αγορά οικολογικών προϊόντων.
- **Ετοιμασία** Στρατηγικών Χαρτών Θορύβου έως τον Ιούνιο 2007, για όλα τα πολεοδομικά συγκροτήματα, οδικούς άξονες και αεροδρόμια, με στόχο τη διατήρηση στα επιτρεπτά όρια.
- **Προώθηση** συστημάτων περιβαλλοντικής διαχείρισης. Προωθείται η παροχή κινήτρων στους διάφορους Οργανισμούς, μέσω ενός Σχεδίου Επιχορήγησης του κόστους τεχνικής βοήθειας για την εγκαθίδρυση του συστήματος ISO 14001, του Συστήματος EMAS και της εκπαίδευσης περιβαλλοντικού επαληθευτή για το EMAS, με στόχο την έναρξη της παροχής των χορηγιών από το 2007.
- **Εφαρμογή** του ευρωπαϊκού συστήματος οικολογικής σήμανσης (ECOLABEL). Κύριος στόχος είναι η ενθάρρυνση της σήμανσης των προϊόντων που πληρούν περιβαλλοντικά κριτήρια, μέσω της παροχής χορηγιών από το 2007.

5

ΑΝΑΒΑΘΜΙΣΗ ΤΗΣ ΠΟΙΟΤΗΤΑΣ ΖΩΗΣ

ΟΙ ΟΚΤΩ ΑΞΟΝΕΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΚΑΙ ΑΝΑΛΥΣΗ

ΠΑΡΑΓΟΝΤΕΣ με σημαντική συμβολή στην αναβάθμιση της ποιότητας ζωής των πολιτών, είναι η προστασία της Υγείας και του Περιβάλλοντος, η ικανοποίηση της βασικής ανάγκης για Στέγαση σε ένα πολεοδομικά λειτουργικό και ευχάριστο περιβάλλον, η δημιουργία συνθηκών Ασφάλειας, η απονομή της Δικαιοσύνης και η Ίση Μεταχείριση των πολιτών, η διασφάλιση του δικαιώματος του ατόμου για Παιδεία και απασχόληση, η αποδοτική εξυπηρέτηση του πολίτη από τον ευρύ δημόσιο τομέα και η Προστασία του Καταναλωτή, καθώς και η συμμετοχή του στην Πολιτιστική Ανάπτυξη και τον Αθλητισμό. Η οικονομική άνεση των πολιτών είναι μέσο για τη βελτίωση των πιο πάνω παραγόντων και γενικά της κοινωνικής ευημερίας.

Αναμφίβολα η αναβάθμιση της ποιότητας ζωής του πληθυσμού τα τελευταία χρόνια είναι απόρροια της σημειωθείσας προόδου τόσο στην οικονομική ευημερία και τη στέγαση, όσο και στις παρεχόμενες υπηρεσίες.

Σε ό,τι αφορά την οικονομική ευημερία, επισημαίνεται η σημειωθείσα αύξηση, μεταξύ των ετών 2003 και 2005 του κατά κεφαλήν Ακαθάριστου Εγχώριου Προϊόντος, σε τρέχουσες τιμές, **από £9.428 σε £10.169**, έναντι **£12.800 και £13.800** του αντίστοιχου μέσου όρου της Ε.Ε., γεγονός που κατατάσσει την Κύπρο στη **13η θέση** μεταξύ των χωρών μελών.

Σημειώνεται επίσης η αύξηση της κατά κεφαλήν δαπάνης για ιδιωτική κατανάλωση σε τρέχουσες τιμές, από £5.933 σε £6.616, έναντι £10.000 και £11.000 του αντίστοιχου μέσου όρου της Ε.Ε.

Σε σχέση με τη στέγαση σημειώνεται ως πολύ θετική ένδειξη της ποιότητας ζωής, ότι **86,1 %** των νοικοκυριών διαθέτουν σήμερα ιδιόκτητη κατοικία ή έχουν δωρεάν στέγη. Σημαντική εξέλιξη, αποτελεί επίσης, η ενοποίηση και η διεύρυνση των κριτηρίων των στεγαστικών σχεδίων και περιοχών, ώστε να καλύπτονται μεγαλύτερος αριθμός και ομάδες ατόμων απ' ό,τι προηγουμένως.

ΣΕ Ο,ΤΙ ΑΦΟΡΑ τη βελτίωση των υπηρεσιών, που καλύπτονται από τον Άξονα αυτό, σημειώνονται οι ακόλουθες εξελίξεις:

- **Σε σχέση** με τις συνθήκες ασφάλειας και απονομής της Δικαιοσύνης, έχει εισαχθεί, το 2003, ο θεσμός της κοινοτικής αστυνόμευσης, που επιτρέπει στο κοινό να συμβάλλει στην αστυνόμευση, με στόχο την πάταξη της τοπικής εγκληματικότητας. Πρόσθετη σημαντική καινοτόμος εξέλιξη είναι η εισαγωγή, το 2005, του **Χάρτη Δικαιωμάτων του Πολίτη**, που αποσκοπεί στην πληροφόρηση του πολίτη για τα δικαιώματά του, τη διαδικασία εξασφάλισης των υπηρεσιών, που του προσφέρονται από την Αστυνομία, και της εξέτασης παραπόνων. Πρόοδος έχει επίσης σημειωθεί στην απονομή της Δικαιοσύνης, ως αποτέλεσμα της διεύρυνσης γνώσεων και εμπειριών, που επέφερε η συστηματική αλληλοενημέρωση μεταξύ του Ανωτάτου Δικαστηρίου και της δικαστικής εξουσίας των χωρών μελών της Ε.Ε., καθώς και η επιτάχυνση της εκδίκασης υποθέσεων από τα Επαρχιακά Δικαστήρια. Σημαντικό μέτρο που έχει επίσης δρομολογηθεί είναι η σταδιακή αναθεώρηση του Δικαίου της Απόδειξης.
- **Για τη βελτίωση** των διοικητικών υπηρεσιών προς τον πολίτη, ιδρύθηκαν τα κατά τόπους **Κέντρα Εξυπηρέτησης του Πολίτη**. Πρόσθετα για τον ταχύτερο και ορθολογικότερο χειρισμό των υποθέσεων του πολίτη, προωθήθηκε

η ψηφιοποίηση και μικροφωτογράφιση των συλλογών του Κρατικού Αρχείου, για διατήρηση της διοικητικής μνήμης, καθώς και η καλύτερη οργάνωσή του, με τη στέγασή του σε **ειδικό κτίριο**, που θα ανεγερθεί.

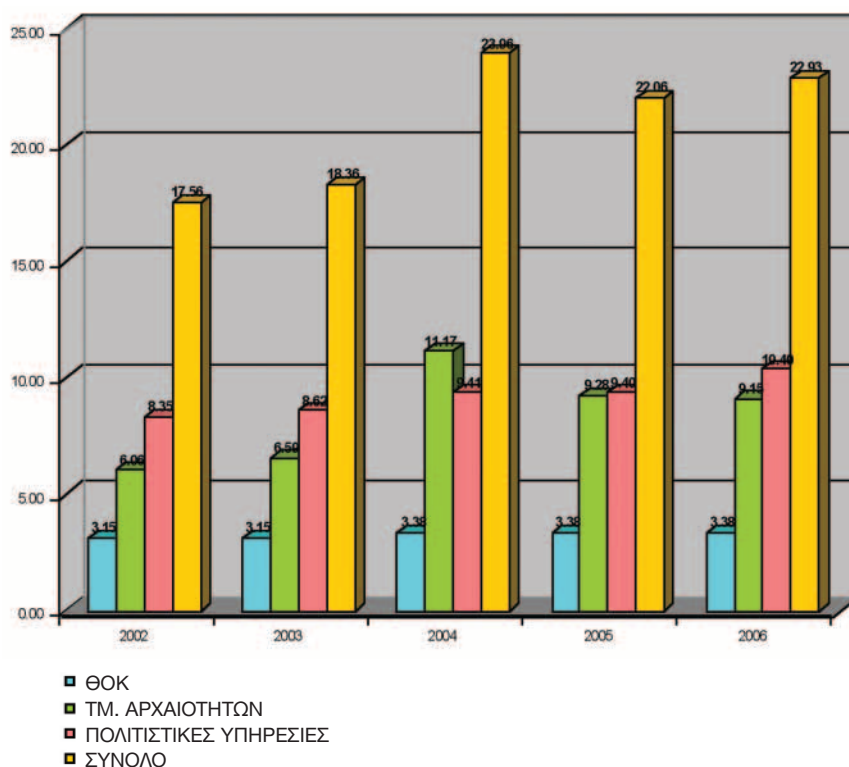
- **Για την προστασία** των καταναλωτών έχει δημιουργηθεί η γραμμή του καταναλωτή **1429**, και πρόγραμμα συστηματικής επιθεώρησης της αγοράς. Επίσης λειτουργεί **Σχολή Καταναλωτών** και διοργανώνονται τακτικές Ημερίδες/Σεμινάρια για την πληροφόρηση/ενημέρωση των καταναλωτών. Πρόσθετα, έχει εγκαθιδρυθεί σημείο επαφής με το κοινοτικό Δίκτυο Ευρωπαϊκών Κέντρων Καταναλωτών (ECC-Net) σε θέματα, που αφορούν διασυνοριακές αγορές. Επίσης προωθήθηκε το ευρωπαϊκό πρόγραμμα επιμόρφωσης καταναλωτών σε αγροτικές περιοχές, για την εφαρμογή της οδηγίας 2001/95/EK για τη γενική ασφάλεια των προϊόντων. Σημαντική επίσης εξέλιξη είναι η ελευθεροποίηση των τηλεπικοινωνιών, ταχυδρομείων, αερομεταφορών και ηλεκτρικής ενέργειας για τη βελτίωση των συνθηκών υγιούς ανταγωνισμού στην αγορά και, κατ' επέκταση, της ποιότητας των υπηρεσιών αυτών και τον εξορθολογισμό των τιμών τους.

- **Για τη διεύρυνση** των ευκαιριών συμμετοχής των πολιτών στην πολιτιστική ανάπτυξη δρομολογήθηκε, με Αποφάσεις του Υπουργικού Συμβουλίου, η αποκέντρωση και ο καλύτερος συντονισμός υπηρεσιών, με τη σύσταση του **Ιδρύματος Πολιτισμού Κύπρου** και του **Ιδρύματος Συμφωνική Ορχήστρα Κύπρου**, καθώς και με την προώθηση της **Ενιαίας Αρχής Πολιτισμού**. Επίσης προωθήθηκε η αξιοποίηση του Πολιτισμού και του Αθλητισμού για την επανένωση των δύο κοινοτήτων της Κύπρου, με επιχορήγηση δικαιοδικών πολιτιστικών δράσεων, όπως μεταφράσεων έργων

της τουρκοκυπριακής και ελληνοκυπριακής Γραμματείας στα ελληνικά και τουρκικά, αντίστοιχα. Για την προώθηση της πολιτιστικής πληροφόρησης και παιδείας των πολιτών ολοκληρώθηκε η δημιουργία του ηλεκτρονικού προγράμματος **Κύρια Πύλη Πολιτιστικής Πληροφορίας**. Ένδειξη της προόδου στον τομέα του Πολιτισμού αποτελεί η δραστική αύξηση της δημόσιας δαπάνης **από £17,56 εκ. το 2002, σε £22,93 εκ. το 2006**, όπως παρουσιάζεται στον ακόλουθο πίνακα:

Δημόσιες Δαπάνες για την Πολιτιστική Ανάπτυξη τα Έτη 2002-2006

Πηγή: Υπουργείο Παιδείας και Πολιτισμού Κύπρου, Πολιτιστικές Υπηρεσίες, 2006

ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΙΚΟΤΕΡΗ αντιμετώπιση των προβλημάτων που απασχολούν τη Νεολαία ολοκληρώθηκε, το 2006, μελέτη που εκπονήθηκε στο πλαίσιο συμμετοχής του Οργανισμού Νεολαίας στο πρόγραμμα ανασκόπησης των εθνικών πολιτικών Νεολαίας του Συμβουλίου Ευρώπης. Η μελέτη καλύπτει ανασκόπηση της υφιστάμενης πολιτικής και εισηγήσεις διεθνούς ομάδας εμπειρογνομόνων του Συμβουλίου Ευρώπης καθώς και Κυπρίων εμπειρογνομόνων και θα αξιοποιηθεί από το κράτος για τη χάραξη εθνικής πολιτικής στο θέμα. Για την υγιή απασχόληση των Νέων και την προώθηση της άτυπης εκπαίδευσής τους, δημιουργήθηκε το **Πολυκέντρο Νέων** στη Λευκωσία και στη Λεμεσό.

Παρά την επιτευχθείσα πρόοδο, υπάρχουν αναξιοποίητα περιθώρια περαιτέρω βελτίωσης της ποιότητας ζωής. Η μεγαλύτερη αδυναμία για επίτευξη του στόχου αυτού είναι αναπτυξιακής πολιτικής και των φιλόδοξων, συνήθως, στόχων. Το κενό αυτό οφείλεται βασικά σε προβλήματα στην εφαρμογή και χρηματοδότηση μεταρρυθμιστικών σχεδίων, στην ιεράρχηση και συνοχή των πολιτικών ανάπτυξης και στη μειωμένη συμμετοχή στο σχεδιασμό των μεταρρυθμίσεων των πολιτών και φορέων, που θα τα εφαρμόσουν. Σημειωτέον ότι η ανάγκη για ενίσχυση της συναίνεσης με τους εκπροσώπους των πολιτών, κοινωνικούς εταίρους και πολιτικά κόμματα, τονίζεται και στο Εθνικό Πρόγραμμα Δράσης για την προώθηση της Στρατηγικής της Λισαβόνας.

Οι αδυναμίες που άπτονται της ποιότητας ζωής των πολιτών, είναι κυρίως:

- **Η χαμηλή** σχετικά με άλλες ευρωπαϊκές χώρες συμμετοχή της Τοπικής Αυτοδιοίκησης στην προσφορά κοινωνικών υπηρεσιών, ιδιαίτερα για την αναβάθμιση του επιπέδου ζωής των ευάλωτων κοινωνικών ομάδων, όπως των ατόμων τρίτης ηλικίας, των νέων και των ατόμων με ειδικές ανάγκες.
- **Η αύξηση** της παραβατικότητας η οποία οφείλεται σε υψηλό ποσοστό και στην εισροή ξένων υπηκόων στην Κύπρο. Ενδεικτικά αναφέρεται ότι ο αριθμός των ατόμων άνω των 16 ετών, που καταδικάστηκαν για σοβαρά αδικήματα αυξήθηκε μεταξύ 2002 και 2004 από 964 (23% ξένοι) σε 1406 (30% ξένοι)*. Επίσης, σημειώνεται η αδυναμία διοργάνωσης επιστημονικά τεκμηριωμένης αστυνομικής έρευνας και γενικά η περιορισμένη διεξαγωγή ερευνών σε θέματα ποιότητας ζωής των πολιτών, η ανεπαρκής κατάρτιση των στελεχών των αρμοδίων υπηρεσιών και οι αδυναμίες στην οργάνωση και στον συντονισμό της λειτουργίας τους, καθώς επίσης η ανεπάρκεια σύγχρονου τεχνολογικού εξοπλισμού και εγκαταστάσεων, ιδιαίτερα των φυλακών. Στο θέμα της απονομής της Δικαιοσύνης, εξακολουθεί να αποτελεί πρόβλημα, παρά την επιτευχθείσα πρόοδο, η καθυστέρηση στην εκδίκαση υποθέσεων.

* Στατιστική Υπηρεσία Κύπρου,
« Εγκληματολογικές Στατιστικές 2004»

- **Σε σχέση** με την προστασία του καταναλωτή εντοπίζονται αδυναμίες ως αποτέλεσμα της προσφοράς νέων και άγνωστων για τους καταναλωτές αγαθών και υπηρεσιών, της εξάπλωσης του ηλεκτρονικού εμπορίου και των κενών και νομικών αβεβαιοτήτων, που αυτό προκαλεί, των αθέμιτων εμπορικών πρακτικών, της διαφοροποίησης των αναγκών των καταναλωτών, λόγω, κυρίως, της γήρανσης του πληθυσμού και της ένταξης ειδικών ομάδων ατόμων στην κοινωνία, όπως των ατόμων με ειδικές ανάγκες, καθώς και της μειωμένης αποτελεσματικότητας της εφαρμοζόμενης πολιτικής, λόγω του κατακερματισμού των κανόνων ελέγχου ποιότητας μεταξύ των διαφόρων κρατικών υπηρεσιών.

- **Σε ό,τι αφορά** στον τομέα του Πολιτισμού η συνέχιση της κατοχής του βόρειου τμήματος της Κύπρου από στρατεύματα της Τουρκίας και η ως εκ τούτου αδυναμία προστασίας και συντήρησης της πολιτιστικής κληρονομιάς, εθνικής αλλά παράλληλα και ευρωπαϊκής και διεθνούς σημασίας, συνιστούν τον μεγαλύτερο και πιο απειλητικό κίνδυνο. Επίσης αναφέρεται

μειωμένη αποτελεσματικότητα, παρά την πρόοδο που επιτελείται, λόγω του κατακερματισμού των πολιτιστικών αρμοδιοτήτων σε διάφορες υπηρεσίες.

- **Ο αυξημένος** κίνδυνος για εξάπλωση της χρήσης από τους νέους εξαρτησιογόνων ουσιών, καθώς και η νεανική παραβατικότητα. (Ο αριθμός των νέων ηλικίας 16 – 24 ετών που καταδικάστηκαν για σοβαρά αδικήματα αυξήθηκε, μεταξύ 2002 και 2004, κατά 51 %, από 402 σε 608*). Επίσης η υψηλή αναλογία των παραβατών νέων στο σύνολο των παραβατών, καθώς και οι αδυναμίες στη στήριξη ειδικών ομάδων νέων, όπως απόρων, με ειδικές ανάγκες και νέων σε υπανάπτυκτες και απομακρυσμένες από το κέντρο περιοχές. Πρόβλημα που άρχισε να διαφαίνεται τα τελευταία χρόνια είναι και η απασχόληση των νέων, παρότι η Κύπρος βρίσκεται σε σημαντικά πλεονεκτικότερη θέση συγκριτικά με τον μέσο όρο της Ε.Ε.

* Στατιστική Υπηρεσία Κύπρου ,
« Εγκληματολογικές Στατιστικές 2004»

ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΟΙ ΣΤΟΧΟΙ

ΟΙ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΟΙ ΣΤΟΧΟΙ διαπνέονται από την πολιτική της Ε.Ε. Η επίτευξη υψηλής ποιότητας ζωής αποτελεί, όντως, το μακροπρόθεσμο όραμα της Ε.Ε, η πραγματοποίηση του οποίου πιστεύεται ότι είναι δυνατή μέσω της Στρατηγικής της Λισαβόνας.

Το όραμα αυτό αναλύεται στη δημιουργία ευημερούσας και δικαιότερης κοινωνίας, με μεγαλύτερη κοινωνική συνοχή, που θα εγγυάται ένα ασφαλέστερο, καθαρότερο και πιο υγιεινό Περιβάλλον, για τις παρούσες και μελλοντικές γενιές.

Η πραγμάτωση του οράματος προϋποθέτει ότι η οικονομική ανάπτυξη θα στηρίζει την κοινωνική πρόοδο και θα σέβεται το Περιβάλλον και, αντίστροφα, ότι η κοινωνική πολιτική θα στηρίζει την οικονομική πολιτική.

Η βελτίωση των υπηρεσιών που συμβάλλουν στην αναβάθμιση της ποιότητας ζωής, αποτελεί ταυτόχρονα στόχο και καταλύτη για την επίτευξη των στόχων της Στρατηγικής της Λισαβόνας.

Με γνώμονα την πολιτική της Ε.Ε. και την ανάγκη για εξάλειψη των αδυναμιών των υπηρεσιών, που καλύπτονται από τον άξονα αυτό και είναι καθοριστικής σημασίας για την ποιότητα ζωής της χώρας, η αναπτυξιακή προσπάθεια, θα επικεντρωθεί στην παροχή ίσων ευκαιριών, χωρίς διάκριση και προκατάληψη, για τη συμμετοχή των πολιτών στην κοινωνική, οικονομική και πολιτιστική δραστηριότητα, καθώς και αυξημένη πρόσβαση στην πληροφόρηση.

Κρίσιμης σημασίας επιδίωξη είναι η διασφάλιση συνθηκών, που να επιτρέπουν στους πολίτες να απολαμβάνουν τα αγαθά της ευνομίας, τάξης, αξιοπρέπειας και ασφάλειας, ως απαραίτητων συστατικών στοιχείων της ποιότητας ζωής.

Εξυπηρέτηση του Πολίτη από τον Ευρύ Δημόσιο Τομέα

ΣΤΟ ΠΛΑΙΣΙΟ της ευρύτερης αναβάθμισης της ποιότητας ζωής και των παρεχόμενων υπηρεσιών προς τον πολίτη, θα επιδιωχθεί η βελτίωση της αποδοτικότητας και της αποτελεσματικότητας της διοίκησης στον ευρύ δημόσιο τομέα.

Θα επιδιωχθεί συγκεκριμένα αξιοποίηση του, εν δυνάμει, πολύ σημαντικού ρόλου των Αρχών Τοπικής Αυτοδιοίκησης για αναβάθμιση της ποιότητας ζωής μέσω και ανταλλαγής καλών πρακτικών με αντίστοιχες αρχές της Ε.Ε., για τη διαμόρφωση και εφαρμογή περιβαλλοντικών, κοινωνικών και πολιτισμικών στόχων και γενικά την παροχή υπηρεσιών και βοήθειας στους πολίτες.

Θα επιδιωχθεί επίσης η εμπλοκή των Τοπικών Αρχών στον εκσυγχρονισμό της βασικής υποδομής πόλεων και κοινοτήτων (ιδιαίτερα των χώρων στάθμευσης, των δημόσιων συγκοινωνιών, των πεζοδρομίων/ποδηλατοδρόμων, κ.ά.) ώστε να ανταποκρίνεται στις απαιτήσεις ασφάλειας, υγείας και άνεσης των πολιτών.

ΣΥΝΑΦΩΣ θα επιδιωχθεί η προστασία των καταναλωτών, ώστε να έχουν επαρκή και ακριβή ενημέρωση πριν από τις αγορές τους και να απολαμβάνουν ξεκάθαρων νομικών δικαιωμάτων, για την αντιμετώπιση αθέμιτων εμπορικών πρακτικών, με στόχο να περιφρουρηθεί η υγεία, η ασφάλεια, η οικονομική ευημερία και τα συμφέροντά τους.

ΙΔΙΑΙΤΕΡΗΣ σημασίας θεωρείται η διεύρυνση της συμμετοχής των πολιτών στην πολιτιστική ανάπτυξη, είτε ως δημιουργών, είτε ως καταναλωτών πολιτιστικών αγαθών, ως απαραίτητου συστατικού στοιχείου μιας κοινωνίας ανθρώπων, που ευημερεί, έχει πνευματικές αναζητήσεις και σέβεται την πολιτιστική ταυτότητά της.

ΑΠΟΤΕΛΕΙ σημαντικότατο στόχο η προώθηση μέτρων για τη μεγιστοποίηση της πολύ ευεργετικής συμβολής του Αθλητισμού στη βελτίωση της υγείας των πολιτών και γενικά της ποιότητας ζωής και ανάπτυξης της προσωπικότητάς τους.

Ο ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΟΣ στόχος σε σχέση με τη Νεολαία που αποτελεί τα 14% περίπου του πληθυσμού της χώρας, είναι η παροχή στους νέους ανθρώπους των αναγκαίων εφοδίων για την κατά το δυνατό απρόσκοπτη, δυναμική ανάπτυξη, πρόοδο και ευημερία τους. Βασική επιδίωξη γι' αυτό είναι η συνεκτίμηση της Νεολαίας στις άλλες πολιτικές της χώρας, σύμφωνα και με τις προτεραιότητες της Ε.Ε.

ΛΑΜΒΑΝΟΝΤΑΣ υπόψη ότι οι φυλακισμένοι διάγουν μια σωφρονιστική φάση της ζωής τους, μετά την ολοκλήρωση της οποίας αναμένεται να επανενταχθούν στην κοινωνία, επιδιώκεται η δημιουργία των απαραίτητων συνθηκών, ώστε η κράτησή τους να είναι, κατά το δυνατό, σε πλαίσια της ανθρώπινης αξιοπρέπειας και πάνω από ένα καθορισμένο ελάχιστο ποιοτικό επίπεδο.

ΠΡΟΤΕΙΝΟΜΕΝΑ ΜΕΤΡΑ

ΜΕ ΒΑΣΗ τη διαγραφείσα στρατηγική και τις βασικές επιδιώξεις, η πολιτική σε όλες τις υπηρεσίες, οριζόντια, αλλά και κατά υπηρεσία, κάθετα, θα επικεντρωθεί στα ακόλουθα μέτρα:

(α) Επέκταση σε όλες τις υπηρεσίες της Χάρτας του Πολίτη για τα δικαιώματά του σε σχέση με τις εν λόγω υπηρεσίες, τη διαδικασία εξασφάλισης των υπηρεσιών αυτών, καθώς και την εξέταση παραπόνων, όπως προνοεί το Εθνικό Μεταρρυθμιστικό Πρόγραμμα για τη Στρατηγική της Λισαβόνας.

(β) Μεθόδευση μηχανισμών έρευνας ώστε οι σημαντικές μεταρρυθμίσεις και ιδιαίτερα η αστυνομική έρευνα, να τυγχάνουν μεγαλύτερης επιστημονικής στήριξης.

(γ) Ποιοτική αναβάθμιση του προσωπικού μέσω εκπαίδευσης και κατάρτισης, όπως και εκσυγχρονισμός του τεχνολογικού εξοπλισμού των υπηρεσιών.

(δ) Ενθάρρυνση της συμμετοχής των κοινωνικών εταίρων, των τοπικών Αρχών και γενικά των εμπλεκόμενων φορέων και των πολιτών στη διαμόρφωση και προώθηση διαφόρων μελετών και δράσεων, για διευκόλυνση της εφαρμογής της αναπτυξιακής πολιτικής.

Κατά υπηρεσία θα προωθηθούν τα ακόλουθα:

Ασφάλεια και Δικαιοσύνη

- **Καταστολή** του ποινικού και οικονομικού εγκλήματος με αποτελεσματική εφαρμογή των εθνικών Νόμων και των διεθνών υποχρεώσεων της Κυπριακής Δημοκρατίας.
- **Ενίσχυση** της αποτελεσματικότητας του Αστυνομικού Σώματος και της Πυροσβεστικής Υπηρεσίας, ώστε να διασφαλίζονται συνθήκες, που θα επιτρέπουν στους πολίτες να απολαμβάνουν τα αγαθά της ευνομίας, τάξης, αξιοπρέπειας και ασφάλειας, ως βασικές συνιστώσες της ποιότητας ζωής.

- **Αναβάθμιση** του ανθρώπινου δυναμικού της Αστυνομίας με εφαρμογή αυστηρότερων προσόντων εισδοχής στο Σώμα, αναβάθμιση του συστήματος εκπαίδευσης/επιμόρφωσης των αστυνομικών και ενδυνάμωση του Σώματος με επιστημονικό προσωπικό (π.χ. με κοινωνιολόγους, ψυχολόγους κ.ά.).

- **Αξιολόγηση** και ανάλογη βελτίωση της οργανωτικής και λειτουργικής δομής της Αστυνομίας, για τη διόρθωση υφιστάμενων αδυναμιών, με έμφαση στην ενίσχυση της επιστημονικής τεκμηρίωσης της αστυνομικής έρευνας. Επίσης συστηματική συμπερίληψη στις δραστηριότητες της Αστυνομίας της κοινωνικής προσφοράς, καθώς και βελτίωση και επέκταση του θεσμού της κοινοτικής αστυνόμευσης, ανάλογα με τα πορίσματα αξιολόγησης.
- **Λήψη μέτρων** για άμεση ανταπόκριση της Πυροσβεστικής Υπηρεσίας, εξέταση της σκοπιμότητας και προώθηση ανάλογης δράσης, για τη δημιουργία νέων πυροσβεστικών σταθμών σε στρατηγικές περιοχές.
- **Συνέχιση** των προσπάθειών για την επιτάχυνση της απονομής της Δικαιοσύνης και ολοκλήρωση της δρομολογηθείσας διαδικασίας για την αντικατάσταση του υφιστάμενου συστήματος πρακτικογράφησης της εκδίκασης των υποθέσεων, με νέο σύστημα.

Προστασία του Καταναλωτή

- **Απόδοση** ιδιαίτερης έμφασης στην εφαρμογή των Οδηγιών 2001/95/EC, για τη γενική ασφάλεια προϊόντων και 2005/29/EC, για τις αθέμιτες εμπορικές πρακτικές, καθώς και στην εφαρμογή των κοινοτικών Οδηγιών και πολιτικών σε σχέση με πωλήσεις εξ αποστάσεως ή από πόρτα σε πόρτα, παραπλανητικές διαφημίσεις, παράνομους όρους συμβολαίων, τουριστικά πακέτα και δικαιώματα ταξιδιωτών, ηλεκτρονικό εμπόριο κ.ά.
- **Ενσωμάτωση** της πολιτικής καταναλωτή στις άλλες πολιτικές της χώρας, κατ' αναλογία προς το άρθρο 153 της Συνθήκης Εγκαθίδρυσης της Ε.Ε.
- **Περαιτέρω** ενίσχυση των συνθηκών υγιούς ανταγωνισμού στην Οικονομία, με την ανάπτυξη ολοκληρωμένης πολιτικής στο θέμα, ώστε να προσφέρονται στο κοινό αγαθά και υπηρεσίες υψηλής ποιότητας σε λογικές τιμές, καθώς και εμπέδωση των αξιών του ανταγωνισμού στον καταναλωτή.
- **Ενίσχυση** των μηχανισμών έρευνας αγοράς με:
 - διαμόρφωση αξιόπιστων δεικτών αξιολόγησης και μετρήσιμων στόχων,
 - χρήση αποτελεσματικών μεθόδων συλλογής και ανάλυσης στοιχείων σε σχέση με τα παράπονα των καταναλωτών,
 - ενίσχυση της συνεργασίας με επιστημονικές επιτροπές και τα πανεπιστήμια,
 - δημοσιοποίηση των αποτελεσμάτων των αξιολογήσεων και των παρανομιών και ενθάρρυνση των καταναλωτών για καταγγελία τους.
- **Ενίσχυση** του μηχανισμού επιτήρησης της αγοράς, μέσω της επιτάχυνσης της ανταλλαγής πληροφοριών. Εξέταση της ανάγκης επιβολής αυστηρότερων ποινών, που θα προνοούν και φυλάκιση ή/και κλείσιμο επιχειρήσεων για συστηματική παρανομία, καθώς και της ποινικοποίησης της απόκρυψης πληροφοριών, που επηρεάζουν την υγεία των πολιτών.

- **Υιοθέτηση** μηχανισμού εξωδικαστικής ρύθμισης μικροδιαφορών καταναλωτών.

- **Κατάρτιση** των στελεχών των Συνδέσμων Καταναλωτών, της Επιτροπής Ανταγωνισμού και του Ευρωπαϊκού Κέντρου Καταναλωτή και ενίσχυση των μηχανισμών συντονισμού τους με τα εμπλεκόμενα Υπουργεία Εμπορίου, Υγείας, Γεωργίας και Εσωτερικών, και με την αρμόδια Γενική Διεύθυνση της Ε.Ε. Ενισχυτική των Κανονισμών Ελέγχου Ποιότητας και εξέταση της σκοπιμότητας δημιουργίας Επιτρόπου Καταναλωτών.

- **Ανάληψη** κοινών δράσεων με τους Οργανισμούς Τοπικής Αυτοδιοίκησης και άλλους μη κερδοσκοπικούς Οργανισμούς.

- **Ενίσχυση** της συνεργασίας της Κύπρου με τις χώρες-μέλη της Ε.Ε. και υπογραφή Πρωτοκόλλων

συνεργασίας με τρίτες χώρες, για την προστασία των καταναλωτών.

- **Εμπέδωση** της νοοτροπίας του διεκδικητικού καταναλωτή, μέσω αγωγής στα σχολεία και εισαγωγή στα πανεπιστήμια προγράμματος μεταπτυχιακού επιπέδου, για θέματα καταναλωτή, μέρος του οποίου, σύμφωνα με την πολιτική της Ε.Ε., θα προσφέρεται με υποτροφία σε άλλη χώρα. Δημιουργία Τράπεζας Πληροφοριών με εύκολη πρόσβαση στους καταναλωτές ώστε να ενημερώνονται για τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις τους και να υποβοηθούνται στη διεκδίκηση των δικαιωμάτων τους.

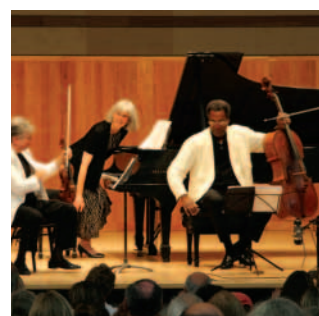
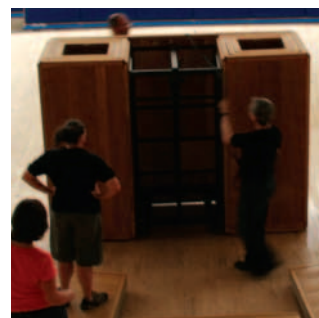
- **Πρωώθηση** εξειδικευμένων μέτρων για τους νεαρούς και ηλικιωμένους καταναλωτές, καθώς και τις ειδικές ομάδες καταναλωτών, που βρίσκονται σε μειονεκτικότερη, σχετικά, θέση να προστατευθούν τα συμφέροντά τους.

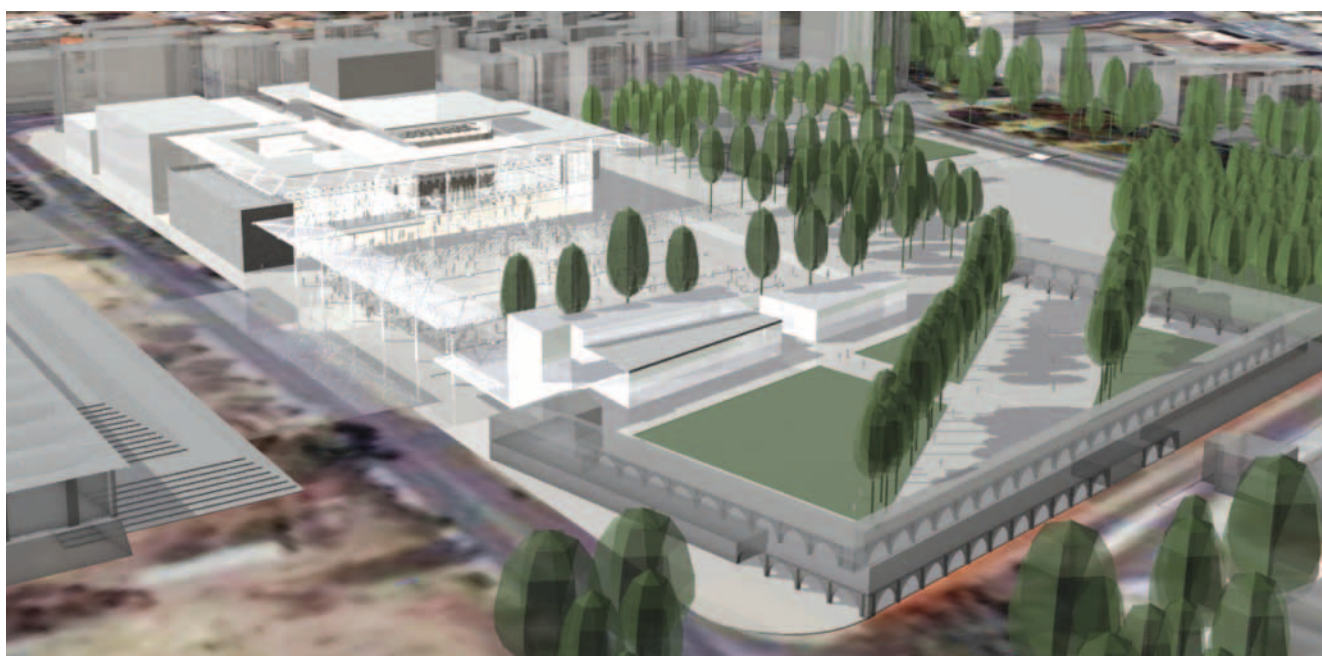
Πολιτιστική Ανάπτυξη

- **Λήψη μέτρων** για την προστασία και ανάδειξη της πολιτιστικής μας κληρονομιάς, η οποία είναι ταυτόχρονα και ευρωπαϊκή και παγκόσμια και είναι άρρηκτα συνδεδεμένη με την πολιτιστική ταυτότητα των ατόμων. Για την εφαρμογή του μέτρου αυτού στα κατεχόμενα, αξιοποίηση της δυναμικής της Κύπρου ως μέλους της Ε.Ε. και ως συμβεβλημένου μέλους άλλων διεθνών συμβάσεων. Συναφώς, ολοκλήρωση της ηλεκτρονικής καταγραφής των πολιτιστικών συλλογών και του φωτογραφικού αρχείου του κράτους και δημιουργία ειδικού θεσμικού πλαισίου, για ιδιωτικά μουσεία και συλλογές. Επίσης μελέτη της δημιουργίας κλάδου επισκόπησης για τον προσδιορισμό αρχαιολογικών χώρων πριν από οποιαδήποτε ανάπτυξη και ενίσχυση της προστασίας της ενάλιας πολιτιστικής κληρονομιάς.
- **Δημιουργία Μεγάρου Πολιτισμού** και νέου **Αρχαιολογικού Μουσείου** και επέκταση της **Κρατικής Πινακοθήκης** ως χώρων παρουσίασης και προβολής της πολιτιστικής δημιουργίας και κληρονομιάς. Μελέτη της πολιτικής τιμών και εισοδημάτων, για παροχή στο ευρύ κοινό, ανεξαρτήτως εισοδηματικής τάξης, αυξημένης δυνατότητας συμμετοχής σε ποιοτικές, αλλά υψηλού κόστους παραστάσεις.
- **Αποκέντρωση** των πολιτιστικών εκδηλώσεων και ενθάρρυνση της εμπλοκής των τοπικών Αρχών και του ιδιωτικού τομέα στη διοργάνωσή τους, με δημιουργία του κατάλληλου θεσμικού πλαισίου για τη ρύθμιση,

μεταξύ άλλων, της παραχώρησης κρατικής επιχορήγησης και κινήτρων προς τους πολιτιστικούς φορείς, καθώς και της προσέλκυσης ιδιωτικής χορηγίας από τα πολιτιστικά ιδρύματα.

- **Λειτουργία της Ενιαίας Αρχής Πολιτισμού**, για συντονισμένη πολιτιστική πολιτική των αρμόδιων υπηρεσιών, π.χ. μέσω της συστηματικότερης χρήσης των αρχαιολογικών χώρων στην παρουσίαση πολιτιστικών εκδηλώσεων, ώστε να διευρύνονται οι ευκαιρίες πολιτιστικής παιδείας των πολιτών.
- **Αξιοποίηση** του Πολιτισμού ως παράγοντα κοινωνικής συνοχής, με ενθάρρυνση και ενίσχυση των πολιτιστικών σχέσεων ανάμεσα σε όλα τα άτομα, χωρίς διάκριση και ειδικά μεταξύ Ελληνοκυπρίων και Τουρκοκυπρίων.
- **Αξιοποίηση** του Πολιτισμού για την ανάδειξη της Κύπρου σε γέφυρα συνεργασίας της Ευρώπης με τη Μέση Ανατολή και τη Βόρεια Αφρική, καθώς και την προώθηση της τουριστικής και άλλης ανάπτυξης της χώρας, ως μέσου βελτίωσης της οικονομικής και κοινωνικής ευημερίας και κατ' επέκταση της ποιότητας ζωής των πολιτών.

Το Μέγαρο Πολιτισμού

Το Κρατικό Θέατρο

Συμμετοχή στην Άθληση

- **Στήριξη** των αθλητικών προγραμμάτων γενικά και ειδικότερα αυτών που αποσκοπούν στην επανένταξη ατόμων με ειδικά προβλήματα στην κοινωνία.
- **Ενίσχυση** του αγωνιστικού Αθλητισμού και διαμόρφωση ολοκληρωμένης κρατικής αθλητικής πολιτικής, βασισμένης σε σύγχρονες επιστημονικές μελέτες και μεθόδους προπόνησης και κατάρτισης των αθλητικών στελεχών, καθώς και ανίχνευσης, ανάδειξης και διάκρισης, ακόμη και διεθνώς, των ταλέντων.
- **Απόδοση** ιδιαίτερης έμφασης στη δημιουργία συνθηκών για αυξημένη δυνατότητα πρόσβασης των πολιτών και ειδικότερα των νέων, στα αθλητικά σωματεία και γενικότερα στον Αθλητισμό.
- **Θέσπιση** Νομοθεσίας για ρύθμιση της απονομής της **αθλητικής Δικαιοσύνης** και καταπολέμηση των στοιχείων, που απειλούν την αθλητική ανάπτυξη, διεθνώς, όπως της εμπορευματοποίησης του Αθλητισμού, της καταπίεσης των αθλητών για επιδόσεις πέραν των ατομικών τους δυνατοτήτων, της χρήσης αναβολικών και της βίας στα γήπεδα. Εμπέδωση από τους εθνικούς αθλητικούς Οργανισμούς της αξίας του «ευ αγωνίζεσθαι».

Στήριξη της Νεολαίας

- **Καταπολέμηση** της χρήσης εξαρτησιογόνων ουσιών, όπως ναρκωτικών, αλκοόλ και καπνού, που αποτελούν τον μεγαλύτερο κίνδυνο για τη Νεολαία. Ειδικότερα, εφαρμογή πιο αποτελεσματικής ενημέρωσης των Νέων στα σχολεία, μέσα από διάφορα προγράμματα πρόληψης, με χρήση σύγχρονων εποπτικών μέσων, όπως ταινιών, για τις επιπτώσεις από τη χρήση των εξαρτησιογόνων ουσιών. Επίσης δημιουργία σύγχρονων επιστημονικών Κέντρων Απεξάρτησης και προσφορά ενημερωτικών προγραμμάτων στους γονείς. Κατ' ανάλογο τρόπο αναβάθμιση της σεξουαλικής αγωγής στα σχολεία.

- **Αναβάθμιση** των υπηρεσιών προς τις ευάλωτες ομάδες Νέων, για αντιμετώπιση του κοινωνικού αποκλεισμού τους και παροχή κινήτρων σε εργοδότες για την πρόσληψη άπορων Νέων, με ειδικές ανάγκες ή παραβατική συμπεριφορά. Επίσης προσφορά στους Νέους της υπαίθρου, ειδικών προγραμμάτων εκπαίδευσης, απασχόλησης και ψυχαγωγίας.

- **Σε ό,τι αφορά** τους στρατευμένους Νέους, προώθηση και εμπέδωση της αντίληψης ότι οι στρατιώτες είναι πολίτες ίσοι προς τους άλλους, ενταγμένοι στις δραστηριότητες της κοινωνικής ζωής. Η πειθαρχία στο στρατό να βασίζεται περισσότερο στην πειθώ και στον αμοιβαίο σεβασμό και στην αίσθηση ευθύνης παρά στην απειλή και την τιμωρία. Πρόσθετα, επιδίωξη για αύξηση και της παραγωγικής αξιοποίησης του ελεύθερου χρόνου των στρατιωτών και ενθάρρυνση της συμμετοχής τους στην πολιτιστική δημιουργία και

στον Αθλητισμό, μέσω της δημιουργίας αθλητικών χώρων στα στρατόπεδα. Επίσης προώθηση της συχνότερης αναθεώρησης του επιδόματος στρατιωτών, ώστε να συνάδει με τις κοινωνικές τους ανάγκες.

- **Ένταξη** σε ενιαίο πλαίσιο και αναβάθμιση, σύμφωνα και με την πολιτική της Ε.Ε., των υπηρεσιών καθοδήγησης, μέσω συνεργασίας του Υπουργείου Παιδείας και Πολιτισμού και του Υπουργείου Εργασίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων, ώστε να συνδεθεί η εκπαίδευση/κατάρτιση με τις ανάγκες της αγοράς εργασίας και να μειωθεί η ανεργία των Νέων. Πρόσθετα, προώθηση της παροχής δανείων με ευνοϊκούς όρους στους νέους πτυχιούχους, για επαγγελματική δραστηριοποίηση και ανάπτυξη της επιχειρηματικότητάς τους.

Ανθρώπινες Συνθήκες για τους Φυλακισμένους

- **Επανεξέταση** και ανάλογη αναδιοργάνωση των συνθηκών κράτησης των φυλακισμένων. Απόδοση ιδιαίτερης έμφασης στην απάμβλυνση του υπερπληθυσμού των φυλακών, στην παραχώρηση του αναγκαίου προσωπικού χώρου για κάθε κρατούμενο, καθώς και στην παροχή κατάλληλης θεραπείας στους ψυχικά ασθενούντες και στα εξαρτημένα άτομα. Προσφορά

αναγνωρισμένων προγραμμάτων εκπαίδευσης/κατάρτισης σε εξειδικευμένα επαγγέλματα, σε συνεργασία με σχολές τριτοβάθμιας εκπαίδευσης και εμπλουτισμός των προσφερόμενων σωφρονιστικών προγραμμάτων, για προετοιμασία των κρατουμένων και ομαλή επανένταξή τους στην κοινωνία. Προώθηση μεθοδικότερης εκπαίδευσης δεσμοφυλάκων.

6

ΒΕΛΤΙΩΣΗ ΤΗΣ ΠΡΟΣΒΑΣΙΜΟΤΗΤΑΣ

ΟΙ ΟΚΤΩ ΑΞΟΝΕΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΚΑΙ ΑΝΑΛΥΣΗ

Ο ΤΟΜΕΑΣ ΤΩΝ ΜΕΤΑΦΟΡΩΝ κατέχει πρωταρχική θέση σε όλα τα κράτη μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Συνεισφέρει περίπου το 10% του ΑΕΠ της Ε.Ε. και απασχολεί περισσότερα από 10 εκ. άτομα. Από στατιστικά στοιχεία, που δημοσιεύονται στη Λευκή Βίβλο για την Ευρωπαϊκή Πολιτική Μεταφορών με Ορίζοντα το 2010, φαίνεται ότι πέραν του 44% των αγαθών και 79% των επιβατών διακινούνται μέσω του οδικού δικτύου.

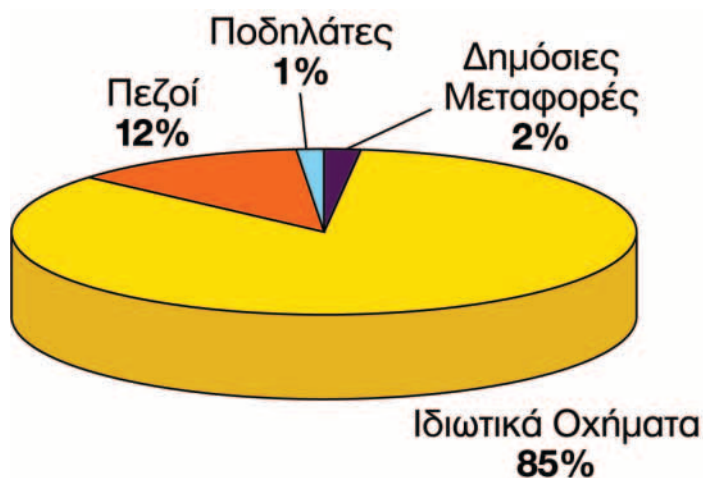
Στον τομέα των Μεταφορών η Κύπρος αντιμετωπίζει φυσικά και γεωγραφικά μειονεκτήματα, λόγω του νησιώτικού χαρακτήρα της, του μικρού της μεγέθους και της μεγάλης απόστασης από το κέντρο των οικονομικών δραστηριοτήτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Οδικές Μεταφορές

ΣΤΗΝ ΚΥΠΡΟ οι οδικές μεταφορές διαδραματίζουν ένα ιδιαίτερα σημαντικό οικονομικό και κοινωνικό ρόλο. Κατά το 2004 συνεισέφεραν το 8% της προστιθέμενης αξίας και το 21,5% της απασχόλησης του ευρύτερου τομέα των μεταφορών και επικοινωνιών.

Η επιβατική διακίνηση εκτελείται κυρίως με ιδιωτικά οχήματα, ενώ οι δημόσιες συγκοινωνίες ακολουθούν μια συνεχώς φθίνουσα πορεία, με όλες τις αρνητικές επιπτώσεις στην ποιότητα ζωής και στο περιβάλλον (προβλήματα συμφόρησης, καθυστέρησης, ρύπανσης, ατυχημάτων κ.ά.)

Η διακίνηση προσώπων και αγαθών εντός της Νήσου στηρίζεται αποκλειστικά στις οδικές συγκοινωνίες, αφού δεν υπάρχει σιδηροδρομικό δίκτυο (μη βιώσιμο λόγω του μεγέθους της χώρας) ούτε ποτάμια ή κανάλια για εσωτερικές πλωτές διαδρομές.

Διακίνηση Ατόμων ανά Κατηγορία

Πηγή: Τμήμα Οδικών Μεταφορών

ΠΑΡΟΛΟ που το οδικό δίκτυο αναπτύχθηκε με αυτοκινητόδρομους, που συνδέουν όλες τις μεγάλες αστικές περιοχές μεταξύ τους, εξακολουθούν να υπάρχουν αδυναμίες, που επικεντρώνονται στην ανεπάρκεια δρόμων για την παράκαμψη μεγάλων αστικών κέντρων και σε ελλιπή υποδομή σε περιμετρικούς δρόμους.

Αδυναμίες παρουσιάζονται επίσης αναφορικά με τη σύνδεση του εθνικού οδικού δικτύου με τα λιμάνια, καθώς και στη σύνδεση των απομακρυσμένων περιοχών της υπαίθρου, κυρίως των ορεινών, με τα αστικά κέντρα.

Θαλάσσιες Μεταφορές

Η ΚΥΠΡΟΣ στηρίζεται σχεδόν αποκλειστικά στα λιμάνια της, για εξυπηρέτηση του διεθνούς εμπορίου. Τις τελευταίες δύο δεκαετίες τα κυπριακά λιμάνια έχουν μετεξελιχθεί σε σημαντικά κέντρα εξυπηρέτησης κρουαζιέρων, ενώ έως πρόσφατα ήταν και σημαντικοί κόμβοι εξυπηρέτησης του διαμετακομιστικού εμπορίου.

Το 2006 τα δύο κύρια λιμάνια, Λεμεσού και Λάρνακας, τα οποία είναι μικτής

χρήσης, εξυπηρέτησαν 4,721 πλοία καθαρής χωρητικότητας 21,8 εκ. κόρων, γύρω στα 4,8 εκ. τόνους φορτίου και διακινήθηκαν 675 χιλ. περίπου επιβάτες, από τους οποίους 70% ήταν επιβάτες που ταξίδευαν με διεθνή κρουαζιερόπλοια, που συνεχίζοντας την αυξητική τους τάση, περιέλαβαν και την Κύπρο στο πρόγραμμα περιήγησής τους στη Μεσόγειο.

ΤΟ ΜΕΓΑΛΥΤΕΡΟ μέρος εξυπηρετήθηκε από το λιμάνι Λεμεσού, αφού το λιμάνι της Λάρνακας σήμερα εξυπηρετεί κυρίως τις εξαγωγές κυπριακών προϊόντων (ορυκτών και πατατών) και τις εισαγωγές περιορισμένου αριθμού προϊόντων, όπως λιπάσματα, αυτοκίνητα, σίδηρο, ασφαλτό.

Πέραν των προβλημάτων ανταγωνιστικότητας που αντιμετωπίζουν σήμερα τα κυπριακά λιμάνια, το διαμετακομιστικό εμπόριο

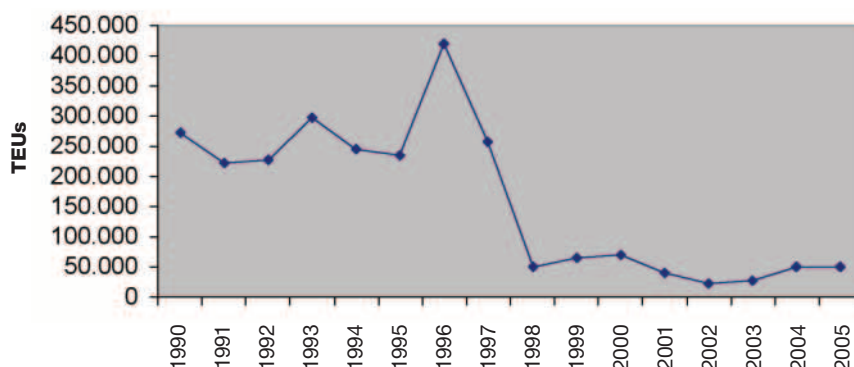
έχει επηρεαστεί αρνητικά από το συνεχιζόμενο τουρκικό εμπάργκο, που επιβάλλεται τόσο σε πλοία υπό κυπριακή σημαία, όσο και σε ξένα πλοία με άλλη σημαία, που εκτελούν τακτικές γραμμές στην Κύπρο.

Εξάλλου και η επιβατική κίνηση επηρεάστηκε αρνητικά και από την πολιτική αστάθεια στην περιοχή της Μέσης Ανατολής.

Διακίνηση Εμπορευματοκιβωτίων (TEUs) – Διαμετακομιστικό Εμπόριο

Πηγή: Αρχή Λιμένων Κύπρου

Αριθμός Εμπορευματοκιβωτίων σε TEUs 1990-2005

ΤΑ ΤΕΛΕΥΤΑΙΑ χρόνια η Αρχή Λιμένων προβαίνει σε συνεχείς ενέργειες για αναβάθμιση του εξοπλισμού, των εγκαταστάσεων και του επιπέδου της εξυπηρέτησης. Εντούτοις χρειάζονται πρόσθετες επενδύσεις σε υποδομή και εξοπλισμό, για να μπορέσουν τα κυπριακά λιμάνια να καθιερωθούν ξανά ως κέντρα διανομής εμπορευμάτων και διαμετακόμισης φορτίων, στην ευρύτερη περιοχή.

Με βάση στοιχεία του 2004 οι θαλάσσιες μεταφορές αποτελούσαν το 15% και το 16% της προστιθέμενης αξίας και της απασχόλησης του ευρύτερου τομέα των μεταφορών και επικοινωνιών, αντίστοιχα.

Αεροπορικές Μεταφορές

Η ΚΥΠΡΟΣ λόγω της γεωγραφικής της θέσης βασίζεται κυρίως στις αεροπορικές μεταφορές για τη διασύνδεσή της με την Ευρώπη και αλλού. Τα 90% των τουριστών φθάνουν στην Κύπρο με δρομολογημένες ή ναυλωμένες πτήσεις.

Την τελευταία εικοσαετία παρατηρήθηκε σημαντική ανάπτυξη των αερομεταφορών, παρόλο που τα τελευταία 3-4 χρόνια υπήρξε κάμψη λόγω της γενικότερης

διεθνούς οικονομικής ύφεσης, των πολιτικών και άλλων αρνητικών διεθνών εξελίξεων.

Κατά το 2004 οι αερομεταφορές αποτελούσαν το 9,5% περίπου της προστιθέμενης αξίας και το 11,5% της απασχόλησης, του ευρύτερου τομέα των μεταφορών και επικοινωνιών.

Τηλεπικοινωνίες

Η Κυπριακή Δημοκρατία υιοθέτησε πλήρως το Ρυθμιστικό Πλαίσιο της Ε.Ε. στις ηλεκτρονικές επικοινωνίες. Με την ελευθεροποίηση της αγοράς, έχουν δραστηριοποιηθεί πέραν των 50 νέων Οργανισμών, που προσφέρουν ευρύ φάσμα υπηρεσιών (όπως δορυφορικές υπηρεσίες, δεδομένων, διαδικτύου, κινητής και σταθερής τηλεφωνίας).

Το 2004 άρχισε να προσφέρει υπηρεσίες κινητής τηλεφωνίας και δεύτερος παροχέας (Areeba Ltd) που έχει αδειοδοτηθεί μετά από διαγωνιστική διαδικασία πλειστηριασμού. Το 2005 η εταιρία Areeba Ltd άρχισε να παρέχει και υπηρεσίες κινητής τηλεφωνίας τρίτης γενεάς (3G).

Κατά το τρίτο τρίμηνο του 2005 ο εγκατεστημένος παροχέας (ΑΤΗΚ), βάσει του ετήσιου κύκλου εργασιών, είχε συνολικό μερίδιο αγοράς 94% (και

οι εναλλακτικοί 6%). Στη βάση του αριθμού συνδρομητών, το μερίδιο αγοράς του εγκατεστημένου παροχέα (ΑΤΗΚ) έως το τέλος Σεπτεμβρίου 2005 στην εθνική σταθερή τηλεφωνία ανερχόταν σε 97,5%, και 93,2 % στη κινητή τηλεφωνία.

Η διεθνής σταθερή τηλεφωνία παρουσιάζει πιο βελτιωμένη εικόνα, σε σύγκριση με τα προηγούμενα χρόνια και ο εγκατεστημένος παροχέας κατέχει μερίδιο αγοράς βάσει του συνολικού όγκου εξερχόμενης και εισερχόμενης κίνησης από και προς διεθνείς προορισμούς, ύψους 74,8%. Οι εναλλακτικοί παροχείς υπηρεσιών χρησιμοποιούν κυρίως το δίκτυο του εγκατεστημένου παροχέα.

Ταχυδρομεία

ΤΟ ΣΤΑΔΙΑΚΟ και ελεγχόμενο άνοιγμα της αγοράς έχει οδηγήσει σε σημαντικές βελτιώσεις στις Ταχυδρομικές Υπηρεσίες, κυρίως σε ό,τι αφορά την ποιότητα των υπηρεσιών, τη βελτίωση της αποτελεσματικότητας των επιχειρήσεων και το διαχωρισμό των κανονιστικών φορέων από τους φορείς παροχής υπηρεσιών.

Οι Ταχυδρομικές Υπηρεσίες έχουν επίσης επηρεαστεί από την ανάπτυξη της τεχνολογίας και των νέων μέσων επικοινωνίας, καθώς και από τον τρόπο ανάπτυξης και διεξαγωγής του εμπορίου.

Οι προσφερόμενες στην Κύπρο ταχυδρομικές υπηρεσίες καλύπτουν σήμερα το επιστολικό ταχυδρομείο, τα ταχυδρομικά δέματα, την υπηρεσία ταχυμεταφορών εσωτερικού EMA/DATAPOST, τη Φιλοτελική Υπηρεσία και τις χρηματοοικονομικές υπηρεσίες.

Στην αγορά των ταχυδρομικών υπηρεσιών πέραν της καθολικής ταχυδρομικής υπηρεσίας, για την οποία αποκλειστική αρμοδιότητα (βάσει του Νόμου 19(1)2002) έχει το Κυπριακό Ταχυδρομείο, λειτουργεί και αριθμός ιδιωτικών παροχέων, που προσφέρουν υπηρεσίες αποκλειστικά στους τομείς των τοπικών και διεθνών ταχυμεταφορών. Κατά το 2004 τα Κυπριακά Ταχυδρομεία (βάσει του ετήσιου κύκλου εργασιών) απορρόφησαν το 63% του μεριδίου της συνολικής αγοράς και απασχόλησαν το 65% των εργοδοτούμενων στον τομέα, παραμένοντας ο μεγαλύτερος εργοδότης. Επίσης συνεισέφεραν το 72% περίπου στις συνολικές επενδύσεις στον τομέα.

Ενέργεια

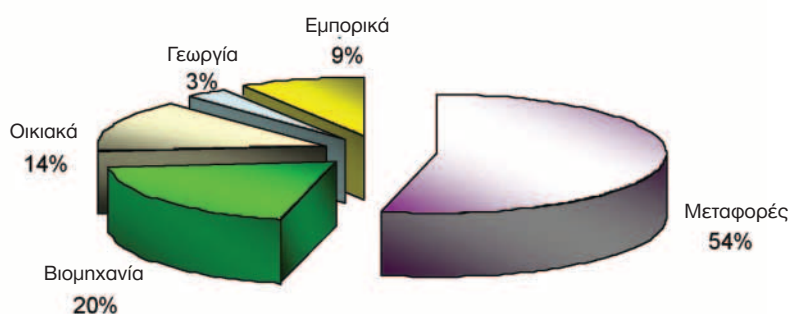
Ο ΤΟΜΕΑΣ της **Ενέργειας** αποτελεί παγκοσμίως θέμα μείζονος σημασίας, λόγω της ολοένα και μεγαλύτερης εξάρτησης της Οικονομίας από αυτόν.

Στην Κύπρο το ενεργειακό σύστημα λειτουργεί ικανοποιητικά σε ομαλές συνθήκες και χαρακτηρίζεται ως επαρκές. Από την άλλη, όμως, στηρίζεται υπέρμετρα στην εισαγωγή πετρελαιοειδών, ενώ οι εγχώριες ανανεώσιμες πηγές ενέργειας καλύπτουν μόνο το 4,5% των συνολικών αναγκών σε ενέργεια.

Με τη μετατροπή των Κυπριακών Διυλιστηρίων σε τερματικό εισαγωγής πετρελαιοειδών, παρουσιάζεται μεγάλη ανάγκη για διασφάλιση της προμήθειας

ενέργειας, τόσο με τη διαφοροποίηση των πηγών ενέργειας, όσο και με τη δημιουργία εθνικών αποθεμάτων πετρελαιοειδών για 60 ημέρες κατανάλωση, σύμφωνα με τη μέση εγχώρια κατανάλωση. Από το 2008 ο στόχος είναι τα αποθέματα να αυξηθούν, για κάλυψη 90 ημερών, όπως προβλέπει το Κοινοτικό Κεκτημένο.

Ταυτόχρονα είναι αναγκαία η αύξηση του βαθμού απόδοσης της χρήσης ενέργειας σε όλα τα επίπεδα και η εντατικοποίηση της εκμετάλλευσης των εναλλακτικών μορφών ενέργειας.

Ενεργειακή Ζήτηση στην Κύπρο

Πηγή: Υπηρεσία Ενέργειας

ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΟΙ ΣΤΟΧΟΙ

ΜΕ ΒΑΣΗ την ανάλυση που προηγήθηκε και λαμβάνοντας υπόψη τη γεωγραφική θέση της Κύπρου και το μικρό της μέγεθος, η στρατηγική επικεντρώνεται στην επέκταση και αναβάθμιση των βασικών υποδομών των Μεταφορών, των Επικοινωνιών και της Ενέργειας με σκοπό να αντιμετωπιστούν υφιστάμενες αδυναμίες και προβλήματα και να ενισχυθεί η διασύνδεση με την Ευρώπη.

Η ενίσχυση της διασύνδεσης της Κύπρου με την υπόλοιπη Ευρώπη θα δημιουργήσει και τις συνθήκες για καλύτερες διασυνδέσεις της ίδιας της Ευρώπης με τρίτες χώρες, ιδίως στην περιοχή της Μέσης Ανατολής.

Η γεωγραφική θέση της Κύπρου, την καθιστά ιδεώδη για να καταστεί η γέφυρα, που να συνδέει την Ευρώπη με τη Μέση Ανατολή, αναβαθμίζοντας συνεχώς το ρόλο, που ήδη διαδραματίζει στην περιοχή.

Επισημαίνεται στο σημείο αυτό, ότι η επέκταση και αναβάθμιση των υποδομών, δεν θα καλύψει μόνο τις υφιστάμενες αδυναμίες, αλλά θα συμβάλει στη διασφάλιση των απαραίτητων προϋποθέσεων για συνεχή και αειφόρο ανάπτυξη, δεδομένης της αλληλοσυμπλήρωσης των επενδύσεων σε υποδομές με τις επενδύσεις του ιδιωτικού τομέα.

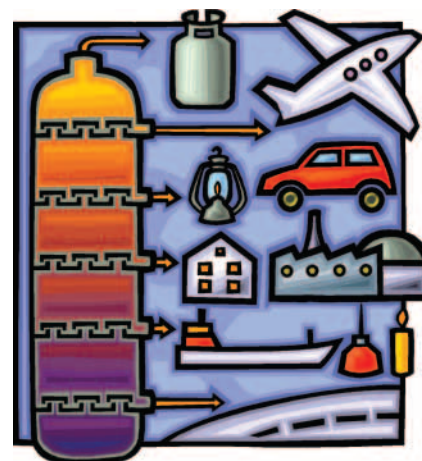
Μεταφορές

ΒΑΣΙΚΗ επιδίωξη στον τομέα των Μεταφορών είναι η ανάπτυξη ενός σύγχρονου, ασφαλούς, αποτελεσματικού και βιώσιμου συστήματος, που να παρέχει στους πολίτες πραγματική επιλογή στα μέσα διακίνησης και διαδρομών, σε περιβάλλον ίσων ευκαιριών.

Ειδικότερα στοχεύεται:

- **Η συμπλήρωση** και ο εκσυγχρονισμός του οδικού δικτύου και η διασύνδεσή του με τα διευρωπαϊκά δίκτυα.
- **Η ανάπτυξη** βιώσιμων αστικών συγκοινωνιών και η σταδιακή μείωση της χρήσης του ιδιωτικού οχήματος. Στόχος είναι η αύξηση του μεριδίου των δημόσιων μεταφορών, από 2% που είναι σήμερα σε 10% έως το 2015.

- **Η ουσιαστική** μείωση της κυκλοφοριακής συμφόρησης και του κόστους διακίνησης, με παράλληλη βελτίωση του αστικού περιβάλλοντος.
- **Η δραστική** μείωση των θυμάτων από οδικά ατυχήματα. Στόχος είναι η μείωση των θυμάτων από οδικά δυστυχήματα, κατά 50% έως το 2010.
- **Η επέκταση** και αναβάθμιση της λιμενικής υποδομής, η σύνδεση με τα Διευρωπαϊκά Δίκτυα, καθώς και η καθιέρωση της Κύπρου ως κέντρου διαμετακομιστικού εμπορίου και κρουαζιέρων στην περιοχή.

- **Η ανάπτυξη** των θαλάσσιων αρτηριών (Motorways of the sea) με την ΝΑ Ευρώπη, που να συνδέουν την Αδριατική Θάλασσα με το Ιόνιο Πέλαγος και την Ανατολική Μεσόγειο, συμπεριλαμβανομένης της Κύπρου.
- **Η προώθηση** των θαλάσσιων μεταφορών μικρών αποστάσεων (short sea shipping).

- **Η ανάπτυξη** νέων, σύγχρονων αερολιμένων και η σύνδεσή τους με τα Διευρωπαϊκά Δίκτυα Μεταφορών.
- **Η διατήρηση** και βελτίωση υψηλών επιπέδων ασφάλειας στη διαχείριση της εναέριας κυκλοφορίας.

Επικοινωνίες

ΒΑΣΙΚΗ στρατηγική επιδίωξη της περιόδου 2007 - 2013 είναι η προσφορά υψηλής ποιότητας υπηρεσιών, προσιτών σε όλο τον πληθυσμό και η καθιέρωση της Κύπρου ως περιφερειακού τηλεπικοινωνιακού κόμβου.

Ειδικότερα οι στόχοι είναι:

- **Περαιτέρω** προώθηση του ανταγωνισμού στον τομέα των ηλεκτρονικών επικοινωνιών.
- **Επέκταση/εκουγχρονισμός** της τηλεπικοινωνιακής υποδομής.

- **Προώθηση** του ανταγωνισμού, μέσω της σταδιακής ελευθεροποίησης των ταχυδρομικών υπηρεσιών.
- **Ποιοτική** αναβάθμιση των παρεχόμενων ταχυδρομικών υπηρεσιών, με στόχο τη δημιουργία ενιαίας εσωτερικής ταχυδρομικής αγοράς.

Ενέργεια

Οι στόχοι είναι:

- **Διασφάλιση** του εφοδιασμού ενέργειας για την εξασφάλιση επαρκών ποσοτήτων ενέργειας και ικανοποίηση των ενεργειακών αναγκών στο χαμηλότερο δυνατό κόστος και με σεβασμό προς το Περιβάλλον.
- **Επέκταση** των υποδομών της ηλεκτροπαραγωγής με αποδοτικότερα συστήματα, που θα επιτρέψουν την ικανοποίηση πρόσθετων ενεργειακών αναγκών και τη χρήση υπαλλακτικών συμβατικών μορφών ενέργειας, με προώθηση ταυτόχρονα της ασφάλειας, αλλά και της προστασίας του Περιβάλλοντος.
- **Εφαρμογή** προγραμμάτων πιο αποδοτικής χρήσης ενέργειας, με στόχο τη βελτίωση του βαθμού απόδοσής της, τόσο στο στάδιο της παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας, όσο και στο στάδιο της τελικής χρήσης.
- **Αξιοποίηση** της ανεκμετάλλευτης δυναμικής των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας, με αύξηση της συνεισφοράς ανανεώσιμων πηγών ενέργειας στη συνολική κατανάλωση, από 4,5% που ήταν το 1995 στο 9% έως το 2010. Επίσης έως το 2010, το 6% της συνολικής παραγωγής ηλεκτρισμού πρέπει να προέρχεται από ανανεώσιμες πηγές ενέργειας (από 0% που είναι σήμερα).
- **Αξιολόγηση** των πιθανοτήτων ύπαρξης στην Κύπρο οικονομικά εκμεταλλεύσιμων αποθεμάτων υδρογονανθράκων και φυσικού αερίου. **Τυχόν αξιοποιήσιμα αποτελέσματα θα προσδώσουν μια νέα δυναμική στην αναπτυξιακή πορεία της Οικονομίας.**

ΠΡΟΤΕΙΝΟΜΕΝΑ ΜΕΤΡΑ

Επέκταση/Αναβάθμιση της Υποδομής του Οδικού Δικτύου

- **Αναβάθμιση** του αυτοκινητόδρομου Λευκωσίας - Λεμεσού (Α1) από τη Λευκωσία έως την Αγία Βαρβάρα, σε έξι λωρίδες και κατασκευή ανισόπεδου κόμβου παρά το στάδιο ΓΣΠ.
- **Κατασκευή** συνδετήριου δρόμου από το λιμάνι Λεμεσού έως τον αυτοκινητόδρομο Λεμεσού - Πάφου (Α6).
- **Κατασκευή** περιμετρικού αυτοκινητόδρομου Λευκωσίας.
- **Κατασκευή** αυτοκινητόδρομου Πάφου-Πόλης (προωθείται με τη μέθοδο PPP – Public Private Partnership).
- **Βελτίωση** και διαπλάτυνση της λεωφόρου Αρχαγγέλου στη Λευκωσία.
- **Εισαγωγή** ευφυών συστημάτων μεταφορών (Intelligent Transport Systems).

Πρώθηση της Χρήσης Δημόσιων Συγκοινωνιών

- **Ανανέωση** του στόλου των λεωφορείων με σύγχρονου τύπου οχήματα πλήρως ασφαλή, φιλικά προς το Περιβάλλον (με ηλεκτρικό ρεύμα ή φυσικό αέριο) που θα παρέχουν δυνατότητα σύντομης εισόδου και εξόδου όλων ανεξαιρέτα των πολιτών.
- **Επέκταση** πιλοτικού προγράμματος σχολικών λεωφορείων.
- **Εφαρμογή** πολιτικής για τη στάθμευση στο κέντρο των πόλεων σε συνδυασμό με τη ρύθμιση και βελτίωση των χώρων στάθμευσης.
- **Παροχή** καλύτερων υπηρεσιών και πληροφοριών για τις δημόσιες συγκοινωνίες μέσω ηλεκτρονικών συστημάτων (ΙΤΣ) όπως ηλεκτρονικό σύστημα πληροφόρησης σε στάσεις λεωφορείων και ηλεκτρονική αγορά εισιτηρίων.
- **Επανασχεδιασμός** των διαδρομών, αύξηση της συχνότητας των λεωφορείων, δημιουργία σταθμών λεωφορείων και χώρων στάθμευσης έξω από τα κέντρα των πόλεων (για πρώθηση του συστήματος park and ride) λωρίδες λεωφορείων κ.α.

Απάμβλυνση της Κυκλοφοριακής Συμφόρησης και Περιορισμός της Ρύπανσης στις Αστικές Περιοχές

- **Διενέργεια** κυκλοφοριακών μελετών για τις ευρύτερες αστικές περιοχές Λευκωσίας και Λεμεσού.
- **Ετοιμασία** ολοκληρωμένου σχεδίου (Master Plan) για την κατασκευή ολοκληρωμένων δικτύων πεζοδρομίων στις αστικές περιοχές.
- **Προώθηση** βελτιωτικών έργων σε σημεία συμφόρησης, που αφορούν κυρίως αναβάθμιση υφιστάμενων προβληματικών κόμβων και εισαγωγή μέτρων κυκλοφοριακής διαχείρισης και κυκλοφοριακής ύφεσης.
- **Καλύτερη** διαχείριση του αστικού οδικού δικτύου, με τη χρήση ηλεκτρονικών συστημάτων και βελτίωση της διοχέτευσης της κυκλοφορίας στους συγκοινωνιακούς κόμβους.

Βελτίωση της Οδικής Ασφάλειας

- **Εφαρμογή** του Στρατηγικού Σχεδίου Οδικής Ασφάλειας 2005 - 2010, που περιλαμβάνει διορθωτικά μέτρα για τη βελτίωση μελανών σημείων (black spots) αναβάθμιση της σήμανσης και σηματοδότησης, εγκατάσταση σπηθαίων και συστημάτων απορρόφησης ενέργειας, εφαρμογή μέτρων κυκλοφοριακής ύφεσης κοντά σε σχολεία, κατασκευή διαβάσεων πεζών, βελτίωση του επιπέδου ασφάλειας οχημάτων και του επιπέδου οδήγησης.
- **Λήψη** και άλλων πρόσθετων μέτρων οδικής ασφάλειας όπως:
 - Παροχή κινήτρων για αντικατάσταση παλαιών οχημάτων.
 - Διαχωρισμό πεζών, ποδηλατιστών και οχημάτων, περιλαμβανομένης και της εφαρμογής προγράμματος κατασκευής ή ανακατασκευής πεζοδρομίων και ποδηλατοδρόμων στις αστικές περιοχές.
 - Μείωση του ορίου ταχύτητας σε ευαίσθητες αστικές περιοχές.
 - Αποφυγή διαμπερών κινήσεων σε οικιστικούς δρόμους, με μέτρα όπως η κατασκευή κυρτωμάτων οδοστρώματος, ή δημιουργία μονοδρόμων, ή μείωση του ορίου ταχύτητας κ.α.
 - Επιτήρηση των Οδικών Κανονισμών και Νόμων με τη χρήση συσκευών φωτοεπισήμανσης τροχαίων παραβάσεων.
 - Δυνατότητα γρήγορης διαχείρισης ατυχημάτων μέσω ηλεκτρονικών συστημάτων (Intelligent Transport Systems – ITS) και παροχής πληροφοριών σε οδηγούς και άλλους χρήστες του οδικού δικτύου, για την κατάσταση του οδικού δικτύου και των καιρικών συνθηκών.

Αναβάθμιση Λιμένων

- **Εκβάθυνση** του λιμανιού της Λεμεσού στα 16 μέτρα, σταθεροποίηση υφιστάμενων κρηπιδωμάτων και κατασκευή νέων κρηπιδωμάτων 500 μέτρων.
- **Κατασκευή** νέας, σύγχρονης αίθουσας επιβατών στο λιμάνι Λεμεσού.
- **Ανάπτυξη** του λιμανιού Λάρνακας σε λιμάνι προορισμού, κύριων κρουαζιέρων. Θα εφαρμοστεί με τη μέθοδο συνεργασίας δημόσιου και ιδιωτικού τομέα (μέθοδος PPP).
- **Συμμετοχή** σε μελέτη για την εκπόνηση Στρατηγικού Σχεδίου Ανάπτυξης Διευρωπαϊκών Διαδρόμων Ανατολικής Μεσογείου (Ελλάδας – Κύπρου – Ιταλίας – Μάλτας – Σλοβενίας) με συγχρηματοδότηση από την Ε.Ε. Το Σχέδιο θα καθορίσει τις συνδέσεις και τις υποδομές που απαιτούνται, για την ανάπτυξη των θαλάσσιων μεταφορών σε αυτή τη θαλάσσια αρτηρία.

Αναβάθμιση Αεροδρομίων

- **Κατασκευή** νέων αεροδρομίων σε Λάρνακα και Πάφο, που θα ολοκληρωθούν με συνεργασία δημόσιου και ιδιωτικού τομέα (μέθοδος PPP).
- **Δημιουργία** περιφερειακού συντονιστικού κέντρου για τη διαχείριση εναέριας κυκλοφορίας με βάση την Κύπρο, γνωστό ως EMAC.
- **Ανέγερση** νέου κτιρίου Κέντρου Ελέγχου αεροπορικών πτήσεων.

Αναβάθμιση Υποδομών Τηλεπικοινωνιών

- **Επέκταση** και αναβάθμιση του συστήματος ψηφιακών κινητών τηλεπικοινωνιών.
- **Ανάπτυξη** Ευρυζωνικού δικτύου.
- **Ανάπτυξη** της υποδομής που βασίζεται στη χρήση οπτικών ινών, καθώς και της ασύρματης επικοινωνίας.

Βελτίωση Υποδομής Ταχυδρομείων

- **Ανέγερση** νέου Ταχυδρομικού Γραφείου στη Λευκωσία και Επαρχιακών Ταχυδρομικών Γραφείων στη Λάρνακα και Λευκωσία.
- **Αγορά** αυτόματης μηχανής διαλογής των μεγάλων αντικειμένων, σφραγιστικών μηχανών και άλλου ταχυδρομικού εξοπλισμού. Εγκατάσταση ηλεκτρονικού συστήματος ελέγχου γραμματοκιβωτίων.

Ενεργειακό Κέντρο στο Βασιλικό

- **Το Ενεργειακό Κέντρο** στο Βασιλικό θα ανεγερθεί δίπλα από τον ηλεκτροπαραγωγό σταθμό της ΑΗΚ και θα φιλοξενεί τις εγκαταστάσεις αποθήκευσης και απούγροποίησης του φυσικού αερίου και των αποθεμάτων πετρελαιοειδών για 90 μέρες κατανάλωσης. Η ανέγερσή του θα ανατεθεί σε στρατηγικούς επενδυτές, με διεθνείς προσφορές.

Εισαγωγή Φυσικού Αερίου

- **Εγκατάσταση** χερσαίου τερματικού σταθμού και εγκαταστάσεων αποϋγροποίησης φυσικού αερίου. Ως ενδιάμεση λύση για το μεσοδιάστημα μέχρι την κατασκευή και λειτουργία του χερσαίου τερματικού σταθμού, θα προκηρυχθούν προσφορές για την προμήθεια φυσικού αερίου με πλωτή μονάδα, για περίοδο μέχρι πέντε χρόνια.
- **Λειτουργία** μονάδας μετατροπής του υγροποιημένου φυσικού αερίου (LNG) σε συμπιεσμένη μορφή (CNG) και δικτύου μεταφοράς του στους τελικούς καταναλωτές, συμπεριλαμβανομένων και τερματικών σταθμών εφοδιασμού αυτοκινήτων.
- **Έναρξη αντικατάστασης** του στόλου των δημοσίων μεταφορών με αυτοκίνητα που κινούνται με φυσικό αέριο, ώστε να δημιουργηθούν οικονομίες κλίμακας, για τη χρήση του φυσικού αερίου στην αυτοκίνηση.
- **Δημιουργία** αγωγού μεταφοράς φυσικού αερίου από το Ενεργειακό Κέντρο στο Βασιλικό, στον ηλεκτροπαραγωγό σταθμό Μονής.

Επέκταση Υποδομών Ηλεκτροπαραγωγής

- **Ολοκλήρωση** και λειτουργία της 4ης, 5ης και 6ης μονάδας συνδυασμένου κύκλου φυσικού αερίου, δυναμικότητας 180 MW η κάθε μια, στον ηλεκτροπαραγωγό σταθμό στο Βασιλικό.
- **Πιθανή** ανάπτυξη μονάδας συνδυασμένου κύκλου φυσικού αερίου, δυναμικότητας 230 MW από ανεξάρτητο παραγωγό στο Βασιλικό.
- **Λειτουργία** μονάδας για την παραγωγή ηλεκτρισμού, με τη χρήση μηχανών εσωτερικής καύσης, δυναμικότητας 50 MW, από ανεξάρτητο παραγωγό στη Ζώνη Ελεύθερου Εμπορίου στη Λάρνακα.

7

ΣΥΝΕΧΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΤΟΥ ΑΝΘΡΩΠΙΝΟΥ ΔΥΝΑΜΙΚΟΥ

ΟΙ ΟΚΤΩ ΑΞΟΝΕΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΚΑΙ ΑΝΑΛΥΣΗ

ΤΟ ΑΝΘΡΩΠΙΝΟ ΔΥΝΑΜΙΚΟ αποτελεί τον βασικό παραγωγικό συντελεστή της κυπριακής Οικονομίας και ως εκ τούτου επιδιώκεται η συνεχής ανάπτυξή του. Στόχος είναι η αξιοποίηση της εκπαίδευσης και της κατάρτισης ως παραγόντων καθοριστικής σημασίας, αφενός μεν για την ενίσχυση της παραγωγικότητας, της καινοτομίας της ανταγωνιστικότητας και του

δυναμισμού της χώρας και αφετέρου της κοινωνικής συνοχής και της ποιότητας ζωής των πολιτών.

Απώτερος σκοπός είναι η ποιοτική αναβάθμιση του ανθρώπινου δυναμικού, ώστε να ανταποκρίνεται έγκαιρα και ευέλικτα στις συνεχώς μεταβαλλόμενες κοινωνικο-οικονομικές ανάγκες της χώρας.

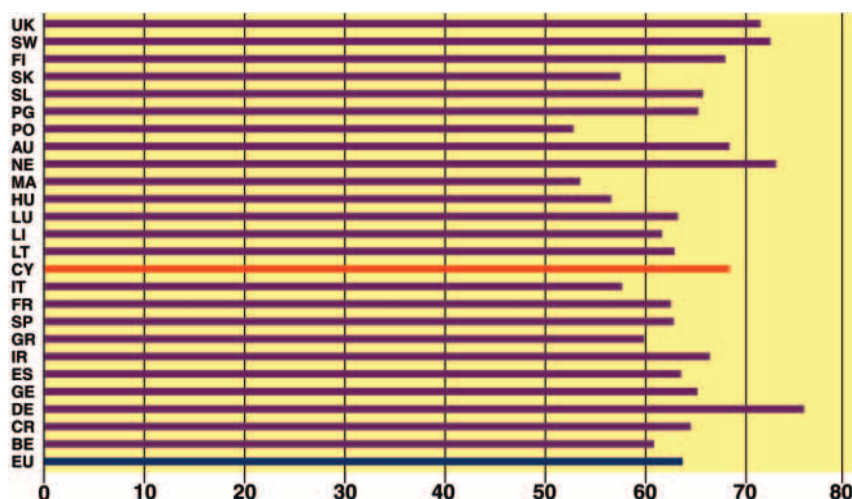
Αγορά Εργασίας

Η κυπριακή Οικονομία και αγορά εργασίας λειτουργεί σε συνθήκες σχεδόν πλήρους απασχόλησης. Σύμφωνα με τα στοιχεία της Έρευνας

Εργατικού Δυναμικού, το συνολικό ποσοστό απασχόλησης ατόμων ηλικίας 15 - 64 ετών ανήλθε το 2005 σε 68,5%, σε σύγκριση με 63,8% στην Ε.Ε..

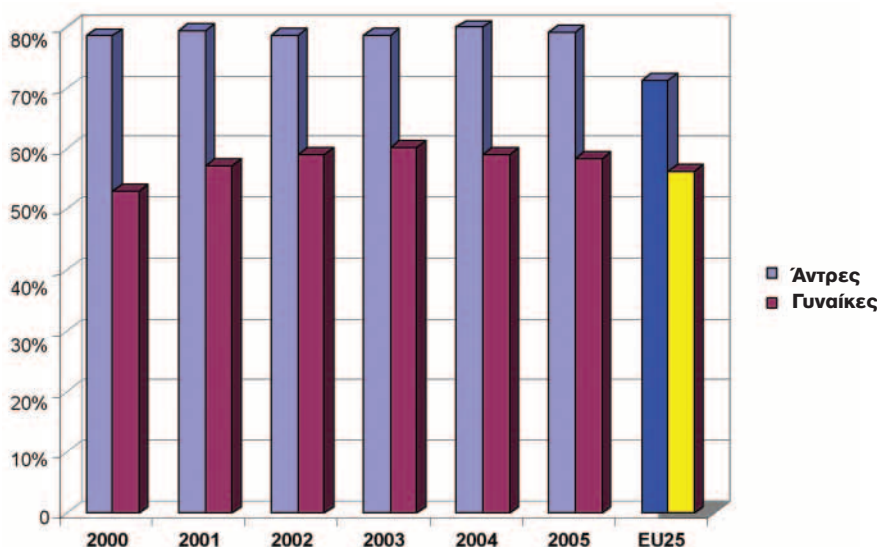
Ποσοστά Απασχόλησης
στις Χώρες της Ε.Ε.

Πηγή: Eurostat

ΤΑ ΠΟΣΟΣΤΑ απασχόλησης διαφέρουν ανάλογα με την ηλικιακή ομάδα των απασχολουμένων. Τα υψηλότερα ποσοστά παρουσιάζουν τα άτομα μέσης ηλικίας (81,8%) ενώ τα χαμηλότερα ποσοστά παρουσιάζουν οι νέοι (36,7%) λόγω και της αυξημένης συμμετοχής τους για μεγάλο διάστημα στο εκπαιδευτικό σύστημα, αφού 32% των απασχολουμένων είναι απόφοιτοι τριτοβάθμιας εκπαίδευσης. Τα άτομα ώριμης ηλικίας παρουσιάζουν ενδιάμεσα ποσοστά απασχόλησης (50,6%).

Οι διαφορές στα ποσοστά απασχόλησης είναι εμφανείς και μεταξύ των δύο φύλων. Συγκεκριμένα το συνολικό ποσοστό απασχόλησης των γυναικών ήταν 58,4% το 2005 και χαμηλότερο του αντίστοιχου ανδρικού, κατά 21 ποσοστιαίες μονάδες (58,4% σε σχέση με 79,2%). Ωστόσο ήταν υψηλότερο από τον ευρωπαϊκό μέσο όρο (56,3% το 2005).

Απασχόληση Ανδρών και Γυναικών στην Κύπρο και την Ε.Ε

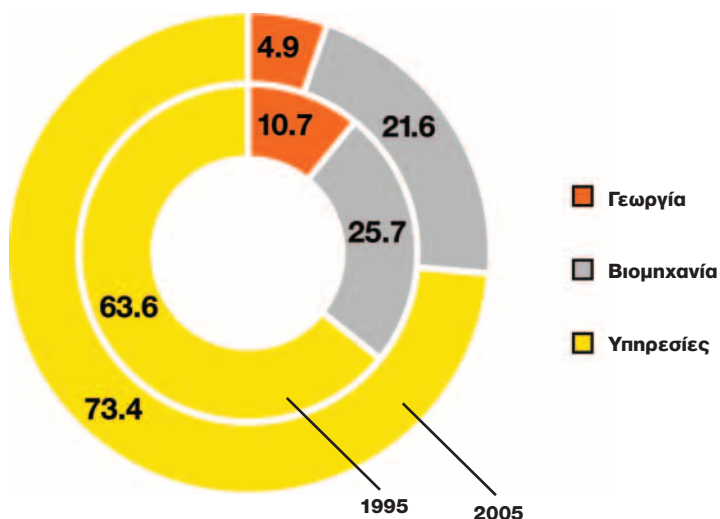
Πηγή: Eurostat

Το 2005 ο τριτογενής τομέας των υπηρεσιών συνέχισε να συγκεντρώνει το μεγαλύτερο ποσοστό απασχολουμένων με 73,4%, (σε σύγκριση με 63,6% το 1995) έναντι του

δευτερογενούς τομέα, που απασχολεί το 21,6% (25,7% το 1995) και του πρωτογενούς τομέα, που συρρικνώθηκε στο 4,9%, από 10,7% που ήταν το 1995.

Απασχόληση κατά Τομέα (% Κατανομή)

Πηγή: Στατιστική Υπηρεσία Κύπρου

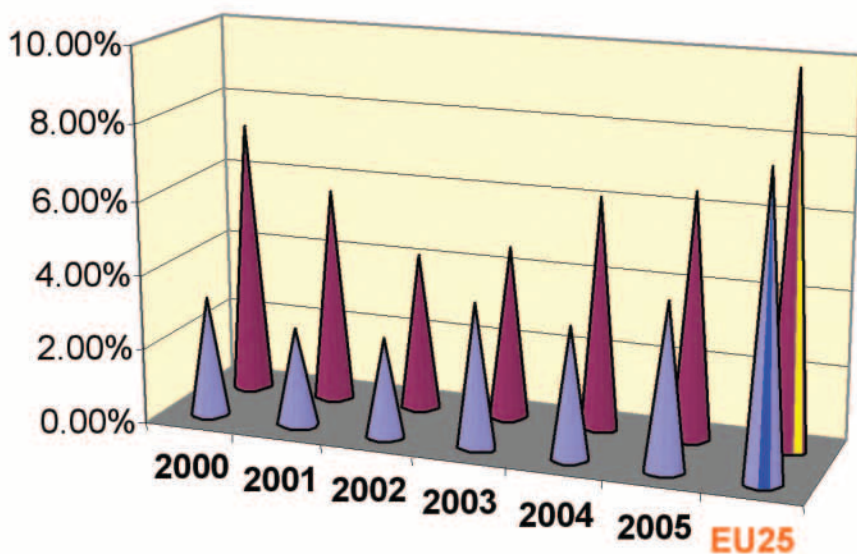

Η ΑΝΕΡΓΙΑ παραδοσιακά κυμαίνεται σε χαμηλά επίπεδα. Σύμφωνα με την Έρευνα Εργατικού Δυναμικού, το 2005 η ανεργία ανήλθε στο 5,3%*, σε σύγκριση με 4,7% το 2004. Παρόλα αυτά η ανεργία στη Κύπρο συνεχίζει να συγκρίνεται ευνοϊκά με τα υπόλοιπα κράτη μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης, αφού εξακολουθεί να είναι

χαμηλότερη από τον μέσο όρο της Ε.Ε το 2005, τόσο στους άντρες όσο και στις γυναίκες.

Το ποσοστό ανεργίας των γυναικών ήταν, το 2005, 6,5%, ενώ το αντίστοιχο ποσοστό ανεργίας για νέους ηλικίας 15 - 24 ετών, ήταν κατά τον ίδιο χρόνο, 13,9%.

* Η εγγεγραμμένη ανεργία ανέρχεται σε 3,8%

Ανεργία σε Άντρες και Γυναίκες στην Κύπρο και την Ε.Ε

■ Άντρες
■ Γυναίκες

Πηγή: Eurostat

Η ΔΙΑΦΟΡΑ στο επίπεδο των αμοιβών μεταξύ ανδρών και γυναικών σημείωσε σημαντική μείωση κατά τα τελευταία δέκα χρόνια, από 29,4% το 1995 σε 25% το 2005. Παρά τη σημαντική μείωση το χάσμα αμοιβών εξακολουθεί να είναι μεγάλο, σε σύγκριση με το μέσο όρο της Ε.Ε. (15%). Η σμίκρυνση του χάσματος αμοιβών αναμένεται να συνεχιστεί, δεδομένης της ένταξης όλο και περισσότερων προσοντούχων γυναικών στην αγορά εργασίας.

Άλλο βασικό χαρακτηριστικό της αγοράς εργασίας είναι η απασχόληση ξένων εργατών σε μεγάλους αριθμούς, κυρίως σε ανειδίκευτα ή με χαμηλή εξειδίκευση επαγγέλματα.

Για αντιμετώπιση των διαρθρωτικών προβλημάτων στην απασχόληση έχουν ήδη αναληφθεί ορισμένες δράσεις, αρκετές από τις οποίες χρηματοδοτούνται από το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο. Ιδιαίτερα σημαντική δράση αποτελεί η ενίσχυση και ο εκσυγχρονισμός της Δημόσιας Υπηρεσίας Απασχόλησης, η οποία στοχεύει στη μετεξέλιξη της Υπηρεσίας σε ένα ευέλικτο και αποκεντρωμένο σύστημα παροχής υψηλής ποιότητας υπηρεσιών ειδικά προσαρμοσμένων στις ανάγκες του πολίτη. Μέσα από ένα καινοτόμο πρόγραμμα παρεμβάσεων άρχισε ήδη να προωθείται η ριζική αλλαγή και ο εκσυγχρονισμός των υποδομών και των συστημάτων λειτουργίας, επιδιώκοντας την αποτελεσματικότερη καταπολέμηση της ανεργίας και την ενίσχυση της απασχόλησης και της ποιότητας της εργασίας.

Με επιστημονικά τεκμηριωμένες μεθόδους και διαδικασίες, άρχισαν ήδη να παρέχονται, σε ένα περιβάλλον φιλικό και σύγχρονο, υπηρεσίες πληροφόρησης και εξατομικευμένης προσέγγισης σε άνεργους και ειδικές

ομάδες του πληθυσμού, με στόχο την ένταξη ή και επανένταξή τους στην αγορά εργασίας. Μέσω των εξειδικευμένων αυτών υπηρεσιών, οι οποίες βασίζονται στη διάγνωση των προσωπικών χαρακτηριστικών, γνώσεων και επιδιώξεων του κάθε πολίτη που αναζητά εργασία, παρέχεται ο αναγκαίος επαγγελματικός προσανατολισμός και η σωστή καθοδήγηση του πολίτη και κατευθύνεται είτε στην κατάλληλη διαθέσιμη θέση εργασίας, είτε στην περαιτέρω ενίσχυση των γνώσεων και δεξιοτήτων του επεκτείνοντας έτσι τις ευκαιρίες απασχόλησής του.

Στο πλαίσιο της δράσης αυτής προγραμματίζεται να λειτουργήσουν έως το 2008, οκτώ νέα **Τοπικά Γραφεία Εργασίας** και να αναβαθμιστούν τέσσερα Επαρχιακά και δύο Τοπικά Γραφεία Εργασίας, που θα συμβάλουν στη βελτίωση της γεωγραφικής κάλυψης για καλύτερη εξυπηρέτηση του κοινού. Επίσης μέσω της καλύτερης αξιοποίησης της τεχνολογίας της πληροφορίας, θα προσεγγιστεί μεγαλύτερο φάσμα του εργατικού δυναμικού, θα διευκολυνθεί η εξυπηρέτηση του πολίτη γενικότερα και θα βελτιωθεί το σύστημα παρακολούθησης της λειτουργίας της αγοράς εργασίας. Η βελτίωση αυτή θα αυξήσει τις ικανότητες χειρισμού ειδικών ομάδων πληθυσμού, όπως είναι τα άτομα με αναπηρίες, οι μακροχρόνια άνεργοι, οι γυναίκες, τα άτομα μεγάλης ηλικίας και άτομα, που προέρχονται από ευάλωτες ομάδες.

Εκπαίδευση και Κατάρτιση

ΤΟ ΣΥΣΤΗΜΑ εκπαίδευσης και κατάρτισης χαρακτηρίζεται από σημαντικά πλεονεκτήματα και δέχεται μεταρρυθμιστικές βελτιωτικές παρεμβάσεις, που δημιουργούν τη δυναμική για αποτελεσματικότερη συμβολή του στην κοινωνικο-οικονομική ανάπτυξη.

Βασικό πλεονέκτημα του ανθρώπινου δυναμικού συνιστά και το υψηλό εκπαιδευτικό προφίλ του, που βελτιώνεται με γοργούς ρυθμούς.

Ο αναλφαβητισμός μειώθηκε από 6% το 1992 σε 3% το 2001. Αναλυτικότερα, ο αριθμός των αναλφάβητων γυναικών μειώθηκε από 10% το 1992 σε 5% το 2001, ενώ ο αριθμός των ανδρών μειώθηκε από 2% σε 1%.

Το ποσοστό του πληθυσμού ηλικίας 20 – 24 ετών που συμπλήρωσε τουλάχιστον τον ανώτερο κύκλο της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης (Λύκειο) ανήλθε στα 80,7% το 2005, από 77,6% το 2004, εξακολουθώντας να υπερβαίνει τον μέσο όρο της Ε.Ε., που το 2005 ήταν 77,3%. Το ποσοστό του πληθυσμού ηλικίας 25 – 64 ετών με προσόντα τριτοβάθμιας εκπαίδευσης, ήταν 29,4% έναντι 21,9% της Ε.Ε. το 2004.

Το ποσοστό των αποφοίτων της μέσης εκπαίδευσης που συνέχισαν τις σπουδές τους σε ιδρύματα τριτοβάθμιας εκπαίδευσης στην Κύπρο και στο εξωτερικό, ήταν 75% το

ακαδημαϊκό έτος 2004 - 05 σε σύγκριση με 65% το 2000 - 01. Από τα άτομα αυτά, 28% σπουδάζουν στην Κύπρο (2004 - 05). Οι κύριοι προορισμοί των Κύπριων φοιτητών για σπουδές στο εξωτερικό είναι η Ελλάδα (65,3%), το Ηνωμένο Βασίλειο (20,5%) και οι ΗΠΑ (5,1%).

Η εφαρμογή των πορισμάτων της Έκθεσης **Εκπαιδευτικής Μεταρρύθμισης**, που ετοιμάστηκε το 2004, αποτελεί την προμετωπίδα των επιχειρούμενων αλλαγών, που προωθούνται μέσα από κοινωνικό διάλογο για μέγιστη δυνατή συναίνεση.

Από το 2004 - 5 εφαρμόζεται η δωρεάν υποχρεωτική προ-δημοτική εκπαίδευση για 8.500 περίπου παιδιά ηλικίας 4^{8/12} - 5^{8/12} ετών, στο έτος που προηγείται της εισδοχής τους στο δημοτικό σχολείο.

Στη δημοτική εκπαίδευση έχει σχεδόν διπλασιαστεί ο αριθμός των ολοήμερων σχολείων με αύξησή τους από 84 το 2002 - 03 στα 150 το 2005 - 06.

Για την αντιμετώπιση της σχολικής αποτυχίας και του αναλφαβητισμού έχει εισαχθεί πιλοτικά ο θεσμός των Ζωνών Εκπαιδευτικής Προτεραιότητας σε σχολεία με υψηλό ποσοστό μαθητών από χαμηλό κοινωνικο-οικονομικό υπόβαθρο και αναλφαβητισμό, ενώ παράλληλα, έχουν καθιερωθεί ενισχυμένα προγράμματα στήριξης.

ΤΟΝ ΙΟΥΝΙΟ του 2006 έγινε για πρώτη φορά **Ενοποιημένη Εξέταση** (ενοποίηση απολυτηρίων και εισαγωγικών εξετάσεων).

Η βαθμίδα που γνωρίζει καθοριστικές αλλαγές είναι η τριτοβάθμια εκπαίδευση. Οι αλλαγές αυτές σηματοδοτούνται από την έναρξη λειτουργίας του **Ανοικτού Πανεπιστημίου** το 2006, τη λειτουργία της Πολυτεχνικής Σχολής και του τμήματος Βιολογικών Επιστημών στο Πανεπιστήμιο Κύπρου το 2003 - 04 και 2004 - 05 αντίστοιχα, καθώς και τη θέσπιση των Νόμων για την ίδρυση και λειτουργία του **Τεχνολογικού Πανεπιστημίου** Κύπρου, το 2003 και των **Ιδιωτικών Πανεπιστημίων**, το 2005.

Σε ό,τι αφορά τη συνεχιζόμενη κατάρτιση η συμμετοχή στα προγράμματα της **Αρχής Ανάπτυξης Ανθρώπινου Δυναμικού**, ανήλθε σε 54.366 άτομα το 2005, (σε σχέση με 34.737 άτομα το 2004) και αναλογεί στα 16,11% του εργατικού δυναμικού.

Αναμφίβολα παρά την επιτευχθείσα πρόοδο και τον παρατηρούμενο δυναμισμό του εκπαιδευτικού συστήματος, υπάρχουν ακόμη αναξιοποίηση περιθώρια για περαιτέρω βελτίωσή του.

Οι μεγαλύτερες αδυναμίες του συστήματος είναι:

- η **παραιοπαιδεία**,
- η **υπερβολική ποσότητα διδακτέας ύλης**,
- ο **τρόπος διορισμού και αξιολόγησης των εκπαιδευτικών**, με δυσμενείς επιπτώσεις στην ποιότητα και ανασταλτικές προεκτάσεις στην

αναπτυξιακή πορεία της Παιδείας, αφού οι εκπαιδευτικοί αποτελούν παράγοντα κλειδί στον καθορισμό της ποιότητας της εκπαίδευσης.

Στον χώρο της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης η αδυναμία των ιδιωτικών σχολών να ελέγξουν την εισροή υποτιθέμενων **αλλοδαπών φοιτητών**, που πραγματικός ή και αποκλειστικός στόχος τους είναι η παραμονή και απασχόληση στην Κύπρο, μειώνει την ποιότητα της εκπαίδευσης και μετατρέπεται σε πηγή κοινωνικών προβλημάτων.

Αντισυνηπτική εξέλιξη αποτελεί και η αύξηση του ποσοστού διαρροής των νέων από τη δευτεροβάθμια εκπαίδευση και κατάρτιση, σε 9,8% * το 2005/06.

Η χαμηλή συμμετοχή των ατόμων ηλικίας 25 – 64 ετών σε προγράμματα διά βίου μάθησης, που το 2005 ήταν 5,9%, εξακολουθεί να βρίσκεται στα επίπεδα του 2004 και είναι χαμηλότερη από τον αντίστοιχο μέσο όρο της Ε.Ε. (10,2%). Αυτό συνιστά αδυναμία που λαμβανομένης υπόψη της ραγδαίας μεταλλαγής της γνώσης και της τεχνολογίας, ελλοχεύει ως κίνδυνος, που μπορεί να οδηγήσει σταδιακά στην απώλεια των συγκριτικών πλεονεκτημάτων του ανθρώπινου δυναμικού.

Επίσης η αύξηση της παραμονής των Κυπρίων πτυχιούχων και γενικά η διαφυγή καταξιωμένων Κυπρίων επιστημόνων «εγκεφάλων» στο εξωτερικό, μειώνει τις δυνατότητες της χώρας μας στο ερευνητικό πεδίο.

* Ο δείκτης έχει εκτιμηθεί ώστε να λαμβάνει υπόψη τις ιδιαιτερότητες της Κύπρου, με συμπερίληψη στο ερευνητικό δείγμα, των αποφοίτων του εκπαιδευτικού συστήματος, που σπουδάζουν στο εξωτερικό, καθώς και των στρατιωτών και με εξαίρεση των ξένων εργατών. Υπολογισμός του δείκτη βάσει της μεθοδολογίας της EUROSTAT δεν θα ελάμβανε υπόψη τις πιο πάνω ομάδες και θα κατέληγε στο μη αντιπροσωπευτικό ποσοστό διαρροής 18,2%.

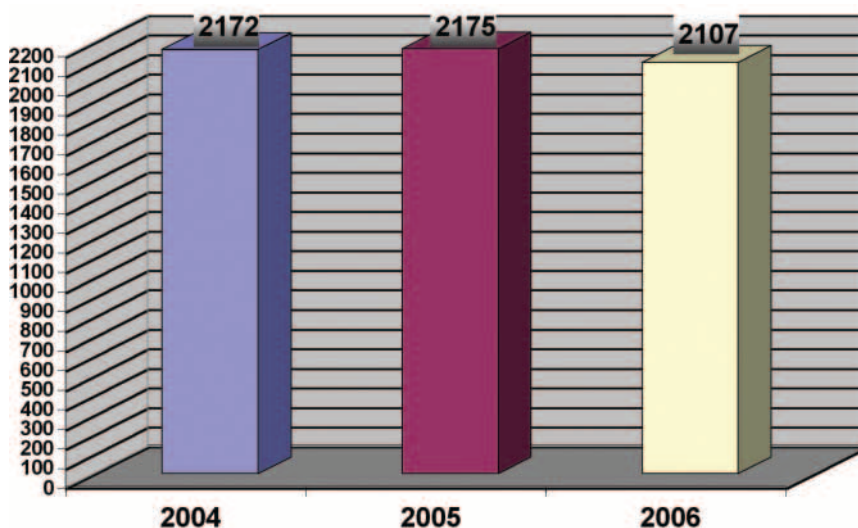
Ασφάλεια και Υγεία στο Χώρο Εργασίας

Η ΔΙΑΣΦΑΛΙΣΗ συνθηκών ασφάλειας και υγείας στον χώρο εργασίας αποτελεί σημαντική προϋπόθεση στην αύξηση της παραγωγικότητας και στην ανάπτυξη του ανθρώπινου δυναμικού. Στον τομέα **Ασφάλεια και Υγεία στην Εργασία** παρατηρείται σταθερότητα στον αριθμό των εργατικών ατυχημάτων, που κατά την τελευταία δεκαπενταετία παραμένει στα ίδια επίπεδα (περίπου 2200 κάθε έτος) παρά τη διαφοροποίηση που υπήρξε με την ανάπτυξη του τομέα των υπηρεσιών και παρά τη γενική τάση για βελτίωση

των συνθηκών στους χώρους εργασίας. Πρέπει να σημειωθεί, όμως, ότι ο αριθμός των απασχολούμενων προσώπων έχει ανέλθει από 264.000 το 1985, σε 364.000 το 2004, με αποτέλεσμα η συχνότητα των ατυχημάτων να μειώνεται με το χρόνο, όμως να μη λαμβάνει εκείνους τους ρυθμούς μείωσης που ανταποκρίνονται στις προσδοκίες της κυπριακής Κοινωνίας.

Εργατικά Ατυχήματα
2004-2006

Πηγή: Στατιστική Υπηρεσία Κύπρου

ΤΟ ΘΕΣΜΙΚΟ και το νομοθετικό πλαίσιο μπορούν να χαρακτηρισθούν ως επαρκώς συμπληρωμένα, χωρίς να απουσιάζουν περιθώρια βελτίωσης. Η επιτήρηση της εφαρμογής της Νομοθεσίας γίνεται από προσοντούχο και καλά καταρτισμένο προσωπικό. Είναι επίσης θετικό το γεγονός ότι στον τομέα της Ασφάλειας και Υγείας στην Εργασία παρατηρείται υψηλός βαθμός **τριμερούς συνεργασίας** και γενικά συνεχής κοινωνικός διάλογος, καθώς και υψηλό αίσθημα ευθύνης, τόσο από πλευράς των εργοδοτών όσο και των εργατικών ενώσεων.

Σημαντικός ανασταλτικός παράγοντας στη βελτίωση των επιπέδων ασφάλειας, είναι το μέγεθος των επιχειρήσεων, που είναι ως επί το πλείστον πολύ μικρές (έως 4 άτομα) με αποτέλεσμα να δυσχεραίνεται η διαχείριση των θεμάτων Ασφάλειας και Υγείας, λόγω έλλειψης κατάλληλης υποδομής (συστήματα διαχείρισης κινδύνων κ.λ.π.) και κατάλληλου προσωπικού. Η κατάσταση επιδεινώνεται από την ύπαρξη μικρού μόνο αριθμού κατάλληλα καταρτισμένων συμβούλων και εμπειρογνομόνων (σχεδιαστών, μηχανικών κ.ά.) πάνω σε θέματα ασφάλειας και υγείας στην εργασία, από την είσοδο εργαζομένων πολύ χαμηλού μορφωτικού επιπέδου από τρίτες χώρες, καθώς και από την

ελλιπή ενημέρωση των εργαζομένων για τις πρόνοιες της νέας νομοθεσίας και γενικά για τα θέματα Ασφάλειας και Υγείας στην Εργασία. Η ένταξη της Κύπρου στην Ε.Ε. συμβάλλει σε βελτίωση των επιπέδων ασφάλειας και υγείας στην εργασία, δεδομένου ότι υπάρχουν δεσμευτικοί Κανονισμοί, που οφείλουν οι επιχειρήσεις να εφαρμόζουν.

Υπάρχουν μεγάλες δυνατότητες για βελτίωση των επιπέδων Ασφάλειας και Υγείας στον εργασιακό χώρο, μέσω της συνεργασίας των κοινωνικών εταίρων και της υποβοήθησης των επιχειρήσεων στην υιοθέτηση όλων των μέτρων που απαιτούνται σε ένα περιβάλλον αμοιβαίας αντίληψης και κατανόησης του οφέλους που θα προκύψει, τόσο για τους εργαζόμενους όσο και για τις επιχειρήσεις.

Ισότητα των Δύο Φύλων

Η ΠΑΡΟΧΗ ίσων ευκαιριών για άνδρες και γυναίκες αποτελεί σημαντικό συστατικό της γενικότερης πολιτικής για την Απασχόληση, η οποία συμβάλλει στη βελτίωση της ποιότητας του ανθρώπινου δυναμικού, στη συνεχή αναβάθμιση και την αποδοτικότερη αξιοποίησή του.

Κατά τα τελευταία χρόνια συνεχίσθηκε η προσπάθεια για βελτίωση της θέσης και του ρόλου της γυναίκας στην κοινωνικο-οικονομική ζωή του τόπου, κυρίως με τον εκσυγχρονισμό της Νομοθεσίας για κατάργηση των διακρίσεων μεταξύ ανδρών και γυναικών, την εισαγωγή του Νόμου για τη γονική άδεια και την άδεια για λόγους ανωτέρας βίας και τη βελτίωση της Νομοθεσίας για την προστασία της μητρότητας.

Πρόσθετα εκπονήθηκε το **Εθνικό Σχέδιο Δράσης** για την Ισότητα των Δύο Φύλων 2007 - 2013, το οποίο περιλαμβάνει λεπτομερή στρατηγική πολιτική για την ένταξη των πολιτικών ισότητας σε όλους τους τομείς δράσης (gender mainstreaming) μέσω ενεργειών ολιστικού χαρακτήρα, που προσεγγίζουν οριζόντια και συστηματικά τα θέματα ισότητας.

Στο πλαίσιο του στόχου της οικονομικής ανάπτυξης και της προσφοράς περισσότερων και καλύτερων θέσεων εργασίας, οι κοινοτικές κατευθυντήριες γραμμές επιβάλλουν την αύξηση της προσφοράς εργασίας, την αύξηση της συμμετοχής των γυναικών στην απασχόληση και τη μείωση των ανισοτήτων μεταξύ των δύο φύλων.

Προς αυτή την κατεύθυνση σημαντική πρόκληση αποτελεί η μείωση του χάσματος στις **αμοιβές** μεταξύ ανδρών και γυναικών, καθώς και η περαιτέρω προώθηση της εφαρμογής των ευέλικτων μορφών απασχόλησης, ως μέσου συμφιλίωσης της οικογενειακής και επαγγελματικής ζωής, με την παράλληλη διασφάλιση της προστασίας των δικαιωμάτων των εργαζομένων.

Τα συνεχώς αυξανόμενα ποσοστά απασχόλησης των γυναικών στην Κύπρο (από 50,4% το 1999 σε 58,4% το 2005) επιβεβαιώνουν πως όλο και περισσότερες γυναίκες εισέρχονται στην αγορά εργασίας, η πλειοψηφία των οποίων απασχολείται στον τομέα των υπηρεσιών.

Σε ό,τι αφορά ειδικότερα τη διαφορά στο επίπεδο των αμοιβών μεταξύ ανδρών και γυναικών, επισημαίνεται η σημαντική μείωσή της κατά τα τελευταία δέκα χρόνια, από 29,4% το 1995 σε 25% το 2005, ενώ αναμένεται πως η καθοδική της τάση θα συνεχιστεί, δεδομένης της ένταξης όλο και περισσότερων προσοντούχων γυναικών στην αγορά εργασίας.

Παρά τη σημαντική μείωση που σημειώθηκε στο χάσμα αμοιβών μεταξύ ανδρών και γυναικών, εξακολουθεί να θεωρείται μεγάλο, συγκριτικά με το μέσο όρο της Ε.Ε. (15%). Σημαντική αιτία δημιουργίας του χάσματος αποτελεί η απασχόληση μεγαλύτερου ποσοστού ανδρών σε διευθυντικές / διοικητικές θέσεις, σε συνδυασμό με τη συγκέντρωση γυναικών σε ανειδίκευτα και συνεπώς χαμηλά αμειβόμενα επαγγέλματα.

Η Κύπρος κατατάσσεται στην τελευταία θέση μεταξύ των 25 κρατών μελών της Ε.Ε. σε ό,τι αφορά το ποσοστό συμμετοχής γυναικών σε διευθυντικές θέσεις, που σύμφωνα με το EUROSTAT ήταν 13,6% το 2005, σε σύγκριση με 32,1% του μέσου όρου της Ε.Ε.

Μια σειρά από άλλους παράγοντες όπως η συγκέντρωση γυναικών σε συνδικαλιστικά ανοργάνωτες επαγγελματικές κατηγορίες, ο γενικότερα χαμηλός βαθμός

συνδικαλιστικής οργάνωσης των γυναικών και η ύπαρξη στερεοτύπων, πιθανότατα επηρεάζουν, σε κάποιο βαθμό, τη δημιουργία του χάσματος στις αμοιβές. Συνεπώς η περαιτέρω διερεύνηση του προβλήματος, με σκοπό την αναγνώριση και ανάδειξη των πραγματικών αιτίων του, με απώτερο στόχο τη δραστική μείωσή του, αποτελεί σημαντική πρόκληση.

ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΟΙ ΣΤΟΧΟΙ

ΟΙ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΟΙ ΣΤΟΧΟΙ είναι η συνεχής και ποιοτική ανάπτυξη του ανθρώπινου δυναμικού, κατά τρόπο που να διασφαλίζει εναρμόνιση με την εποχή μας της γνώσης, των ικανοτήτων και των δεξιοτήτων των ατόμων μέσω της διά βίου εκπαίδευσης, με βελτίωση της επένδυσης σε ανθρώπινο κεφάλαιο και προσαρμογή των συστημάτων εκπαίδευσης και κατάρτισης στις ανάγκες σε νέες ειδικότητες*.

Το Πρόγραμμα Εργασίας για την Εκπαίδευση και Κατάρτιση 2010 της Ε.Ε. θα αποτελεί σημαντικό συστατικό στοιχείο του αναπτυξιακού σχεδιασμού. Επίσης στοχεύεται η προώθηση του ανθρώπινου δυναμικού στην αγορά εργασίας, σε συνθήκες ίσων ευκαιριών, ως απαραίτητης προϋπόθεσης που συμβάλλει στη διαφύλαξη της κοινωνικής συνοχής και συνεπώς του αποκομιζόμενου οφέλους.

Κεντροβαρή συστατικά στοιχεία του αναπτυξιακού σχεδιασμού, είναι και

πάλι οι **Κατευθυντήριες Γραμμές** της Απασχόλησης της Στρατηγικής της Λισαβόνας, (και κατ' επέκταση του Εθνικού Μεταρρυθμιστικού Προγράμματος για τη Λισαβόνα) καθώς και το Πρόγραμμα Εργασίας για την Εκπαίδευση και Κατάρτιση 2010 της Ε.Ε. Επίσης οι στόχοι του Ευρωπαϊκού Κοινωνικού Ταμείου και οι Κοινοτικές Στρατηγικές Κατευθυντήριες Γραμμές της Πολιτικής Συνοχής για την περίοδο 2007 - 2013.

Η ακολουθητέα στρατηγική επιδιώκεται να ανταποκρίνεται στις προκλήσεις που αντιμετωπίζει η κυπριακή εκπαίδευση και η αγορά εργασίας.

Με γνώμονα αυτή την πολιτική και την εξάλειψη των αδυναμιών καθοριστικής σημασίας, που προαναφέρθηκαν, η αναπτυξιακή προσπάθεια θα επικεντρωθεί σε διάφορους ειδικευμένους στόχους, υπό τις ακόλουθες ενότητες:

Συνεχής Ανάπτυξη, Ορθολογική Αξιοποίηση και Προώθηση του Ανθρώπινου Δυναμικού στην Αγορά Εργασίας

Η ΠΡΟΣΠΑΘΕΙΑ θα επικεντρωθεί στη συνεχή ανάπτυξη και ορθολογική αξιοποίηση του ανθρώπινου δυναμικού, στην προσέλκυση και διατήρηση περισσότερων ατόμων στην

αγορά εργασίας, στην προώθηση της απασχόλησης, καθώς και στην αύξηση της προσαρμοστικότητας των επιχειρήσεων και επιχειρηματιών.

* Σχέδιο ενιαίας ενδιάμεσης έκθεσης προόδου του προγράμματος «Εκπαίδευση και Κατάρτιση 2010» του Συμβουλίου και της Επιτροπής (Συμβούλιο Ευρωπαϊκής Ένωσης, 14.12.2005).

Βελτίωση των Συστημάτων Εκπαίδευσης και Κατάρτισης

ΣΕ Ο,ΤΙ ΑΦΟΡΑ την εκπαίδευση και κατάρτιση, η αναπτυξιακή προσπάθεια θα επικεντρωθεί στη βελτίωση της ποιότητας, της αποτελεσματικότητας και της ελκυστικότητας των συστημάτων εκπαίδευσης και κατάρτισης, στην προώθηση και βελτίωση της διά βίου μάθησης καθώς και στη στενότερη σύνδεση της εκπαίδευσης με τις ανάγκες της αγοράς εργασίας.

Ιδιαίτερη έμφαση θα αποδοθεί στην προώθηση της δρομολογηθείσας

εκπαιδευτικής μεταρρύθμισης, στο πλαίσιο **κοινωνικού διαλόγου** και η οποία αγγίζει πολλά από τα προτεινόμενα μέτρα.

Παράλληλα θα επιδιωχθεί η αποτελεσματικότερη ανάπτυξη των ικανοτήτων και δεξιοτήτων των ατόμων, ώστε να ανταποκρίνονται στις απαιτήσεις της διά βίου μάθησης και στις ραγδαίες αλλαγές της γνωσιο-κεντρικής **Κοινωνίας και Οικονομίας**.

Ενίσχυση της Ασφάλειας και Υγείας

ΓΙΑ ΤΗ ΔΙΑΡΚΗ και σταθερή βελτίωση των επιπέδων ασφάλειας και υγείας στους χώρους εργασίας, θα προωθηθεί η ενίσχυση των γνώσεων και των δυνατοτήτων των κοινωνικών εταίρων και των δυνατοτήτων των επιχειρήσεων για διαχείριση τέτοιων θεμάτων. Θα ενισχυθούν επίσης οι δυνατότητες των Υπηρεσιών Επιθεώρησης, των Λειτουργιών

Ασφάλειας, των Επιτροπών Ασφάλειας και των εγκεκριμένων προσώπων παροχής υπηρεσιών προστασίας και πρόληψης.

Η στρατηγική αυτή στοχεύει στην κατά 15% τουλάχιστο μείωση της συχνότητας των εργατικών ατυχημάτων, σε κάθε κλάδο οικονομικής δραστηριότητας, έως το τέλος του 2013.

Πρωώθηση της Ισότητας

ΣΤΟΧΟΙ της κυβερνητικής πολιτικής είναι η ενσωμάτωση της αρχής της ισότητας των φύλων σε όλες τις πολιτικές, που έχουν άμεσο ή έμμεσο αντίκτυπο στην κοινωνική, οικογενειακή και επαγγελματική ζωή, τόσο των γυναικών όσο και των ανδρών, καθώς και η πλήρης και ισότιμη συμμετοχή της γυναίκας σε όλες τις πτυχές της κοινωνικής, οικονομικής και πολιτικής

δραστηριότητας, όπως και στα κέντρα λήψης αποφάσεων.

Αναλυτικότερα επιδιώκεται η πρωώθηση της **ίσης αμοιβής** και η επίτευξη της μεγαλύτερης δυνατής ισορροπίας μεταξύ επαγγελματικού και οικογενειακού βίου, μέσω πρωώθησης και σωστής εφαρμογής ευέλικτων μορφών απασχόλησης.

ΠΡΟΤΕΙΝΟΜΕΝΑ ΜΕΤΡΑ

Αγορά Εργασίας

- **Ενίσχυση** των ενεργητικών και προληπτικών πολιτικών απασχόλησης που θα αποβλέπουν σε προσέλκυση και ένταξη στην αγορά εργασίας κυρίως των ανέργων, του αδρανούς εργατικού δυναμικού (με επικέντρωση στις γυναίκες) των νέων, των ατόμων άνω των 50 ετών, των αποδήμων, καθώς και των ατόμων, που προέρχονται από ευάλωτες ομάδες (π.χ. άτομα με αναπηρίες).
- **Διαμόρφωση** και πρωώθηση της εφαρμογής ολοκληρωμένου πλαισίου στρατηγικής για τη διά βίου μάθηση, που θα διασφαλίζει μεταξύ άλλων τον εκσυγχρονισμό των γνώσεων, δεξιοτήτων και ικανοτήτων των ατόμων, λαμβανομένων υπόψη και ατόμων που κινδυνεύουν με κοινωνικό αποκλεισμό. Το πλαίσιο στρατηγικής στοχεύει στην προσαρμογή των ατόμων στη συνεχή αλλαγή στον χώρο της εργασίας, τη

βελτίωση της παραγωγικής διαδικασίας, τη συνεχή και διά βίου βελτίωση της δυνατότητας απασχόλησης των εργαζομένων, καθώς και την ενδυνάμωση των δεσμών ανάμεσα στην αρχική και τη συνεχιζόμενη εκπαίδευση και κατάρτιση.

- **Αναβάθμιση** και προσαρμογή των δεξιοτήτων των εργαζομένων και των επιχειρηματιών, μέσω εξειδικευμένης καθοδήγησης και κατάρτισης.
- **Βελτίωση** της προσαρμοστικότητας των εργαζομένων και των επιχειρήσεων και της ευελιξίας της αγοράς εργασίας.
- **Παρεμβάσεις** βελτίωσης των συνθηκών εργασίας και της παραγωγικότητας, με την αναβάθμιση του εργασιακού περιβάλλοντος και της οργάνωσης εργασίας, καθώς και εξειδικευμένων υπηρεσιών ανθρώπινου δυναμικού.

- **Συνεχής** ενίσχυση, εκσυγχρονισμός και αναβάθμιση των Δημόσιων Υπηρεσιών Απασχόλησης και παροχή εξατομικευμένης προσέγγισης.
- **Διαμόρφωση** ολοκληρωμένης πολιτικής για τους **ξένους εργάτες** και αντιμετώπιση των συνεπακόλουθων κοινωνικών προβλημάτων, σε συνδυασμό με την προώθηση της εργοδότησης καλά εκπαιδευμένου επιτόπιου προσωπικού σε σημαντικούς τομείς, όπως ο τουρισμός και οι παραϊατρικές υπηρεσίες.
- **Προώθηση** ευέλικτων μορφών απασχόλησης.
- **Ενίσχυση** της διοικητικής ικανότητας της Δημόσιας Υπηρεσίας για την προώθηση των κατάλληλων πολιτικών, την εκπόνηση προγραμμάτων και την παροχή υπηρεσιών υψηλής ποιότητας.
- **Ενθάρρυνση** των εργοδοτών να επενδύσουν περισσότερα και αποτελεσματικότερα στην εκπαίδευση και κατάρτιση υπαλλήλων τους.

Βελτίωση των Συστημάτων Εκπαίδευσης και Κατάρτισης

Προτείνονται τα πιο κάτω μέτρα:

(1) Αύξηση της απόδοσης της επένδυσης στην εκπαίδευση, με τις ακόλουθες δράσεις:

- **Βελτίωση** της ποιότητας του εκπαιδευτικού προσωπικού, με την εισαγωγή προγράμματος υποχρεωτικής και προαιρετικής συστηματικής εκπαίδευσης/κατάρτισης των εκπαιδευτικών και την παροχή σε αυτούς κινήτρων, ώστε να επιδιώκουν οι ίδιοι την εκπαίδευση/κατάρτισή τους, καθώς και με βελτίωση του **συστήματος διορισμού** και αξιολόγησής τους.
- **Υιοθέτηση** αποτελεσματικότερων αναλυτικών προγραμμάτων και μεθόδων διδασκαλίας και χρήση των σύγχρονων τεχνολογιών επικοινωνίας και πληροφορικής. Σύγκλιση προς τις κατευθυντήριες γραμμές, που διαγράφει το Πρόγραμμα Εργασίας για την Εκπαίδευση και Κατάρτιση 2010 της Ε.Ε, για την εφαρμογή της στρατηγικής της Λισαβόνας και αποτελεσματικότερη ανάπτυξη βασικών ικανοτήτων και δεξιοτήτων στα μαθηματικά και την επιστήμη, στην πληροφορική και την επικοινωνία, στην επιχειρηματικότητα, στις ξένες γλώσσες, στις κοινωνικές δεξιότητες και τις δεξιότητες δημοκρατικών πολιτών, στην ικανότητα για διά βίου μάθηση και την προσαρμογή στην πολυπολιτισμική κοινωνία.
- **Αξιοποίηση** των νέων τεχνολογιών πληροφοριών και επικοινωνιών (ΤΠΕ) στην εκπαίδευση.

- **Υιοθέτηση** συστηματικής αξιολόγησης της επίδοσης των μαθητών, βάσει δεικτών με διεθνή συγκρισιμότητα.
- **Μείωση** της παραπαιδείας μέσω των γενικών αυτών μέτρων και ειδικότερα με αναδιάρθρωση του αναλυτικού προγράμματος του Ενιαίου Λυκείου, ώστε να ηρρονοεί εισαγωγή περιορισμένου αριθμού επιλογών μαθημάτων από την Α' Λυκείου με σκοπό την αποσόβηση της συσσώρευσης της διδακτέας ύλης στη Β' και Γ' Λυκείου.
- **Πρόληψη** της παραβατικότητας για την ομαλή λειτουργία των σχολείων και καταπολέμηση του αναλφαριθμητισμού και της σχολικής αποτυχίας, ως μέτρων που θα μειώσουν τη διαρροή από τα σχολεία και ευρύτερα τον κοινωνικό αποκλεισμό των ατόμων.
- **Αύξηση** της απόδοσης των διοικητικών μηχανισμών, περιλαμβανομένων και αυτών των εκπαιδευτικών ιδρυμάτων, μέσω αποκέντρωσης, αύξησης της διοικητικής αυτονομίας των σχολείων, ώστε να ανταποκρίνονται ευέλικτα στις ιδιαίτερες ανάγκες των μαθητών τους και αναβάθμιση του ρόλου των βοηθών διευθυντών στα σχολεία. Καθιέρωση πιο συγκροτημένου τρόπου διοίκησης και επαρκούς επικοινωνιακής πρακτικής ανάμεσα στις Διευθύνσεις, εξάλειψη επικαλύψεων, επαρκής μηχανογράφηση υπηρεσιών και κατάρτιση των υφιστάμενων διοικητικών στελεχών.

(2) Διαμόρφωση και εφαρμογή εθνικού ενιαίου και ολοκληρωμένου πλαισίου στρατηγικής, για τη διά βίου μάθηση. Προώθηση της σύστασης και λειτουργίας του Ιδρύματος Διαχείρισης Ευρωπαϊκών Προγραμμάτων Διά Βίου Μάθησης, σύμφωνα και με Απόφαση του Υπουργικού Συμβουλίου.

(3) Ενδυνάμωση της σχέσης της εκπαίδευσης και κατάρτισης με τις ανάγκες της αγοράς εργασίας, με τα ακόλουθα μέτρα:

- **Προσαρμογή** της εκπαίδευσης (αναλυτικά προγράμματα, βιβλία, μέθοδοι διδασκαλίας) και της κατάρτισης στις απαιτήσεις της γνωσιοκεντρικής Οικονομίας και Κοινωνίας. Αξιοποίηση «καλών πρακτικών» των υπόλοιπων χωρών μελών της Ε.Ε.
- **Προσφορά** ποιοτικής και ελκυστικής επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης, μέσω μεταρρυθμίσεων στα προγράμματα σπουδών, ευελιξίας στην αλλαγή των προγραμμάτων, βελτίωσης των σχέσεων με τους εργοδότες και τους κοινωνικούς εταίρους. Αξιοποίηση μελέτης που έχει συγχρηματοδοτηθεί από το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο.

- **Εισαγωγή** του μαθήματος της επιχειρηματικότητας στα σχολεία ως ξεχωριστού θέματος του αναλυτικού προγράμματος.

- **Ενίσχυση** της προσπάθειας για συστηματική πρόβλεψη των αναγκών σε δεξιότητες και ικανότητες, και βελτίωση του συστήματος συλλογής στοιχείων.

- **Αναβάθμιση** του ενιαίου συστήματος επαγγελματικής καθοδήγησης των Νέων με ενίσχυση του συντονισμού μεταξύ Υπουργείων Παιδείας και Εργασίας.

(4) Επέκταση της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης και διεύρυνση των επιλογών της, μέσω των ακόλουθων δράσεων:

- **Περαιτέρω** ανάπτυξη του Πανεπιστημίου Κύπρου και εδραίωση της πλήρους λειτουργίας του Τεχνολογικού Πανεπιστημίου και του Ανοικτού Πανεπιστημίου Κύπρου. Ίδρυση και λειτουργία ιδιωτικών πανεπιστημίων, με βάση τη Νομοθεσία, που έχει θεσπιστεί.

- **Αναδιαμόρφωση** του συστήματος οικονομικής στήριξης των ιδρυμάτων τριτοβάθμιας εκπαίδευσης, με μείωση της οικονομικής υπερεξάρτησης από το κράτος και εισαγωγή κρατικών κινήτρων και με βάση την απόδοσή τους, καθώς και ενίσχυση των μηχανισμών εσωτερικού ελέγχου και υπεύθυνης λογοδοσίας προς την Πολιτεία, σε συνδυασμό με αύξηση της διοικητικής τους αυτονομίας. Ενθάρρυνση της ιδιωτικής επένδυσης στην τριτοβάθμια εκπαίδευση, με κίνητρα που θα είναι αποδοτικά και θα προωθούν την

ισότητα και κοινωνική συνοχή όπως π.χ. επιχορήγηση των απόρων φοιτητών (αντί των ιδιωτικών ιδρυμάτων).

- **Ενίσχυση** της συμβολής των πανεπιστημίων στην ανάπτυξη της έρευνας και της καινοτομίας, μέσω και της έμφασης στις θετικές και τεχνολογικές επιστήμες.

- **Αύξηση** της ελκυστικότητας της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης για τους ξένους φοιτητές, με εισαγωγή αλλοδαπών φοιτητών με αποδεδειγμένο εκπαιδευτικό προφίλ και οικονομική δυνατότητα κάλυψης του σχετικού κόστους και με παραχώρηση υποτροφιών από την Κυβέρνηση σε άριστους ξένους φοιτητές. Διεξαγωγή μελέτης αγοράς για τη ζήτηση και προσφορά της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης και κατάρτισης στις γειτονικές χώρες της Κύπρου και χρήση της αγγλικής γλώσσας στη διδασκαλία.

- **Ολοκλήρωση** της εισαγωγής στην Κύπρο του Ευρωπαϊκού Συστήματος Μεταφοράς Διδακτικών Μονάδων (ECTS) καθώς και του Συμπληρώματος Διπλώματος (Diploma Supplement) σύμφωνα με τη Διαδικασία της Μπολόνια (Bologna Process) και εγκαθίδρυση Εθνικού Φορέα Πιστοποίησης και Αξιολόγησης της Ποιότητας της Τριτοβάθμιας Εκπαίδευσης (δημόσιας και ιδιωτικής).

(5) Προώθηση της δρομολογηθείσας εκπαιδευτικής μεταρρύθμισης σε όλες τις βαθμίδες της εκπαίδευσης, που άπτεται πολλών από τα μέτρα που αναφέρονται στην ενότητα αυτή.

(6) Αναδόμηση/εκσυγχρονισμός του συστήματος μαθητείας ως εναλλακτικού τρόπου εκπαίδευσης και επαγγελματικής κατάρτισης για την ικανοποίηση των αναγκών μόρφωσης των Νέων, με παράλληλη ικανοποίηση των αναγκών της αγοράς εργασίας.

(7) Ενίσχυση της σταδιακής εγκαθίδρυσης και λειτουργίας Συστήματος Επαγγελματικών Προσόντων και προώθηση της ενεργού συμμετοχής της χώρας

στη δρομολογηθείσα διαδικασία διαμόρφωσης του Ευρωπαϊκού Πλαισίου Προσόντων (European Qualifications Framework (EQF) καθώς και του Ενιαίου Κοινοτικού Πλαισίου για Διαφάνεια των Εκπαιδευτικών και Επαγγελματικών Προσόντων και Ικανοτήτων, Europass.

(8) Αναβάθμιση της υποδομής της εκπαίδευσης και κατάρτισης.

Βελτίωση των Συνθηκών Ασφάλειας και Υγείας

ΤΑ ΜΕΤΡΑ που θα προωθηθούν είναι τα ακόλουθα :

- **Υποστήριξη** των επιχειρήσεων για εισαγωγή συστημάτων Διεύθυνσης/Διαχείρισης Κινδύνων.
- **Οικονομική** υποστήριξη των επιχειρήσεων για μέτρα προστασίας των εργαζομένων, πέραν των όσων απαιτούνται με βάση τη Νομοθεσία. Σε πρώτο στάδιο θα προωθηθεί σχέδιο καταβολής χορηγιών σε εργοληπτικές επιχειρήσεις, που θα αγοράσουν εξοπλισμό, σύμφωνο με τα αντίστοιχα ευρωπαϊκά και κυπριακά πρότυπα.
- **Κατάρτιση** των εργαζομένων στους τομείς της οικοδομικής, λιμενικής, εξορυκτικής βιομηχανίας, που σύμφωνα με τις στατιστικές ανήκουν σε ομάδες υψηλού κινδύνου για ατυχήματα.

- **Κατάρτιση** των επιθεωρητών του τμήματος Επιθεώρησης Εργασίας.
- **Προώθηση** εκστρατειών ενημέρωσης των εργοδοτών, των εργοδοτούμενων και του κοινού γενικότερα, σε θέματα Ασφάλειας και Υγείας στην Εργασία. Η Ε.Ε. έχει ιδρύσει τον Ευρωπαϊκό Οργανισμό για την Ασφάλεια και Υγεία στην Εργασία (ΕΟΑΥΕ) με σκοπό την παροχή οικονομικών και τεχνικών πληροφοριών στα θέματα αυτά.
- **Ενίσχυση** της συνεργασίας με τους κοινωνικούς εταίρους και άλλους φορείς, με την οργάνωση τακτικών Ημερίδων και Εργαστηρίων.
- **Προώθηση** και υποστήριξη της έρευνας, για την πρόληψη των κινδύνων ασφάλειας και υγείας στην εργασία.

- **Πρωώθηση** μελετών για υποστήριξη του συστήματος Ασφάλειας και Υγείας στην Εργασία, με έμφαση σε μελέτες για :
 - την εύρεση μεθόδων καλής πρακτικής των οποίων η εφαρμογή θα έχει ως αποτέλεσμα τη μείωση των εργατικών ατυχημάτων και επαγγελματικών ασθενειών.
 - τη λειτουργία συστήματος επιτήρησης της υγείας των εργοδοτούμενων από βλαπτικούς παράγοντες στο περιβάλλον εργασίας, με την παροχή επαρκών υπηρεσιών υγιεινής της εργασίας καθώς και ιατρικής της εργασίας και λήψη των αναγκαίων προληπτικών μέτρων.
 - την αναθεώρηση του κόστους των

εργατικών ατυχημάτων και επικαιροποίηση των στοιχείων που κατέδειξε προηγούμενη έρευνα του 1997. Η μελέτη αυτή έδειξε, με βάση τα στοιχεία και δεδομένα εκείνης της περιόδου, ότι το κόστος των εργατικών ατυχημάτων ανερχόταν σε £40 εκ., σε τιμές 1997.

- **Πρωώθηση** της ένταξης των θεμάτων ασφάλειας και υγείας στην εργασία σε άλλους τομείς πολιτικής, όπως η Παιδεία, για την οποία ήδη έχει ετοιμασθεί ειδική μελέτη, η Απασχόληση, η Γεωργία, οι Μεταφορές κλπ. μέσω κατάλληλης συνεργασίας με τα αρμόδια Υπουργεία και Υπηρεσίες.

Πρωώθηση της Ισότητας των Φύλων

Τα μέτρα που θα ληφθούν είναι:

- **Πρωώθηση** της εξάλειψης των διακρίσεων και εμπέδωση της αρχής της ισότητας και των ίσων ευκαιριών.
- **Ευαισθητοποίηση** και κατάρτιση των επαγγελματιών που εμπλέκονται στον χειρισμό περιστατικών βίας σε βάρος της γυναίκας και προσφορά προγραμμάτων προστασίας γυναικών, που υπήρξαν θύματα βίας.
- **Πρωώθηση** μέτρων για την εξισορρόπηση των επαγγελματικών και οικογενειακών υποχρεώσεων/ευθυνών και γενικότερα της συμφιλίωσης του επαγγελματικού και οικογενειακού βίου, όπως είναι για παράδειγμα, η

βελτίωση των υπηρεσιών φροντίδας των προσώπων που εξαρτώνται από τις γυναίκες (παιδιών και ηλικιωμένων).

- **Βελτίωση** του συστήματος επαγγελματικής καθοδήγησης και εκπαίδευσης/κατάρτισης των γυναικών και πρωώθηση της μερικής απασχόλησης και άλλων μορφών ευέλικτης απασχόλησής τους.
- **Ενημέρωση** των εργαζομένων αναφορικά με τα δικαιώματα που απορρέουν από τον περί Γονικής Άδειας και Άδειας για Λόγους Ανωτέρας Βίας Νόμο και το Νόμο περί Καταβολής Ίσης Αμοιβής μεταξύ Ανδρών και Γυναικών για την ίδια Εργασία ή Εργασία Ίσης Αξίας.

- **Δημιουργία** κατάλληλης υποδομής, όπως η αποδοτικότερη χρήση των μηχανισμών εξωδικαστικού ελέγχου, αναφορικά με τη Νομοθεσία, συναφή με ευέλικτες μορφές απασχόλησης (π.χ. περί Εργοδοτούμενων με Μερική Απασχόληση, περί Εργοδοτούμενων με Εργασία Ορισμένου Χρόνου).
- **Μείωση** του χάσματος αμοιβών μεταξύ ανδρών και γυναικών. Σε πρώτο στάδιο προωθείται η διεξαγωγή έρευνας αμοιβών (salary survey) με σκοπό την ανάλυση του χάσματος αμοιβών και των αιτιών που το προκαλούν, ανάλυση καλών πρακτικών σε χώρες της Ε.Ε. και διατύπωση πρακτικών εισηγήσεων για μείωση του χάσματος.
- **Πρωώθηση** σχεδίου στήριξης επιχειρήσεων, οργανισμών, μη κυβερνητικών οργανισμών και αρχών τοπικής αυτοδιοίκησης, για διαμόρφωση εργασιακού περιβάλλοντος με ουδετερότητα ως προς το φύλο, με σκοπό την απάλειψη του χάσματος στις αμοιβές. Σε δεύτερο στάδιο, θα προωθηθούν δράσεις για ανταλλαγή αντιλήψεων και εμπέδωση κουλτούρας εργασιακού περιβάλλοντος με ουδετερότητα ως προς το φύλο, μέσω οργανωμένων σεμιναρίων, παρουσιάσεων και εργαστηρίων, στη βάση των εισηγήσεων της μελέτης.
 - Αναθεώρηση των σχεδίων περιγραφής καθηκόντων (job description) και της διαδικασίας πρόσληψης, ώστε να απαλειφθούν κριτήρια, τα οποία αποκλείουν άμεσα ή έμμεσα υποψηφίους του ενός φύλου, από θέσεις ευθύνης ή συγκεκριμένες βαθμίδες μισθοδοσίας.
 - Απονομή ειδικού βραβείου σε επιχειρήσεις/οργανισμούς που συμμετέχουν στο σχέδιο στήριξης.
 - Εγκαθίδρυση και λειτουργία θεσμοθετημένου Φορέα Πιστοποίησης Επιχειρήσεων, για τη διαμόρφωση ποιοτικού εργασιακού περιβάλλοντος, με ουδετερότητα ως προς το φύλο και σεβασμό στην αρχή της ίσης αμοιβής μεταξύ ανδρών και γυναικών.

8

ΟΡΘΟΛΟΓΙΚΗ ΚΑΙ ΙΣΟΡΡΟΠΗ ΧΩΡΙΚΗ ΚΑΙ ΑΓΡΟΤΙΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ

ΟΙ ΟΚΤΩ ΑΞΟΝΕΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΚΑΙ ΑΝΑΛΥΣΗ

Η ΚΥΠΡΟΣ παρά το μικρό της μέγεθος σε έκταση και σε πληθυσμό και το γενικά ικανοποιητικό βιοτικό επίπεδο, παρουσιάζει χωρικές ανισότητες τόσο μεταξύ των αστικών περιοχών και των περιοχών της υπαίθρου, όσο και στο εσωτερικό των δύο επιμέρους χωρικών ενότητων.

Φαινόμενα αναπτυξιακής υστέρησης παρουσιάζουν επίσης οι περιοχές κατά μήκος της γραμμής αντιπαράταξης, ενώ ιδιαίτερες ανάγκες έχουν οι παράκτιες περιοχές, όπου παρουσιάζεται έντονη τουριστική ανάπτυξη, με αποτέλεσμα την πολεοδομική αναρχία και τη σημαντική επιβάρυνση του Περιβάλλοντος.

Το «**Σχέδιο για τη Νήσο**» (Island Plan) ήταν η πρώτη απόπειρα για ανάπτυξη των οικονομικών δραστηριοτήτων, βάσει ενός ολοκληρωμένου χωροταξικού σχεδίου, το οποίο

κάλυπτε ολόκληρη την Κύπρο και έθετε τις βάσεις για ισορροπημένη περιφερειακή κατανομή των πόρων και της ανάπτυξης.

Σήμερα είναι αισθητή η έλλειψη επεξεργασμένης περιφερειακής πολιτικής και η αδυναμία συστηματικής περίληψης του γεωγραφικού/περιφερειακού παράγοντα στα αναπτυξιακά σχέδια, λόγω απουσίας εφαρμογής του Σχεδίου για τη Νήσο.

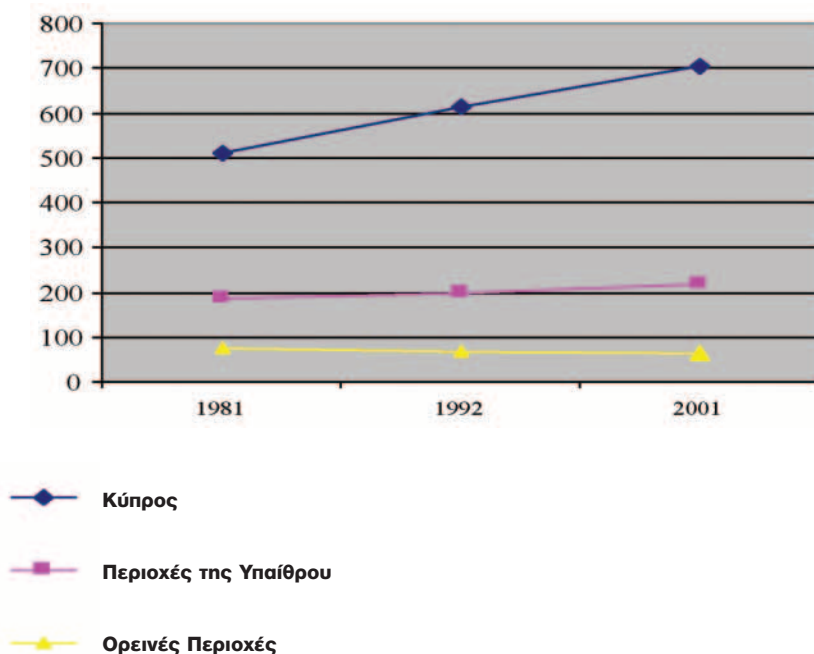
Απαραίτητο στοιχείο για την ετοιμασία μιας ορθολογικής περιφερειακής πολιτικής, είναι η αναγνώριση των δημογραφικών και οικονομικών τάσεων μέσα στον χώρο. Σημαντική αδυναμία του ισχύοντος συστήματος πολεοδομικού προγραμματισμού, είναι η ανυπαρξία χωροταξικού σχεδίου και η χρονοβόρα διαδικασία κατάρτισης και έγκρισης τοπικών σχεδίων.

Περιοχές της Υπαίθρου*

ΟΙ ΠΕΡΙΟΧΕΣ της υπαίθρου με εξαίρεση αριθμό οικισμών που είτε γειτνιάζουν με τα αστικά κέντρα, είτε έχουν συγκριτικά πλεονεκτήματα, παρουσιάζουν έντονες τάσεις

αστυφιλίας και γήρανσης του πληθυσμού. Η εικόνα αυτή αντανακλάται στη μείωση του πληθυσμού τους, που είναι ιδιαίτερα αισθητή στις ορεινές περιοχές.

* Περιοχές οι οποίες δεν χαρακτηρίζονται αστικές, σύμφωνα με Τοπικό Σχέδιο.

Εξέλιξη Πληθυσμού στην Κύπρο, στις Περιοχές της Υπαίθρου και στις Ορεινές Περιοχές (1981-2005)

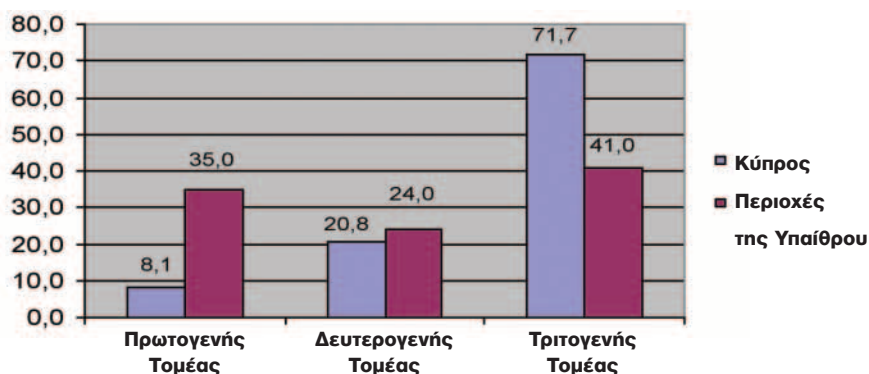
Πηγή: Στατιστική Υπηρεσία Κύπρου
Απογραφή Πληθυσμού (1981, 1992, 2001)

ΠΑΡΟΛΟ που οι περιοχές της υπαίθρου αποτελούν τα 82,6% της έκτασης της Κύπρου, διαμένουν σε αυτές μόνο τα 24,3% του πληθυσμού. Ο ρυθμός αύξησης του πληθυσμού στις περιοχές αυτές, ανήλθε μεταξύ 1992 και 2001 σε 9,7% και υστερούσε σημαντικά έναντι του αντίστοιχου ποσοστού για το σύνολο της Κύπρου. Πρόσθετα με βάση τα στοιχεία της Απογραφής Πληθυσμού 2001, ο συντελεστής γήρανσης στο σύνολο των περιοχών της υπαίθρου κυμαίνεται σε 60,27%, έναντι 51,2% των αστικών περιοχών και 54,21% του συνόλου. Αντίστοιχα ο συντελεστής εξάρτησης στις περιοχές της υπαίθρου κυμαίνεται στα 57,72%, έναντι 46,25% των αστικών περιοχών και 49,6% στο σύνολο. Οι δείκτες αυτοί παρουσιάζουν εξαιρετική επιβάρυνση στις περιοχές

της υπαίθρου των επαρχιών Πάφου και Λεμεσού. Επίσης τα προβλήματα είναι πολύ πιο έντονα, όταν απομονωθούν από τις περιοχές της υπαίθρου, οι περιοχές που βρίσκονται περιμετρικά των αστικών κέντρων, καθώς και οι παραθαλάσσιες. Σημαντικός παράγοντας για τον μαρασμό των περιοχών της υπαίθρου είναι η εξάρτηση από τη Γεωργία, ως πηγής κύριας απασχόλησης, ένας τομέας που παρουσιάζει σαφείς πτωτικές τάσεις, σε συνδυασμό με την έλλειψη επαρκών εναλλακτικών οικονομικών δραστηριοτήτων. Συγκεκριμένα στον πρωτογενή τομέα απασχολείται 35% του πληθυσμού σε σχέση με 8,1% εθνικό μέσο όρο, στον δευτερογενή τομέα 24% σε σχέση με 20,8% εθνικό μέσο όρο, ενώ μόνο 41% απασχολείται στον τριτογενή τομέα σε σχέση με 71,1% εθνικό μέσο όρο.

Απασχόληση ανά Τομέα στην Κύπρο και στις Περιοχές της Υπαίθρου (2001)

Πηγή: Στατιστική Υπηρεσία Κύπρου
Απογραφή Πληθυσμού (2001) Έρευνα Εργατικού
Δυναμικού

Η ΕΞΑΡΤΗΣΗ αυτή από τον πρωτογενή τομέα αντικατοπτρίζεται και στο χαμηλό εισόδημα των νοικοκυριών, που διαμένουν στις περιοχές της υπαίθρου. Σύμφωνα με την **Έρευνα**

Οικογενειακού Προϋπολογισμού, το 2003 το μέσο ετήσιο εισόδημα νοικοκυριού στις περιοχές της υπαίθρου, ανήλθε σε 86,7% του εθνικού μέσου όρου, ενώ αντίστοιχα στις αστικές περιοχές ανήλθε σε 105,8%.

Η διάρθρωση της οικονομικής δραστηριότητας των περιοχών της υπαίθρου επηρεάζεται και από το επίπεδο εκπαίδευσης στις περιοχές αυτές, που είναι αισθητά χαμηλότερο από τον εθνικό μέσο όρο. Συγκεκριμένα στις περιοχές της υπαίθρου οι αναλφάβητοι ανέρχονται σε 6,9% σε σχέση με 4,2% εθνικό μέσο όρο, ενώ το ποσοστό ατόμων με εκπαίδευση μόνο κάποιων ή όλων των τάξεων του δημοτικού, ανέρχεται σε 53% σε σχέση με 36,5% εθνικό μέσο όρο.

Ακόμη ένας παράγοντας που επιδρά ανασταλτικά στην ανάπτυξη των περιοχών της υπαίθρου, είναι οι αδυναμίες του οδικού δικτύου. Η έλλειψη οριζόντιας σύνδεσης της

υπαίθρου με τα αστικά κέντρα, καθώς και οι ανεπαρκείς δημόσιες συγκοινωνίες, καθιστούν τη προσβασιμότητα ακόμη πιο δύσκολη.

Ένα από τα συγκριτικά πλεονεκτήματα των περιοχών της υπαίθρου, που μπορεί να συμβάλει στην ανάπτυξή τους, είναι η ύπαρξη σημαντικού φυσικού πλούτου.

Στο σύνολο της Κύπρου έχουν ήδη επιλεγεί 38 περιοχές για ένταξη στο Σχέδιο ΦΥΣΗ (NATURA) 2000, ενώ οι περιοχές αυτές έχουν σημαντική πολιτιστική κληρονομιά. Εκτός από τις παραδοσιακές κοινότητες (22 κοινότητες έχουν χαρακτηριστεί ως «**παραδοσιακές**») υπάρχει μεγάλος αριθμός εκκλησιαστικών μνημείων (έχουν καταγραφεί 159 εκκλησίες, μοναστήρια και εξωκκλήσια) και σημαντικός αριθμός αρχαιολογικών χώρων. Επίσης πολλά από τα μνημεία των περιοχών της υπαίθρου, έχουν ανακηρυχθεί από την UNESCO ως μνημεία **παγκόσμιας πολιτιστικής κληρονομιάς**.

Η ΜΕΙΩΣΗ της ελκυστικότητας των περιοχών της υπαίθρου είναι και αποτέλεσμα της σημαντικής έλλειψης κοινωνικών και άλλων βασικών υπηρεσιών, καθώς και των μειωμένων δυνατοτήτων πρόσβασης στη σύγχρονη

τεχνολογία και την κοινωνία της γνώσης. Έτσι, οι περιοχές αυτές βρίσκονται σε κατάσταση μαρasmus, πάρα τους πλούσιους πολιτιστικούς και περιβαλλοντικούς τους πόρους, που δεν αξιοποιούνται αποτελεσματικά.

Αστικά Κέντρα

Η Κύπρος δεν διαθέτει μεγάλες πόλεις σύμφωνα με τον ορισμό της Ευρωπαϊκής Επιτροπής (δηλαδή με πληθυσμό άνω των 250.000 κατοίκων). Αντίθετα έχει τρεις πόλεις μέσου μεγέθους (Λευκωσία, Λεμεσός, Λάρνακα) και μια μικρότερη (Πάφος) που θα μπορούσαν να λειτουργήσουν σαν εν δυνάμει αναπτυξιακοί πόλοι για το σύνολο της Κυπριακής Δημοκρατίας, σε λειτουργική συνεργασία με τις περιοχές της υπαίθρου.

Οι τρεις πρώτες πόλεις μέσου μεγέθους συγκεντρώνουν πληθυσμό της τάξης του 74%, επί του συνόλου του πληθυσμού των αντίστοιχων επαρχιών, ενώ η τέταρτη πόλη μικρότερου μεγέθους, συγκεντρώνει αστικό πληθυσμό της τάξης του 72% της αντίστοιχης επαρχίας. Οι τέσσερις πόλεις συγκεντρώνουν το σύνολο του αστικού πληθυσμού της Κύπρου, που αντιπροσωπεύει τα 70% περίπου του συνολικού πληθυσμού του Νησιού.

Παρά το περιορισμένο τους μέγεθος, εντός των αστικών κέντρων, εντοπίζονται υποβαθμισμένοι πυρήνες, που παρουσιάζουν κοινά και πολύπλοκα προβλήματα, τα οποία

παρατηρούνται και στα κέντρα ευρωπαϊκών πόλεων. Τυπικά γνωρίσματα των προβλημάτων αυτών είναι η σταδιακή απομάκρυνση του γηγενούς πληθυσμού και η γήρανσή του, η ύπαρξη αυξημένου αριθμού ευάλωτων ομάδων πληθυσμού, η παρουσία συχνά οχλουσών χρήσεων γης, η μειωμένη οικονομική δραστηριότητα, η επιβάρυνση της ποιότητας ζωής και εργασίας, η έλλειψη ανοικτών χώρων και χώρων πρασίνου, η κυκλοφοριακή συμφόρηση και η έλλειψη επαρκών χώρων στάθμευσης.

Η δημογραφική διάρθρωση των αστικών περιοχών έχει αλλάξει, με αποτέλεσμα το ποσοστό πληθυσμού άνω των 65 ετών για τις αστικές περιοχές της επαρχίας Λευκωσίας (14,5%) και της επαρχίας Λάρνακας (13,3%) να είναι υψηλότερο από το αντίστοιχο για το σύνολο της Κύπρου (11,7%). Υπάρχει επίσης έντονη παρουσία ευάλωτων κοινωνικών ομάδων ξένων, που αποτελούν τα 14,3% του πληθυσμού των αστικών περιοχών, ενώ το αντίστοιχο ποσοστό για το σύνολο της Κύπρου ανέρχεται σε 9,4%.

ΙΔΙΑΙΤΕΡΑ αισθητό σύμπτωμα είναι η υποβάθμιση του φυσικού και δομημένου περιβάλλοντος, η εγκατάλειψη πολυάριθμων κτιρίων (9% για αστικές περιοχές, σε σύγκριση με 6,7% για το σύνολο της Κύπρου) και η κακή κατάσταση των δημόσιων χώρων, που μετατρέπονται σε μη ελκυστικούς, τόσο για οικονομικές δραστηριότητες, όσο και για διαμονή.

Η μείωση της ελκυστικότητας υποβαθμισμένων πυρήνων που συγκεντρώνουν χαρακτηριστικά θυλάκων υποβαθμισμένης ποιότητας ζωής και λειτουργίας της πόλης, είναι ιδιαίτερα εμφανής στα ιστορικά κέντρα των πόλεων και περιοχές, όπου η αναγκαστική διαίρεση της χώρας επέφερε συνθήκες αποδιάρθρωσης του κοινωνικού και οικονομικού τους ιστού.

Η ιδιαίτερη στόχευση των παρεμβάσεων στις περιοχές και ζώνες αυτές αποτελεί και απάντηση στις προκλήσεις και προτεραιότητες του Εθνικού Μεταρρυθμιστικού Προγράμματος για τη Στρατηγική της Λισαβόνας, 2005 - 2008, που αναφέρονται στην προώθηση της κοινωνικής και εδαφικής συνοχής, στην αποτελεσματική προστασία και αναβάθμιση του Περιβάλλοντος, στη δημιουργία συνθηκών ενίσχυσης του ανταγωνισμού, βελτίωσης του επιχειρηματικού κλίματος και διεύρυνσης της παραγωγικής βάσης υποβαθμισμένων αστικών περιοχών, καθώς και στην αναβάθμιση των βασικών υποδομών.

Τοπική Αυτοδιοίκηση

ΓΙΑ ΤΗΝ ΥΙΟΘΕΤΗΣΗ και εφαρμογή μιας ισόρροπης περιφερειακής ανάπτυξης, οι Αρχές Τοπικής Αυτοδιοίκησης έχουν να διαδραματίσουν πολύ σημαντικό ρόλο σε ό,τι αφορά κυρίως την ενδογενή ανάπτυξη των περιοχών και την προσφορά υπηρεσιών στους πολίτες σε τοπικό επίπεδο, καθώς και την προστασία του Περιβάλλοντος και προώθηση της Αειφόρου Ανάπτυξης.

Ο ρόλος αυτός απαιτεί μεταξύ άλλων:

1 Τη δημιουργία τοπικής δυναμικής, ώστε να διασφαλίζεται η μακροπρόθεσμη αναπτυξιακή βιωσιμότητα και η περαιτέρω

ενίσχυσή της, μέσα από την εφαρμογή της αρχής της αειφορίας στο σχεδιασμό και την επιλογή των παρεμβάσεων.

2 Την ενοποιημένη προσέγγιση των περιβαλλοντικών, κοινωνικών, πολιτισμικών και οικονομικών στόχων στη διαδικασία λήψης αποφάσεων και στη διαμόρφωση επιμέρους πολιτικών και δράσεων. Η ταυτόχρονη ανταλλαγή γνώσης και εμπειριών με άλλες Αρχές Τοπικής Αυτοδιοίκησης θα συμβάλει σημαντικά στην όλη προσπάθεια.

ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΟΙ ΣΤΟΧΟΙ

Η ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ ΕΠΙΔΙΩΞΗ που έχει τεθεί, είναι η δημιουργία μιας κοινωνίας γεωγραφικής και κοινωνικής συνοχής, στο πλαίσιο συνθηκών ανάπτυξης, με απώτερο σκοπό τη δημιουργία βιώσιμων κοινοτήτων τόσο στην ύπαιθρο όσο και στις αστικές περιοχές. Μιας κοινωνίας χωρίς τις περιφερειακές ανισότητες, που προκαλεί η επικέντρωση της οικονομικής ανάπτυξης στα αστικά κέντρα και στις παράλιες περιοχές, χωρίς κοινωνικούς αποκλεισμούς και με σωστό πολεοδομικό και χωροταξικό σχεδιασμό. Για μια ύπαιθρο που να σφίζει από ζωή. Και με αναζωογονημένες τις ακριτικές περιοχές και τα παραδοσιακά κέντρα των πόλεων. Με μια τοπική αυτοδιοίκηση εκσυγχρονισμένη, προσαρμοσμένη στις ευρωπαϊκές προδιαγραφές, με κατοχύρωση της αυτονομίας, της οικονομικής της αυτοτέλειας και της κοινωνικής της αξιοπιστίας.

Η γεωγραφική συνοχή θα ενισχυθεί περαιτέρω και από την ανάπτυξη

δικτύων συνεργασίας μεταξύ των πόλεων και των περιοχών της υπαίθρου, που να βασίζεται σε ανεπτυγμένες τοπικές κοινωνίες. Η δημιουργία βιώσιμων τοπικών κοινωνιών, εξυπακούει επίλυση κοινών προβλημάτων, π.χ. προσβασιμότητας, αλλά και των ειδικών προβλημάτων που οφείλονται σε ιδιάζουσες γεωγραφικές συνθήκες της κάθε περιοχής.

Σε ό,τι αφορά την αγροτική ανάπτυξη:

Επιζητείται η ανάδειξη του πολυλειτουργικού χαρακτήρα της Γεωργίας και του σύνθετου, πολυδιάστατου ρόλου της, με στόχο την αναστροφή της φθίνουσας πορείας του αγροτικού πληθυσμού στην ύπαιθρο, τη βελτίωση της ηλικιακής του σύνθεσης και την αύξηση του εισοδήματός του, μέσω της δημιουργίας ευκαιριών απασχόλησης, βελτίωσης της ποιότητας ζωής και της συνολικής ελκυστικότητας των αγροτικών περιοχών.

Περιοχές της Υπαίθρου

ΣΕ Ο,ΤΙ ΑΦΟΡΑ ειδικά την υπαίθρο οι επιμέρους στόχοι που έχουν τεθεί, είναι:

- **Η επίτευξη** μακροπρόθεσμης βιωσιμότητας μέσα από την προώθηση αειφόρων μορφών ανάπτυξης, καθώς και η βελτίωση της ελκυστικότητας, μέσα από την ανασυγκρότηση του κοινωνικού και οικονομικού ιστού των περιοχών της υπαίθρου, ιδιαίτερα των ορεινών περιοχών.
- **Η μετάβαση** της Οικονομίας των περιοχών της υπαίθρου σε μια πιο

πολυδιάστατη οικονομική βάση, με έμφαση σε δραστηριότητες μεγαλύτερης προστιθέμενης αξίας.

- **Η ενίσχυση** της αγροτικής ανάπτυξης.
- **Η προστασία** της περιβαλλοντικής και πολιτιστικής κληρονομιάς, ώστε να καταστούν οι περιοχές της υπαίθρου πόλος έλξης.
- **Η βελτίωση** της προσβασιμότητας των περιοχών της υπαίθρου.

Αστικές Περιοχές

ΓΙΑ ΤΙΣ ΑΣΤΙΚΕΣ περιοχές στοχεύονται τα ακόλουθα:

- **Η οργανωμένη** και ενοποιημένη ανάπτυξη και η αποθάρρυνση της διάσπαρτης ανάπτυξης, μέσα από ενίσχυση του Αστικού Σχεδιασμού. Οι τρεις μεσαίου μεγέθους πόλεις, Λευκωσία, Λεμεσός, Λάρνακα, καθώς και η μικρότερη πόλη της Πάφου θα μπορούσαν να λειτουργήσουν ως εν δυνάμει αναπτυξιακοί πόλοι για το σύνολο της Κυπριακής Δημοκρατίας, συμβάλλοντας παράλληλα στην επίτευξη των στόχων της Στρατηγικής της Λισαβόνας.
- **Η βελτίωση** του ανθρωπογενούς περιβάλλοντος, που περιλαμβάνει τόσο την ετοιμασία σχεδίων ανάπτυξης, όσο και την εκτέλεση έργων υποδομής για βελτίωση της ελκυστικότητας των αστικών κέντρων ως τόπων κατοικίας και εργασίας.

- **Η ενίσχυση** της επιχειρηματικότητας σε υποβαθμισμένες αστικές περιοχές με την ενθάρρυνση της ανάπτυξης επιχειρηματικής δραστηριότητας και κατά συνέπεια τη διεύρυνση των ευκαιριών για απασχόληση σε δραστηριότητες υψηλής προστιθέμενης αξίας.
- **Η βελτίωση** της ποιότητας ζωής με την αναβάθμιση των κοινωνικών και πολιτιστικών υποδομών, προστασία του φυσικού Περιβάλλοντος, και τη διευκόλυνση της πρόσβασής τους, στις υπηρεσίες του ευρύτερου δημόσιου τομέα.
- **Η διαφοροποίηση** της οικονομικής δραστηριότητας και η επανένταξη του πληθυσμού, ιδιαίτερα των ευάλωτων κοινωνικά ομάδων και των αλλοδαπών.

Τοπική Αυτοδιοίκηση

ΓΙΑ ΤΗΝ ΤΟΠΙΚΗ ΑΥΤΟΔΙΟΙΚΗΣΗ στοχεύονται τα ακόλουθα:

- **Η εγκαθίδρυση** αμφίδρομης σχέσης εμπιστοσύνης και επικοινωνίας, μεταξύ των πολιτών και των Τοπικών Αρχών από τη μια και των Τοπικών Αρχών και του Κράτους από την άλλη, ώστε οι αποφάσεις να λαμβάνονται όσο γίνεται πιο κοντά στον πολίτη.
- **Η αποκέντρωση** υπηρεσιών του Κράτους, όπως κοινωνικές, πολιτιστικές και άλλες υπηρεσίες.
- **Η ενίσχυση** της επικουρικότητας και της ενθάρρυνσης της συνεργασίας μεταξύ γειτονικών Δήμων και Κοινοτήτων.
- **Η ενδυνάμωση** της Τοπικής Αυτοδιοίκησης και η εμπλοκή της στην προσφορά υπηρεσιών.

ΠΡΟΤΕΙΝΟΜΕΝΑ ΜΕΤΡΑ

Πολεοδομικός και Χωροταξικός Σχεδιασμός

ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΡΟΩΘΗΣΗ ορθού και ποιοτικά αναβαθμισμένου πολεοδομικού και χωροταξικού σχεδιασμού και βελτίωσης του θεσμικού και νομικού πλαισίου, προτείνονται τα ακόλουθα μέτρα:

- **Εκπόνηση** νέου Σχεδίου για τη Νήσο (island plan) ώστε να υπάρχει ένα σαφές πλαίσιο αναφοράς και στρατηγικού σχεδιασμού της Νήσου και ένα συγκεκριμένο πλαίσιο καθοδήγησης στην ετοιμασία τοπικών σχεδίων.
- **Εισαγωγή** Σχεδίων Περιφερειακής Ανάπτυξης.
- **Συνέχιση** της Ετοιμασίας Ρυθμιστικών Σχεδίων Κοινοτήτων Υπαίθρου, καθώς και Σχεδίων Περιοχής, που να στηριχτεί στην εφαρμογή Γεωγραφικών Συστημάτων Πληροφοριών.
- **Συντόμευση** της διαδικασίας κατάρτισης και έγκρισης τοπικών σχεδίων και αποδοχής τους από τα ενδιαφερόμενα μέρη και το κοινό.
- **Δημιουργία** περιφερειακών πάρκων.
- **Μελέτη** των ακόλουθων σημείων:
 - (α) Φορολόγηση περιοχών που αποκτούν υπεραξία, είτε από τον καθορισμό νέων πολεοδομικών ζωνών, είτε από εφαρμογή έργων υποδομής στην περιοχή.
 - (β) Παροχή αντισταθμιστικών μέτρων για μείωση της αντίδρασης των κατοίκων για μη ελκυστικά έργα, όπως οι χώροι υγειονομικής ταφής αποβλήτων.
- **Συνέχιση** των πολεοδομικών έργων.

Βελτίωση της Ελκυστικότητας των Περιοχών της Υπαίθρου

Θα προωθηθούν μέτρα, κυρίως στις ορεινές περιοχές, όπως:

- **Δημιουργία** νέων οικονομικών δραστηριοτήτων και ευκαιριών απασχόλησης για όλο τον πληθυσμό, συμπεριλαμβανομένων γυναικών και νέων.
- **Περαιτέρω** προώθηση του τουρισμού της υπαίθρου, για διαφοροποίηση/ εμπλουτισμό του τουριστικού προϊόντος και συνέχιση του προγράμματος αγροτουρισμού.
- **Δημιουργία** επιχειρηματικών υποδομών.
- **Δημιουργία** ή επέκταση εκπαιδευτικών κέντρων, με έμφαση στην έρευνα και σύνδεση με τις επιχειρήσεις.
- **Αξιοποίηση** περιβαλλοντικών και πολιτιστικών πόρων.
- **Διατήρηση** της αγροτικής κληρονομιάς.
- **Ανάπτυξη** τηλεπικοινωνιακής υποδομής, για προώθηση της ευρυζωνικότητας στις περιοχές της υπαίθρου.
- **Αναβάθμιση** του οδικού δικτύου και βελτίωση της συγκοινωνιακής εξυπηρέτησης στις περιοχές της υπαίθρου.
- **Αναβάθμιση** των μέσων μαζικής μεταφοράς σε ό,τι αφορά τις συνδέσεις αστικών κέντρων με περιοχές της υπαίθρου.
- **Βελτίωση** της εσωτερικής προσβασιμότητας στις πόλεις (π.χ. δημιουργία προσβάσιμων πεζοδρομίων).

• **Βελτίωση** των κοινωνικών και διοικητικών υπηρεσιών (Κέντρα Εξυπηρέτησης του Πολίτη).

• **Βελτίωση** της πρόσβασης των πολιτών στην Κοινωνία της Πληροφορίας.

ΣΤΗΝ ΕΚΣΤΡΑΤΕΙΑ αναζωογόνησης των περιοχών της υπαίθρου θα γίνουν ολοκληρωμένες παρεμβάσεις σε στρατηγικά επιλεγμένες κοινότητες με στόχο τη δημιουργία βιώσιμων κοινοτήτων.

Θα προωθηθούν μέτρα, που περιλαμβάνουν:

- **Δημιουργία** υποδομών Παιδείας, για εξυπηρέτηση του τοπικού πληθυσμού.
- **Δημιουργία** πολιτιστικών και κοινωνικών υποδομών στους οικισμούς και καταρτισμός πολιτιστικών προγραμμάτων σε περιφερειακό επίπεδο.
- **Εκπόνηση** σχεδίων για ανάπλαση και ρυθμιστικών σχεδίων για αναδιαμόρφωση δημόσιων υπαίθριων χώρων.
- **Ενίσχυση** και βελτίωση της λειτουργίας περιφερειακών κέντρων υγείας.
- **Ενθάρρυνση** της δημιουργίας αθλητικών χώρων στην ύπαιθρο.

Πρωώθηση της Ολοκληρωμένης Αστικής Αναζωογόνησης

Θα προωθηθούν μέτρα όπως:

- **Ανάπλαση** δημοσίων χώρων και προσόψεων οικοδομών.
- **Δημιουργία** πεζόδρομων, ποδηλατοδρόμων και χώρων πρασίνου.
- **Πρωώθηση** του αστικού αναδασμού.
- **Ανάπτυξη** επιχειρηματικής δραστηριότητας στις υποβαθμισμένες αστικές περιοχές.
- **Δημιουργία** πολιτιστικών κέντρων και πολυκέντρων Νεολαίας.
- **Έργα** κοινωνικής υποδομής και βελτίωση των κοινωνικών υπηρεσιών.
- **Πρωώθηση** της ανάπτυξης ικανοποιητικών και φιλικών προς το περιβάλλον δημόσιων μεταφορών.
- **Υποστήριξη** και ανάπτυξη προγραμμάτων από τις αρχές Τοπικής Αυτοδιοίκησης για τη στήριξη ευαίσθητων κοινωνικών ομάδων,
- **Ανάπτυξη** πολιτιστικής και αθλητικής δραστηριότητας.
- **Πρωώθηση** των νέων τεχνολογιών και της Κοινωνίας της Πληροφορίας.

Ενδυνάμωση της Τοπικής Αυτοδιοίκησης

Θα προωθηθούν μέτρα, όπως:

- **Ενθάρρυνση** της δημιουργίας συμπλεγμάτων και συνεργασιών Δήμων και Κοινοτήτων, για την παροχή υψηλού επιπέδου υπηρεσιών και για τη διευκόλυνση τόσο στη διεκδίκηση και απορρόφηση Κονδυλίων από την Ε.Ε., όσο και στη γενικότερη εκτέλεση έργων (π.χ. ο άξονας Leader του Σχεδίου Αγροτικής Ανάπτυξης).
- **Θεσμική** κατοχύρωση της δυνατότητας τοπικών αρχών, να αναπτύσσουν επιχειρηματική δραστηριότητα.
- **Διαχείριση** των πολεοδομικών έργων που χρηματοδοτούνται από το Κράτος, από την Τοπική Αυτοδιοίκηση.
- **Εξέταση** της εισαγωγής του θεσμού δεύτερου βαθμού τοπικής αυτοδιοίκησης, σε περιφερειακό επίπεδο.
- **Ανάπτυξη** συνεργασιών και δικτύων με άλλες τοπικές αρχές, μέσα και από την αξιοποίηση Ευρωπαϊκών Πρωτοβουλιών.
- **Ενίσχυση** της Τοπικής Αυτοδιοίκησης με αρμοδιότητες και πόρους.

- **Εφαρμογή** του συστήματος ηλεκτρονικής διακυβέρνησης σε Τοπικές Αρχές.
- **Ενίσχυση** της συνεργασίας και του συντονισμού των Τοπικών Αρχών με τον δημόσιο και τον ιδιωτικό τομέα, για την προώθηση αναπτυξιακών έργων/δράσεων.
- **Ενθάρρυνση** της κοινωνικής προσφοράς των Δήμων, για τη στήριξη ομάδων πληθυσμού με αυξημένες ανάγκες, όπως των νεαρών ζευγαριών, των ατόμων της τρίτης ηλικίας και των Νέων.
- **Διαφοροποίηση/επέκταση** των πηγών των εσόδων.
- **Διαδικτυακή** εφαρμογή Γεωγραφικών Συστημάτων Πληροφοριών (GIS).